

BÁCS-KISKUN MEGYEI
ÖNKORMÁNYZAT

BÁCS-KISKUN MEGYEI FELZÁRKÓZÁSI STRATÉGIA ÉS TERV 2020 - 2027

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A dokumentum az EFOP-1.6.3-17-2017-00002 azonosító számú, „A felzárkózás-politikai együttműködések támogatása a helyi esélyegyenlőségi programokhoz kapcsolódóan Bács-Kiskun megyében” című projekt keretében készült el.

Készítette a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat megbízásából:
Laukó Gábor szociálpolitikus

Készült: 2020. május

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló	5
2. Előzmények	7
3. Jövőkép.....	12
4. A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv célrendszere.....	12
Átfogó cél	12
Specifikus célok.....	12
Célcsoportok.....	14
Területeken átívelő célok.....	15
5. A nemzeti felzárkózási politika alapvető elveinek érvényesítése	17
A felzárkózás kormányzati prioritásának elve.....	17
Felzárkózás elvű fejlesztéspolitika	17
Az integráció elve.....	18
Komplexitás és koncentráció	18
Innováció és fenntarthatóság	19
Fokozatosság: a leghátrányosabb helyzetben levők megcélzásának prioritása és a leghatékonyabb intézkedések előre sorolása	19
Biztos kezdetből biztos jövő.....	19
Átfogó megközelítés.....	20
Személyes felelősségen és részvételen alapuló programok.....	20
Közösségi részvétel és támogatás elve	20
Megalapozott tervezés, a hatékonyság rendszeres mérése	21
A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia roma stratégia, de nem csak roma stratégia	21
Keretmegállapodás, együtt döntési rendszer	22
6. Azonosított problémák és beavatkozás csoportok	23
Cigányság célcsoport.....	23
Nők célcsoport.....	26
Gyermekek célcsoport	28
Idősek célcsoport	30
Fogyatékkal élők célcsoport	31
Tanyán élők célcsoport.....	32
7. Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv intézkedéseinek bemutatása	34
Cigányság célcsoport.....	35
Nők célcsoport.....	43
Gyermekek célcsoport	48
Idősek célcsoport	52

Fogyatékkal élők célcsoport	55
Tanyán élők célcsoport	58
Mellékletek	60
1. sz. melléklet : A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum együttműködői	60
2. sz. melléklet: A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum üléseinek összefoglalói	62
3. sz. melléklet: Összefoglalók a Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum munkaközösségeinek üléseiről	64
4. sz. melléklet: A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum által készített SWOT analízis módszertanának és eredményeinek bemutatása	69
5 .sz. melléklet: A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv által javasolt beavatkozások részletezése.....	74
Cigányság célcsoport	74
Nők célcsoport	81
Gyermekek célcsoport	89
Idősek célcsoport	97
Fogyatékkal élők célcsoport	99
Tanyán élők célcsoport	100
6. sz. melléklet: Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program intézkedései (kivonat az eredeti dokumentumból)	103
7. sz. melléklet: A járási esélyteremtő programtervekben (JEP) meghatározott intézkedések (kivonat az eredeti dokumentumokból)	119

1. Vezetői összefoglaló

A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv, 2020 - 2027 (továbbiakban megyei felzárkózási stratégia és terv) megfogalmazza az előttünk álló időszakra a megye által kitűzött célokat és az elérésük érdekében megvalósítandó beavatkozásokat a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózása érdekében. A dokumentum felvázolja a megye felzárkózási szempontú jövőképét, amelyben a kulcsszerepet a helyi társadalmak tagjainak és a társadalomszerveződés különböző szintjeinek (egyének, családi-rokonsági rendszerek, szomszédságok, közösségek, lokálisok) felelősségvállalása kapta.

A megyei felzárkózási stratégia és terv kijelöli a célrendszert és az elérésük érdekében javasolt legfontosabb beavatkozás-csoportokat az azonosított célcsoportok esetében, a továbbá részleteiben mutatja be az egyes területeken indítandó intézkedéseket.

A megyei felzárkózási stratégia többszintű célrendszer megfogalmazásával mutatja be a jövőkép elérése felé vezető feladatok irányát és tartalmát. Az átfogó cél **Bács-Kiskun megye hátrányos helyzetű csoportjainak felzárkózása, esélyegyenlőségük javulása**. E cél elérése érdekében a stratégia **specifikus célokat** jelöl ki a felzárkózás szempontjából fontos beavatkozási területek vonatkozásában, az alábbiak szerint:

1. A képzettség és a foglalkoztatási esélyek javítása
2. Lakhatási hátrányok csökkentése
3. Egészségi állapot javítása
4. Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése
5. Társadalmi környezet javítása

A specifikus célok a stratégia által azonosított problémák által leginkább érintett **kiemelt célcsoportokra** vonatkoznak. A megyei felzárkózási stratégia és terv célcsoportjai:

- a) Cigányság
- b) Nők
- c) Gyermekek
- d) Idősek
- e) Fogytékkal élők
- f) Tanyán élők

A megyei felzárkózási stratégia és terv **átívelő célokat** is megfogalmaz olyan problémák megoldása érdekében, amelyek a specifikus céloktól független területeken, és a legtöbb célcsoport esetében relevánsak. Ezeket a minden fejlesztés megvalósítása során szem előtt kell tartani:

- Az öntevékenység, a társadalmi szerep- és felelősségvállalás ösztönzése egyéni és közösségi szinten
- A diszkrimináció és a szegregáció minden formájának megakadályozása
- Családbarát megoldások kialakítása, a családok szempontjainak érvényesítése a fejlesztések során
- A célcsoportokra vonatkozó releváns és valid adatok előállításának és elérhetőségének elősegítése

A célrendszer illeszkedik a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (a továbbiakban MNTFS II) által megfogalmazott, a stratégiai célok tervezése során követendő alapelvekhez. A megyei felzárkózási stratégia és terv a **járési esélyteremtési programtervekben (JEP)**, és a projektben elkészített **Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Programban**, a

Helyzetértékelésben, a Szolgáltatási Út Térkép által és a Felzárkózási Fórum és tematikus munkaközösségeinek ülésein azonosított problémák és szolgáltatási hiányosságok alapján fogalmazza meg az elérendő célokat, és jelöli ki az adott célcsoportra vonatkozóan a célok elérése érdekében szükséges megoldásokat és beavatkozásokat.

A dokumentum rögzíti az adott problémát, annak érintettjeit, a problémára adható válaszokat, azonosítja a megoldásában együttműködő szervezeteket, személyek körét, megadja az eredményesség mutatóit és vázolja a lehetséges kockázatokat a kezelésük eszközeivel együtt.

A megyei felzárkózási stratégia és terv nem statikus, hanem időről-időre felülvizsgálandó, módosítható, bővíthető. Az átfogó időközi felülvizsgálat **2024-ben esedékes.**

A dokumentum naprakészen tartása, az újabb intézkedések, megoldások kidolgozása, az együttműködések elősegítése a **Megyei Felzárkózási Fórum** feladata és felelőssége, amihez a megyei önkormányzat, a települési és nemzetiségi önkormányzatok és minden érintett, részvevő partner támogatása és közreműködése szükséges.

2. Előzmények

A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat EFOP-1.6.3.-17-2017-00002 azonosító számon, „A felzárkózás-politikai együttműködések támogatása a helyi esélyegyenlőségi programokhoz kapcsolódóan Bács-Kiskun Megyében” címmel felzárkózási programot valósít meg 2018.01.01 és 2020.12.31. között.

A projekt alapvető célja megyei szintű koordinációs és konzultációs rendszer kialakítása annak érdekében, hogy a megyei együttműködések kialakuljanak, rendszeressé váljanak, és esélyteremtő módon hassanak vissza az egyes települések lakosságának életére, növelve a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.

A megyei felzárkózási stratégia és terv számos megalapozó vizsgálatra és tevékenységre épül, amelyeknek a megállapításai és az azok során feltárt problémák elemzése alapján fogalmazódnak meg a stratégia céljai és az elérésükre tervezett beavatkozások. Ezen megalapozó tevékenységeket ismerteti röviden e fejezet.

Tanyán élő lakosság egészségügyi és mentálhigiénés szűrővizsgálata

A tanyás területen élőket megcélzó szűrőprogram a Kunszentmiklósi, a Tiszakécskei, a Kiskunfélegyházi, a Kiskőrösi, a Kalocsai, a Kiskunhalasi és a Kiskunmajsai járásokban valósult meg. A komplex tanácsadásban részt vett egy szakorvos, egy orvosasszisztens, egy szociális munkás, egy mentálhigiénés szakember és egy rendőr. A programelem 1500 tanyán élő lakos elérését célozta meg, 2018. augusztus és november között valósult meg. A vizsgálat megállapításai alapján a tanyán élőket a megyei felzárkóztatási stratégia és terv az egyik kiemelt célcsoportként azonosítja.

Tanyán élő lakosság kérdőíves szükségletfelmérése

A felmérés célja a szűrővizsgálatokon megjelent, tanyán élő lakosok életkörülményeiről saját bevallásuk alapján történő információszerzés volt. A kutatásban 5 kérdéskör köré csoportosultak a kérdések. **Szociális szükségletek** (19 kérdés): a demográfiai adatok, anyagi és lakhatási körülmények, a megkérdezettek vándorlási, költözési szándékai. A gyermekes családok esetében ezt kiegészített egy az UNICEF által is használt gyermek nélkülözési index kérdőív. **Egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés** (25 kérdés): egészségügyi ellátások (alap és szakellátások egyaránt) igény-bevételének gyakorisága, módja és az ezzel kapcsolatos nehézségek, illetve azok megoldási módjai. **Közbiztonsággal való elégedettség** (13 kérdés): a tanyán élők biztonságban érzik-e magukat, mit tesznek a saját biztonságuk érdekében, illetve kitől várnak segítséget ebben a kérdésben? **Társadalmi kapcsolatok** (22 kérdés): az adott település életében való részvétel, információk csatornái, a helyi politikai képviselő ismerete, megítélése. **Saját egészségi és mentális állapot megítélése** (43 kérdés), a hazai gyakorlatban használt, validált, önkitöltős kérdőívek felhasználásával.

A lekérdezés az első 4 kérdéscsoportban online kérdőívek formájában történt, amelyeket a helyszínen a tanácsadásban résztvevő szakemberek rögzítettek. Az egészségi és mentális állapot felmérése önkitöltő, papír alapú kérdőív segítségével valósult meg.

Mivel a lekérdezés a szűrővizsgálatra megérkező külterületi lakosok körében történt, a minta nem reprezentatív. Így a megfogalmazott állítások nem általánosíthatók a megye teljes tanyán élő lakónépességére, azonban fontos folyamatokra és jellemzőkre hívják fel a figyelmet.

Helyzetértékelés

A Helyzetértékelés elsősorban a rendelkezésre álló országos, regionális, megyei, járási és települési szintű statisztikák, adatsorok, a Helyi Esélyegyenlőségi Programok (továbbiakban HEP), a tanyán élő lakosság körében végzett kérdőíves felmérés, felzárkózási fórumokon és munkaközösségi üléseken elhangzottak alapján készült.

A Helyzetértékelés bemutatja és egymás mellé téve összehasonlíthatóvá teszi a különböző szintű adatokat, hasonlóságokat és eltéréseket keres a trendek között, ez utóbbiakra magyarázatokat keres. Felhívja a figyelmet a felzárkózás célcsoportjai és az esélyegyenlőség területein felismerhető problémákra, igyekszik feltárni az ezek mögött húzódó okokat. A Helyzetértékelés az általános demográfiai helyzeten kívül a következő területeket vizsgálja: szegénység, kisebbségek, nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők, külterületeken élők helyzete, területi hátrányok, munkavállaláshoz, oktatáshoz, lakhatáshoz, egészségügyi és alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

A Helyzetértékelés legfontosabb eredményeképp az egyes célcsoportokra vonatkozóan, adott területeken jelentkező problémák és szolgáltatás hiányok azonosíthatóvá, és a megyei felzárkózási stratégiában megjeleníthetővé váltak.

Szolgáltatási Út Térkép

A Helyzetértékeléshez integrálódott a SZÚT, amely statisztikai adatbázisokból és kérdőíves adatgyűjtés módszerével a helyben elérhető információkból nyerhető adatokra alapozva azonosítja azokat a szolgáltatáshiányokat, amelyek felszámolása elősegíti a projekt szempontjából érintett célcsoportok - **cigányság, mélyszegénységben élők, idősek, gyermekek, tanyán élők, nők és fogyatékkal élők** - felzárkózását.

Módszertana: Külső szakember bevonásával kérdőívek készültek a fent felsorolt hét célcsoport által igénybe vehető különféle szolgáltatások számának, hozzáférhetőségének és működésük hatásainak felméréséhez. A kérdőíveket **házi orvosok, védőnők, óvodák és iskolák, családsegítő- és gyermekjóléti szolgálatok, családsegítő- és gyermekjóléti központok, rendőrfőkapitányságok és a települések jegyzői** kapták meg. A cél az volt, hogy az elkészült kérdőívek kiküldésre kerüljenek a megyében minden településre (megvalósult) és megtörténjen visszaérkezésük a lehető legnagyobb számban. A településeken működő szolgáltatások számáról hiányzó adatok bekérése célzottan a jegyzőkön keresztül történt (összesen 907 működő szolgáltatás – 561 db visszaérkezett kérdőív).

Szociopoly játékmester képzés

A Gyerekesély Közhasznú Egyesület által kidolgozott **Szociopoly társasjáték** a mélyszegénységben élő magyar családok helyzetét mutatja be, a játék konstruálta valóságban mindenki meg tapasztalhatja a társadalmi kirekesztődést és a deprivációt.

A kitűzött cél a megye területén élő lakosság érzékenyítése a mélyszegénységben élő, hátrányos helyzetű lakosok iránt. Projekt további célja a szegénységgel, mélyszegénységgel kapcsolatos kérdések megismertetése a fiatalokkal és az arra adott társadalmi sztereotip válaszok átértékelése.

A program keretében pályázati rendszerben **pedagógusok** és oktatási intézményben dolgozó **iskolapszichológusok** Szociopoly **játékvezetői képzésben** részesültek. A képzés elvégzését követően a szakemberek vállalták, hogy 1 éven belül összesen legalább 10 osztályban tartanak a játék segítségével érzékenyítő programot a diákoknak.

A programelem a teljes megyét lefedte, minden járásból 2-2 fő teljesítette a Szociopoly játékmester képzést.

Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program

A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat a jelen projekt keretében dolgozta ki a Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Programot 2019 elején, amit a megyei közgyűlés 2019. február 15-i ülésén elfogadott.

„A Nemzetiségi Munkacsoport indokoltnak látta, hogy a cigány lakosság szociális és életvezetési problémáival specifikusan foglalkozzon, és elkészüljön egy olyan dokumentum, amely összesíti a cigányokat érintő, a felzárkózásukat célzó korábbi programokat, jó gyakorlatokat, és ezek tapasztalataira építve új stratégiát alakítson ki a problémák megoldására.” /idézet a Cigány Felzárkózási Program vezetői összefoglalójából/

A szükségesnek vélt beavatkozások az alábbi intézkedés csoportokban kerültek kidolgozásra:

- Társadalom érzékenyítése
- Közösségfejlesztés, nevelés
- Oktatáshoz való hozzáférés és az eredményes iskolai részvétel javítása
- Foglalkoztatás, foglalkoztathatóság javítása, munkahelyteremtés
- Lakhatási körülmények javítása
- Felzárkózást segítő intézményrendszer

A Program mottójaként is felfogható az alábbi mondat: **„Nem a beolvasztó integráció a cél, hanem az eddig akadályozott emberek részvételének biztosítása a társadalmi folyamatokban, amely a többségi társadalom és a nemzetiség részéről is alkalmazkodást, szemléletváltást igényel”** /idézet a Bevezetőből/

Felzárkózási Fórum megalakítása és ülései

Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum (továbbiakban Fórum), létrehozásának célja az volt, hogy a megyében működő felzárkózás politikában érintett szervezetek részére létrejöjjön egy megyei szintű koordinációs és konzultációs rendszer, egy szakmai közösségi szintér, mely lehetőséget biztosít arra, hogy a Fórum tagjai között olyan együttműködések, Esélyteremtő Paktumok jöhessenek létre, amelyek a jelenlegi szolgáltatáshiányok kiküszöbölését szolgálják. A Fórum feladatként tűzte ki, hogy a közös munka eredményeként elkészüljön Bács-Kiskun megye Szolgáltatási Út Térképe, amelyben megfogalmazásra kerültek a megyei szintű fejlesztési javaslatok a szolgáltatás hiányok megszüntetésének érdekében. A Fórum fejlesztési irányokat javasol, ajánlásokat fogalmaz meg a helyi önkormányzatok felé a különféle esélyteremtő és felzárkózási intézkedések terveinek kidolgozásához.

A Fórum a projekt időtartam alatt évente 2 alkalommal ülésezik, majd újabb 3 évig tartja fent munkáját, legalább évi egy üléssel. A Fórum együttműködőinek felsorolását az **1. sz. melléklet** tartalmazza.

A Fórum eddigi ülésein kialakította az együttműködés kereteit, létrehozta az egyes célcsoportokkal foglalkozó tematikus munkaközösségeit, foglalkozott a tanyás térségben élő hátrányos helyzetű lakosság helyzetével és tájékoztatást kapott a körükben végzett felmérés eredményeiről. A Fórum plénuma előtt mutatták be készítői a Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Programot és együttműködői részvételével SWOT analízis készült a megyei felzárkózási politikáról (a SWOT elemzés elkészítésének módszertana és a kapott eredmények a **4. sz. mellékletben** kerülnek részletesen bemutatásra). A Fórum üléseiről szóló részletesebb beszámolók a **2. sz. mellékletben** találhatók.

Tematikus munkaközösségek és üléseik

A Fórum munkacsoportok alakulását határozta el, amelyek egy-egy szakterület szakembereit, vezetőit, érintettek képviselőit tömöríti. Az így létrejött munkaközösségek feladata volt, hogy az adott hátránnyal küzdő célcsoportok igényeit a felmérjék, közvetlen információt szerezzenek a problémákról és feltárják a beavatkozási területeket, pontokat. A továbbiakban az egyes munkaközösségek és tevékenységük kerül röviden bemutatásra. (A munkaközösségek üléseinek részletesebb ismertetését a **3. sz. melléklet** tartalmazza.)

„Tanyán élők esélyteremtésének érvényesítése Bács-Kiskunban” című munkaközösség

A munkaközösség előzetesen megfogalmazott céljai:

Közvetlen cél a tanyán élőkrol szóló olyan szakmai anyag összeállítása, amely bemeneti anyagnaként szolgálhat a projekt keretében elkészülő Megyei Felzárkózási Stratégiához. Olyan alternatív, komplex szakmai módszerek kidolgozása, amelyek a képessé tevést célozzák, indukálva/lehetővé téve a továbblépést egy jobb minőségű életvezetés irányába. Jó gyakorlatok egybegyűjtése.

A munkaközösségi ülésen bemutatásra kerültek a tanyán élő lakosságról készült felmérés legfontosabb eredményei (a kutatás módszertanáról részletesebben a **„Tanyán élő lakosság kérdőíves szükségletfelmérése”** c. pont számol be.). Az eszmecserén a tagok az elhangzottakhoz kötődően legfőképp a tanyagondnokok szerepét és a tanyai élet fennmaradásához az önkormányzatoktól kapott támogatás fontosságát hangsúlyozták.

„Nemzetiségek jövője Bács-Kiskunban” nemzetiségi munkaközösség

A munkaközösség előzetesen megfogalmazott céljai:

Komplex nemzetiségi program létrehozása, amely alapjává válhat a nemzetiségi felzárkózási stratégiának. Olyan alternatív, komplex szakmai módszerek kidolgozása, amelyek a képessé tevést célozzák, indukálva/lehetővé téve a továbblépést egy jobb minőségű életvezetés irányába. Jó gyakorlatok egybegyűjtése. Új együttműködések és projektek generálása a szolgáltatásihiányok felszámolása érdekében.

A munkaközösség több, ezek között kihelyezett ülést is tartott. Ezeken foglalkoztak a gyermekek helyzetével a szegénység/mélyszegénység, oktatás/képzés, és az egészségügy szemszögéből, valamint a megyében élő cigányság és a cigány nemzetiségi önkormányzatok problémáival.

„Hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtésének érvényesítése Bács-Kiskunban” munkaközösség

A munkaközösség célja, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtésének biztosítása érdekében a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat a munkaközösség tagjai közreműködésével feltárja, feltérképezze a szolgáltatási hiányokat, összegyűjtse az azok kiküszöbölését segítő együttműködéseket, megoldási javaslatokat, összegyűjtse a kapcsolódó jó gyakorlatokat. További cél, hogy a munkaközösség tagjai fejlesztési lehetőségeket fogalmazhassanak meg.

A munkaközösség ülésén a hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatban álló szervezetek és személyek osztották meg tapasztalataikat és javaslatukat. Fő témakörök voltak: a fiatalok bevonása a futó programokba, prevenciós és felzárkóztató programok, együttműködés a szolgáltatók között.

„Hátrányos helyzetű nők és anyák esélyteremtésének érvényesítése Bács Kiskunban” munkaközösség

A munkaközösség célja, hogy a hátrányos helyzetű nők és anyák esélyteremtésének biztosítása érdekében a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat a munkaközösség tagjai közreműködésével feltérképezze és feltárja a hátrányos helyzetű anyák és nők helyzetét a környezetünkben, a jó gyakorlatokat egybegyűjtse, valamint új együttműködéseket és projekteket generáljon a szolgáltatáshiányok felszámolása érdekében.

A munkaközösségi ülésen vizsgált témakörök: nők és anyák részére képzésekhez való hozzáférés biztosítása kisebb településeken, foglalkoztatás és foglalkoztathatóság javítása, felzárkóztató segítő intézményrendszer, célcsoport motiválása és mobilizálása.

„Fogyatékkal élők esélyteremtésének érvényesítése Bács-Kiskunban” munkaközösség

A munkaközösség célja, hogy a fogyatékkal élők esélyteremtésének biztosítása érdekében a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat a munkaközösség tagjainak közreműködésével feltérképezze a fogyatékkal élő személyek számára nyújtotta fizikai és infokommunikációs jellegű akadálymentesítést előmozdító szolgáltatásokat és azok hiányait, feltárja a fogyatékkal élők társadalmi integrálásának esélyeit, a jó gyakorlatokat egybegyűjtse, valamint új együttműködéseket és projekteket generáljon a szolgáltatáshiányok felszámolása érdekében.

A munkaközösség ülésén vizsgált témakörök: a fogyatékkal élők számára nyújtott szolgáltatások és azok hiányai, a fogyatékkal élőkről gondoskodó családok problémái, együttműködés a szolgáltatók között, fejlesztendő területek.

3. Jövőkép

A jövőkép a megyében hosszabb távon – nem csupán a megyei felzárkóztatási stratégia és terv beavatkozásai által – elérendő állapotot fogalmaz meg, amely a hátrányos helyzetű vagy különböző társadalmi kockázatoknak kitett csoportok felzárkóztató területén az alábbiak szerint foglalható össze.

Bács-Kiskun megyében **mindenki számára biztosítottak** az emberhez méltó élethez szükséges feltételek. Az ehhez szükséges forrásokat a megfelelő **végzettséggel** rendelkező, **dolgozni tudó és akaró polgárok** teremtik elő.

A megyében élők számára alapvetőek és elfogadottak azok az értékek, amelyek az egymás mellett élő és egymást segítő nemzetiségek kultúrájának **elfogadásában** és **tiszteletében**, a hátrányos helyzetűekkel szemben tanúsított **szolidaritásban**, az **önszerveződő** és önmagukért tenni akaró és tenni képes **közösségek** erejébe vetett **hitben**, a célok érdekében tett közös erőfeszítés és **együttműködés** erejében, valamint a problémákkal **proaktív** és **kreatív** módon való megküzdésben testesülnek meg.

Bács-Kiskun Megye **központi szerepet** tölt be az országban – mind földrajzilag, mind szellemi értelemben. Összeköti a fővárost és a vidéki Magyarországot, összekapcsolja a tanyák újjáéledt és fennmaradó kultúráját és a modern gyártási technológiát alkalmazó gazdaságot. Támaszkodik a múlt bölcsességére és az egyetemi élet modern ismereteire.

4. A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv célrendszere

A stratégia többszintű célrendszerben jelöli ki a jövőkép elérése felé vezető út törekvéseit és feladatait. A célhierarchia tetején álló átfogó cél elérése érdekében specifikus célokat és területeken átívelő célokat is megfogalmaz a kijelölt kiemelt célcsoportok vonatkozásában.

Átfogó cél

A megyei felzárkózási stratégia és terv fontosnak tartja megfogalmazni a jövőkép által leírt, hosszú távon elérendő, majd fenntartandó állapot eléréséhez hozzájáruló legmagasabb szintű célt. A stratégia által meghatározott, a vízió értékeit is tükröző átfogó cél:

Bács-Kiskun megye hátrányos helyzetű csoportjainak felzárkóztató, esélyegyenlőségük javulása.

A fent megfogalmazott átfogó célt a megyei stratégia és terv a kijelölt kiemelt célcsoportok esetében releváns területekhez köthető specifikus célok teljesítése által kívánja elérni.

Specifikus célok

A **specifikus célok** teljesülése egy-egy felzárkózási területen járul hozzá az átfogó cél eléréséhez. A megyei felzárkózási stratégia és terv az alábbi célokat fogalmazza meg:

1. A képzettség és a foglalkoztatási esélyek javítása

Ezen célhoz tartozik a közoktatás, szakképzés és felnőttképzés – egy szóval az oktatással és képzéssel összefüggésben minden olyan terület, amely megalapozza a munkaerőpiaci esélyeket. Szintén ide tartozik a foglalkoztatás elősegítése, mind a keresleti, mind a kínálati oldalon, így a foglalkoztathatóság javítása a célcsoport körében, a munkahelyek teremtése, a munkaadók és az önfoglalkoztatás támogatása. Összességében minden olyan terület, amely a munkával előteremtett jövedelem biztosítását rövidebb vagy hosszabb távon befolyásolja.

2. Lakhatási hátrányok csökkentése

Több célcsoport – így pl. kiemelten a cigányok, a tanyán élők, gyermekek – esetében jelentősen hozzájárulnak a társadalmi hátrányok kialakulásához és újratermelődéséhez az elégtelen lakhatási körülmények. Ez alapvetően befolyásolja mind az érintettek életminőségét, mind a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, ezeken keresztül pedig negatívan hathat több olyan fontos tényezőre, mint pl. az egészségi állapot vagy a munkaerőpiaci esélyek vagy éppen az oktatás terén elért sikerek. A lakhatási hátrányok kategóriája magában foglalja a lakóingatlanok állagát, komfortfokozatát, valamint a magának az ingatlanok az elhelyezkedését is (pl. külterületi, tanyás körzetben), ilyen módon megjelenít a területi hátrányokat is.

3. Egészségi állapot javítása

A hazánkban általánosságban is rossz egészségi mutatók különösen kedvezőtlenül alakulnak a hátrányos helyzetűek körében, ami alól a megye kockázatnak kitett csoportjai sem kivételek. A célcsoportra sokszor jellemző hátrányos foglalkoztatási helyzet miatt kialakuló nehéz anyagi körülmények, a rossz lakhatási viszonyok, a tudatos életvezetés hiánya, az életmódból fakadó rossz étkezési és életviteli szokások, a szolgáltatások elérhetőségének hiányosságai mind olyan tényezők, amelyek eredője a romló fizikai és mentális állapot, a krónikus- és szenvedélybetegségek kialakulásának növekvő esélye, és idővel a várható élettartam csökkenése.

4. Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése

A stratégia megalapozását jelentő elemzések a hátrányos helyzet kialakulásának és fennmaradásának egyik legfontosabb tényezőjeként a megfelelő minőségű szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiányosságait azonosították. Az elsősorban a szociális és egészségügyi (ideértve a mentálhigiénét) szolgáltatások, a közigazgatás szolgáltatásai, az oktatási-képzési szolgáltatások elérése problémáinak okai igen szerteágazóak és sokrétűek lehetnek, kezdve pl. a szolgáltatásszervezés hiányosságaival, a szakemberhiánnyal és az elégtelen humán erőforrásokon keresztül, egészen a szolgáltatások fizikai elérésének (akadálymentesítés hiánya, közlekedés stb.) nehézségéig. E specifikus cél ezen okok felszámolását foglalja magába.

5. Társadalmi környezet javítása

A társadalmi környezet fogalma alatt a stratégia számos olyan részterületet ért, amelyek együttesen biztosítják azt a közeget, amelyben az azonosított célcsoportok tagjai számára biztosítottak a feltételek és a megfelelő támogatás a felzárkózásra. E terület alatt fogalmazódnak meg többek között az érdekérvényesítéssel, a társadalmi szemléletformálással, a közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.

Fontos kiemelni, hogy a hátrányos helyzetűek komplex problémái gyakran egyidejűleg jelentkeznek, halmozódnak a legtöbb célcsoport esetében, így a fenti specifikus célok által kijelölt területek is szoros összefüggésben vannak egymással, gyakran ok-okozati láncot alkotnak, egymást erősítik vagy átfednek. Ebből következően a stratégia szintjén és a

beavatkozások tervezésekor is adódhatnak olyan kérdéskörök, fejlesztési lehetőségek, amelyek komplexitásuk vagy kapcsolódásaik miatt határterületen helyezkednek el, több cél teljesüléséhez is hozzájárulhatnak.

Célcsoportok

A specifikus célok a stratégia által azonosított, a felzárkózás szempontjából kiemelt célcsoportokra vonatkoznak. A megyei felzárkózási stratégia és terv célcsoportjai:

a) Cigányság

Bács-Kiskun megyében jelentős számban és arányban élnek cigány nemzetiségű lakosok. Sokukra jellemző a hátrányos lét: szegénység, alacsony foglalkoztatottság, rossz lakáskörülmények. Felzárkózásuk terén azonban számos mintaértékű, gyakorlati tapasztalat is rendelkezésre áll a megyében.

b) Nők

A nők általános társadalmi problémái a megye érintett célcsoportjai körében gyakran felerősödnek, körükben a jellemző problémák könnyen halmozott hátránnyá jelentkeznek. Mivel e problémák orvoslása a legtöbbször speciális intézkedéseket igényel, indokolt, hogy a stratégia önálló célcsoportként azonosítsa a nőket, és célzott intézkedésekkel segítse e csoport hátrányos helyzetű tagjainak boldogulását, a felzárkózását.

c) Gyermek

A nőkhez hasonlóan a gyermekek is olyan csoportként azonosíthatóak a megyében, amely különösen ki van téve a társadalmi kirekesztődés kockázatának. A gyermekek helyzete egyéb társadalmi hátrányokkal – pl. cigányság, tanyai életmód – párosulva olyan kockázati tényezőt alkot, amelynek a kiemelt kezelése alapvető fontosságú a stratégia által kitűzött célok elérése szempontjából, már csak azért is, mert esetükben a felzárkózás hiánya egész életükre hatással lehet.

d) Idősek

Az idősek elsősorban inaktív munkaerőpiaci státuszukból adódó jövedelmi, lakhatási, továbbá gyakori egészségügyi problémáik miatt kerültek az intézkedések egyik fókuszába, amely hátrányok esetükben gyakran halmozottan jelentkeznek. A jövőképpen megfogalmazott szolidáris társadalom egyik legfontosabb ismérve, hogy biztosítani tudja az idősek számára a megfelelő életkörülményeket, illetve a felzárkózásukhoz szükséges feltételeket.

e) Fogytékkel élők

A fogytékkel élők speciális problémáinak kezeléséhez Bács-Kiskun megyében is biztosítani kell a megfelelő eszközöket mind anyagi szempontból, mind humán erőforrás terén. Ezek sokszor olyan egyedi beavatkozásokat igényelnek, ami indokolja önálló célcsoportként való megjelenésüket.

f) Tanyán élők

Bács-Kiskun Megye országos szinten a legmagasabb arányú külterületi lakossággal rendelkezik és a megye jelentős része tanyás térségnek tekinthető. A tanyán élők társadalmi jelenleg is átalakul, változásban van. Egyszerre jelenti a magányosan élő időseket és az alacsony jövedelmű gyermekes családokat, a városi élettel szemben a nyugalmat, rekreációt keresőket és hagyományos gazdálkodásban vállalkozási lehetőséget látókat egyaránt. Így a speciális lakhatási élethelyzet az évszázadok óta fennálló nehézségek – közlekedési problémák, izoláció

– mellett továbbiakat is generál – pl. információkhoz való hozzájutás, társadalmi részvétel akadályozottsága.

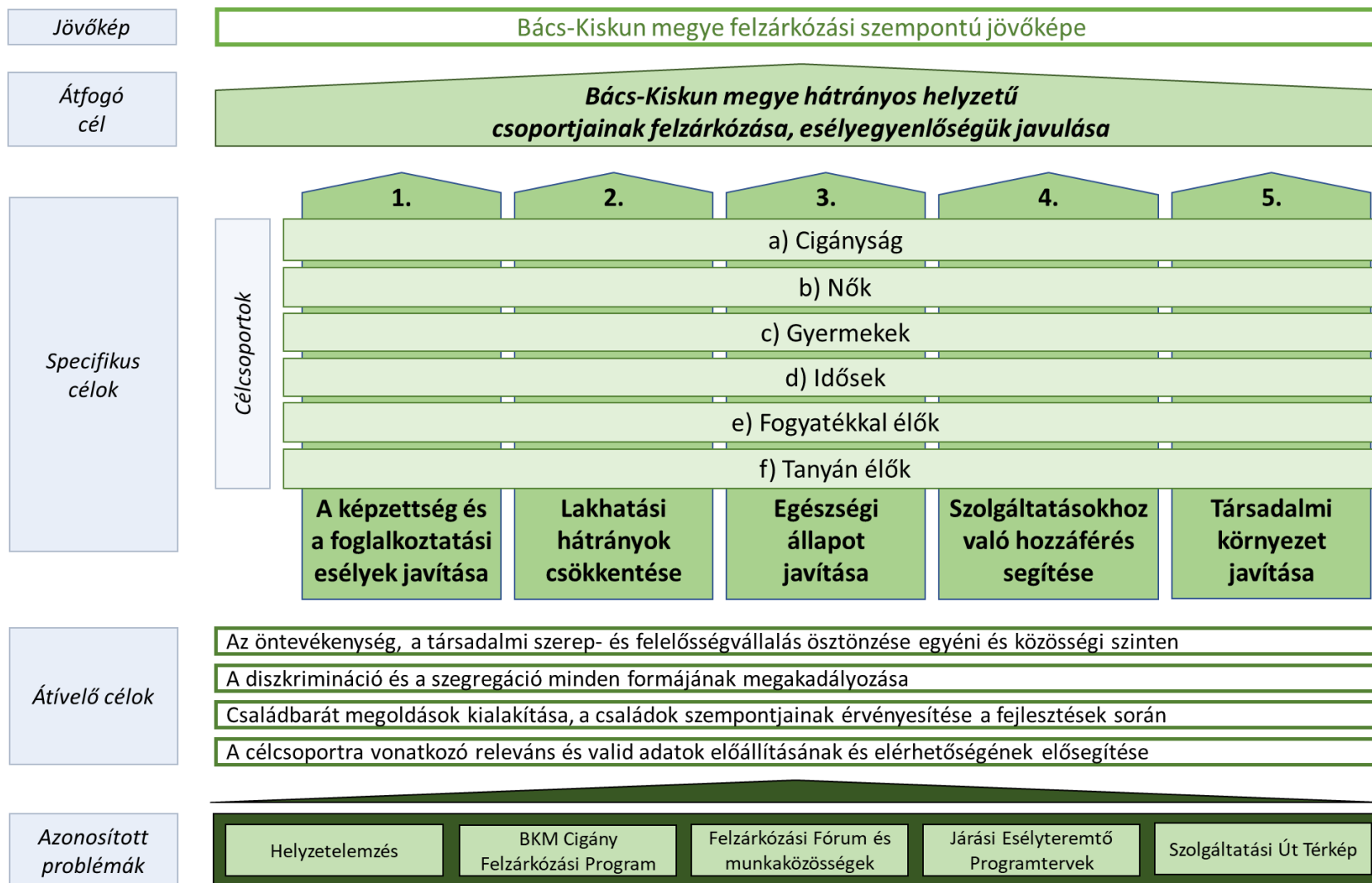
Ahogy arra fentebb több ízben utaltunk, az egyes célcsoportok hátrányai a csoportok metszetei esetében gyakran halmozottan jelentkeznek, így speciális problémákkal küzdenek pl. a cigány gyermekek vagy a cigány nők. Ezen csoportok esetében speciális beavatkozások is szükségessé válhatnak.

Területeken átívelő célok

A stratégia átívelő céljai a specifikus céloktól független problémákra keresik a megoldást, így azok teljesülésének szempontjait minden célcsoport és specifikus cél intézkedéseinek megvalósítása során szem előtt kell tartani. Ugyanakkor egyes átívelő célok elérése érdekében célzott intézkedések indítása is szükséges lehet.

Az átívelő célok a specifikus célok eléréséhez szükséges igen fontos tényezőket vagy nélkülözhetetlen előfeltételeket fogalmaznak meg, így megvalósításuk nélkül az egyes specifikus erőfeszítések gyengülhetnek, a célok teljesülése veszélybe kerülhet. Ugyanakkor olyan általános értékeket is megfogalmaznak, amelyek a magasabb rendű stratégiákból, jogszabályokból, valamint a stratégia jövőképéből is közvetlenül levezethetők. A megyei felzárkózási stratégia átívelő céljai a következők:

- **Az öntevékenység, a társadalmi szerep- és felelősségvállalás ösztönzése egyéni és közösségi szinten.**
- **A diszkrimináció és a szegregáció minden formájának megakadályozása**
- **Családbarát megoldások kialakítása, a családok szempontjainak érvényesítése a fejlesztések során.**
- **A célcsoportokra vonatkozó releváns és valid adatok előállításának és elérhetőségének elősegítése (megyei, járási és települési szinten).**

A Felzárkózási Stratégia struktúrájának és célrendszerének sematikus ábrája

5. A nemzeti felzárkózási politika alapvető elveinek érvényesítése

A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (a továbbiakban MNTFS II) megfogalmazza a stratégiai célok tervezése során követendő alapelveket. A Bács-Kiskun megyei Felzárkózási Stratégia és Terv a lehető legnagyobb mértékben törekszik ezen magasabb rendű tervdokumentum elveinek érvényesítésére, amennyiben azok relevánsak.¹

A következő pontokban részletesen bemutatjuk az elveket, és a megyei felzárkózási stratégia és terv ezekhez való illeszkedését.

A felzárkózás kormányzati prioritásának elve

„A tartósan rászorulóknak és különösen a roma közösség tagjainak felzárkózását segítő politikának, a stratégiának, és minden kapcsolódó intézkedésnek elvileg megalapozott, átfogó, távlatos és gyakorlatias arculatot kell öltenie. ... Az intézkedéseknek hozzá kell járulniuk az Európa 2020 Stratégia keretében kidolgozott Nemzeti Reform Programban a szegénységben élőkkel kapcsolatban vállalt számszerű indikátorok teljesüléséhez.”

A fentiek a megyei felzárkózási stratégia és tervben a következők szerint valósulnak meg: A megyei felzárkózási stratégia és terv egyértelmű, az adott célcsoportok szükségleteiből és helyzetéből levezett intézkedéseket tartalmaz, ami kijelöli a megvalósításért felelős és az abban érdekelt szereplők feladatait. Az intézkedéseket olyan módon kell meghatározni, hogy azok hozzájáruljanak a stratégia célrendszerében megfogalmazott specifikus és átívelő célok teljesüléséhez.

Magyarország Kormánya a Nemzeti Reform Programjában az Európa 2020 Stratégia szegénységi céljához kapcsolódva a gyermekes családok szegénységi rátájának, a súlyos anyagi nélkülözésben élők számának, valamint az alacsony munkaintenzitású háztartásban élők számának 20-20 százalékos csökkentését vállalta 2020-ig: ez országos szinten hozzávetőlegesen 450 ezer fő szegénységi kockázatának lényeges csökkentését jelenti.

A megyei felzárkózási stratégia és terv a tervezési időszak végéhez közeledő időszakban a már tapasztalható kedvező folyamatok továbbviteléhez kíván hozzájárulni minden intézkedésével a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózásában.

Felzárkózás elvű fejlesztéspolitika

„Magyar sajátosság az ún. felzárkózás elvű fejlesztéspolitika, amely a hazai és uniós fejlesztési forrásokhoz való hozzáférést kötelezően megalkotandó esélyteremtési helyzetelemzéshez és tervhez rendeli. ... A felzárkózás fogalom használata alatt az érintett személyek és csoportok iskolázottsági szintjének, mentális képességeinek, munkakultúrájának megerősítését, az önellátásra és önálló képviseletre való képesség kialakítása érdekében nyújtott támogatást, a szocializációs deficit leküzdését, illetve az erre irányuló fejlesztési és támogatási politikát és annak eszközrendszerét értjük.”

¹ Az alábbi alfejezetekben dőlt betűvel szedett részek a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II, Tartósan rászorulóknak – Szegény családban élő gyermekek – Romák (2011-2020) idézett részei

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A megyei felzárkózási stratégia és terv megalapozásához készült *Helyzetértékelés* is támaszkodik az országos adatszolgáltatókon kívül a megye települései által elkészített Helyi Esélyegyenlőségi Programokban (a továbbiakban HEP) található adatokra, információkra.

A megfogalmazott beavatkozások szempontjából fontos pillért jelent a már megalkotott, elfogadott Járási Esélyteremtő Programtervekben (a továbbiakban JEP) részletezett intézkedések integrációja a megyei szintű felzárkózási programhoz. Ezáltal megvalósul a fejlesztéspolitika azon elve, amely helyi szinten felmért szükségletekhez igazított cselekvéssel, a rászorult csoportok szempontjainak figyelembevételével kezeli a szegénységet és egyéb hátrányokat.

Az integráció elve

„A felzárkózást segítő politika célja annak előmozdítása, hogy erősödjön a társadalmi és nemzeti összetartozás, növekedjen a társadalmi kohézió és szolidaritás, csökkenjenek a társadalmi különálláshoz kötődő jelenségek és az elkülönülés diszkriminatív társadalmi mintázatai. Az integráció elvének úgy kell érvényesülnie, hogy egyszerre feleljen meg a nemzetiségek iránti türelem és befogadás, a demokrácia európai elveinek, valamint az egyéni és közösségi önrendelkezés, az önállóság és a szabadság értékeinek.

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A megyei felzárkózási stratégia és tervben az integráció szempontjából kitüntetett szerepet a köznevelési intézmények (óvodák, iskolák) és maga az oktatás rendszere kapta. A fogyatékkal élő és cigány nemzetiségű gyermekek integrációjának elősegítése során alkalmazott intézkedések az alábbiak figyelembevételével kerültek kialakításra:

- a problémákat a keletkezésük helyén kell kezelni,
- a konfliktusok megoldásába minden érintettet be kell vonni – diákokat, szülőket, pedagógusokat, társszakmák képviselőit, lakosságot, helyi közösséget,
- a konfliktusok megelőzése céljából az integráció közegét fel kell készíteni, érzékenyíteni kell.

Komplexitás és koncentráció

„Területileg, tartalmilag, időben, eszközrendszerben és erőforrásokban összehangolt, egymást kiegészítő fejlesztési programok együttesétől várható csak a hátrányos helyzetű csoportok, települések és térségek felzárkóztatása, azaz közös gazdaságpolitikai, vidékpolitikai, foglalkoztatáspolitikai, oktatási, egészségügyi, lakás-, és szociálpolitikai, közlekedési, infrastrukturális lépések vezethetnek mérhető eredményre. Ennek érdekében erős központi és helyi koordinációra van szükség. Ez a programok tervezésének, időzítésének és értékelésének a társadalmi felzárkózási politika céljai szerinti összehangolásával valósítható meg.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A komplexitás azt jelenti, hogy a hátrányos helyzetűek sokrétű problémáit komplex, több terület együttműködését igénylő beavatkozásokkal kell segíteni, és biztosítani kell ezen különböző területeken indított intézkedések összehangolt tervezését és megvalósítását. A koncentráció elve értelmében nem aprózhatóak a források minden rászorulóknak és minden problématerületre, csökkentve a támogatások hatékonyságát, hanem világos célrendszer alapján, a problémákat prioritizálva, véges számú cél megvalósítását kell megcélozni. Mindez magas szintű koordinációt igényel, amit a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat (a továbbiakban Megyei Önkormányzat)

végez. A megvalósítók és érintettek/érdekeltek közötti együttműködés elősegítésének megfelelő tapasztalatokkal bíró színtere a Megyei Felzárkózási Fórum. Helyi (járási, települési) szinten a programok célcsoportokhoz való eljuttatásában a stratégia elengedhetetlenül alapoz a közösségek által ismert és elismert szervezetekre (pl. nemzetiségi önkormányzatok, nonprofit szervezetek).

Innováció és fenntarthatóság

„Ki kell alakítani annak feltételeit, hogy a projektszerű fejlesztésekben megjelenő innovációk – amennyiben bizonyítottan sikeresek és arra alkalmasak – a társadalmi szolgáltatási rendszerek részeivé válhassanak. A fejlesztésekben már a tervezés fázisában hangsúlyosan kell megjelennie a fenntarthatóság, a rendszerszerű működés, a jóléti rendszerek átfogó fejlesztése szempontjainak.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A tervezett beavatkozások mindegyikét valós szükségletfelmérés előzte meg, ezért várható az előzetesen tervezett társadalmi hasznok keletkezése. Ez hozzájárul ahhoz, hogy mozgósíthatóak legyenek akár további helyi források, illetve a szociálpolitikai döntéshozók felé jelzett javaslatok mentén létrejövő jogi, adminisztratív és finanszírozási fejlesztések biztosítják fenntarthatóságot.

Fokozatosság: a leghátrányosabb helyzetben levők megcélzásának prioritása és a leghatékonyabb intézkedések előre sorolása

„Mivel a források végesek, cselekvési prioritásokat kell meghatározni, melyek a megvalósulás és a változások függvényében módosíthatók. A stratégia esetében ilyen prioritás a leghátrányosabb helyzetben levők lehetőségeinek javítása, illetve a szegénység szélsőséges formáinak felszámolása. Ezen belül elsőbbséget kell élvezniük a probléma gyökerét, okait célzó intézkedéseknek ... Szintén prioritásként kezelendők a leghatékonyabb – a ráfordítások tükrében legerőteljesebb hatást elérő – kezdeményezések.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A megyei felzárkózási stratégia és terv a leghátrányosabb helyzetben lévők között kiemelten kezeli a cigányság, azon belül is a cigány nők felzárkózását, valamint a szegregátumokban (vagy szegregátum jellegű településrészekben) mélyszegénységben élők esélyteremtését. Leghatékonyabb intézkedésnek a nevelés-oktatás és képzések területén tervezett beavatkozásokat tekinthetjük, bármely célcsoportra vonatkozóan.

Biztos kezdetből biztos jövő

„Az életutat, annak kritikus fordulópontjait követő segítségnyújtási rendszerekkel kell támogatni a koragyermekkori szolgáltatások fejlesztésétől az esélyteremtő iskolán keresztül a felnőttkor nehézségeit áthidaló megoldásokig.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

Felismerve ezen elv létfontosságát, a megyei felzárkózási stratégia és terv a Biztos Kezdet Gyermekházak fejlesztését kiemelten kezeli. Jelenti ez egyrészt a jogszabályok szerinti szolgáltatás létrehozását a megye azon településein, ahol ez még nem elérhető, másrészt a módszertan adaptálását más meglévő vagy újonnan létrehozandó intézményi struktúrában – legfőképp a Cigány Közösségi Házakban.

Átfogó megközelítés

„Az ágazati intézkedések, programok jogi, finanszírozási és szakmai összehangolása elengedhetetlen a komplex fejlesztések indítása érdekében, amelyek a leszakadó rétegek felzárkózására együttesen hatnak: oktatás, lakhatás, szociális helyzet, foglalkoztatottság, egészségi állapot. ... A felzárkózási politika képzési-foglalkoztatási eszközeinek alkalmazása csak ennek figyelembevételével hozhat eredményeket.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

Egy adott célcsoport felzárkózása nem kizárólagosan egy terület felől történik, hanem minden beavatkozási területet felölel (foglalkoztatás, oktatás, lakhatás-területi hátrányok, antidiszkrimináció, egészségügyi szolgáltatások, közösségfejlesztés). Ezáltal az egyes színtereken végrehajtott programok megalapozzák vagy megerősítik egymást, vagyis hatásuk kumulálódik.

Személyes felelősségen és részvételen alapuló programok

„Átfogó szempont az érintettek aktivitásának, személyes részvételének előmozdítása, az önmaguk és családjaik helyzetéért viselhető felelősség megerősítése.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

Egyéni szinten oktatási helyzetben a mentorálás, mentori rendszerek biztosítása az, ami célravezető abban, hogy motivációt és támogatást nyújtson, ugyanakkor kialakítsa a megfelelő önállóságot és felelősségvállalást. Ugyanez a társas kapcsolatok terén, családi rendszerben, egyéb társadalmi alrendszerekhez (mint pl. a munka világa) való kapcsolódásban a családsegítés, családgondozás, családvezetés eszközeivel biztosítható. Ez a szempont természetesen érvényesíthető nem kizárólag egyénekre, hanem magasabb szerveződésű színterekre is, mint például helyi közösségek, érintettek csoportjai, lakosság. A részvétel fejlesztésének módszereit a közösségfejlesztés biztosítja.

Közösségi részvétel és támogatás elve

„A felzárkózást segítő programok tervezésébe, koordinálásába és lebonyolításába be kell vonni a célcsoportok, különösen a roma közösség, valamint a helyi önszerveződések és a közigazgatás képviselőit.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A célcsoportok képviselőinek bevonása már a tervezési folyamat legelején, a Fórum létrehozásával és megalakításával megtörtént. A továbbiakban témaspecifikus munkacsoportok jöttek létre, az adott terület szakértőinek, érintettjeinek és az adott területen tevékenykedő szervezetek képviselőinek részvételével. A munkacsoportok munkaközösségek tevékenysége felölelte az összes felzárkózás szempontjából releváns területet. A nemzetiségi munkacsoport deklarálta a cigányság problémáival foglalkozott, kulcsfontosságú szerepet vállalva a vonatkozó stratégia, a Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program megalkotásában.

A megyei felzárkózási stratégia és terv a cigányság felzárkózása szempontjából elérendő célként, ugyanakkor a részvétel és szemléletformálás eszközeként tekinti a cigány származású szakemberek, megvalósító minél magasabb arányban történő alkalmazását.

A tervezett beavatkozások előkészítésében, lebonyolításában kiemelkedő szerepet szán a stratégia a cigány nemzetiségi önkormányzatoknak és a cigányság képviselőivel foglalkozó civil szervezeteknek.

A foglalkoztatás terén megvalósuló beavatkozásokat olyan módon kell megvalósítani, amely eredendően számításba veszi a magán (forprofit) szektor érdekeit, velük nem versenyezve, hanem kölcsönös előnyöket kínálva igyekszik beruházásait létrehozni.

Megalapozott tervezés, a hatékonyság rendszeres mérése

„A szegénységben élőkre, ezen belül a romákra irányuló fejlesztési, felzárkózási programok sikeres tervezése és hatékony megvalósítása csak akkor lehetséges, ha a célcsoport helyzetéről, számáról, az elért eredményekről mérhető, érdemi információkkal rendelkezünk. ... Ki kell építeni, össze kell hangolni a hatékony állami monitoring rendszereket, erősíteni kell a programok, intézkedések ellenőrzésére jogosult intézmények közötti együttműködést.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

Amint a Helyzetértékelés is rámutat (Fórum és munkaközösségi üléseken is számos alkalommal jelezték a célcsoport képviselői) jelentős, időnként nagyságrendi eltérések mutatkoznak cigányságra vonatkozóan a központi statisztikák (KSH által közölt) adatok, témában kutató szerzők különböző munkáiban közöltek és az érintettek – pl. nemzetiségi önkormányzatok - által tett becslések számadatai között. Ez a diszkrépancia megnehezíti a cigányságra irányuló fejlesztések tervezését és megvalósítását. A megyei felzárkózási stratégia és terv megoldandó feladatként kezeli azt, hogy a helyi szintű megvalósítók rendelkezzenek valós, naprakész információkkal a célcsoport tagjainak számáról, szocio-ökonómiai státuszuk jellemzőiről. A megvalósítás elképzelhetetlen a célcsoporttal kapcsolatban lévő szervezetek, legfőképp a cigányság képviselőit vállalkozók részvétele nélkül.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia roma stratégia, de nem csak roma stratégia

„A romákat rendkívül súlyosan érintő társadalmi problémák –a rasszista megnyilvánulások és részben a diszkrimináció kivételével –nem csak a romákat sújtják, s –értelemszerűen –nem is kezelhetők kizárólagosan a romák körében. Épp ezért a romák társadalmi viszonyainak javítását célzó stratégia sem lehet csak a romákat célzó beavatkozások stratégiája. ...

Tekintettel arra, hogy a roma népességhez kapcsolódó problémák sok esetben közösségi jellegűek, sokszor fakadnak belőlük közösségi ellentétek, bizonytalan háttérű, kezelhetetlenné váló viszályok –s ezek nyomán akár súlyos tragédiák –, ezért ahol indokolt, a beavatkozásoknak is közösségi jellegűeknek kell lenniük.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

A megyei felzárkózási stratégia és terv figyelembe veszi azt, hogy a tényt, hogy a felzárkózás és esélyegyenlőség szempontjából releváns problémák, mint a szegénység és mélyszegénység, az alacsony foglalkoztatottság, képzetlenség és oktatási hátrányok, a területi és lakhatási hátrányok, az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésben tapasztalt hátrányok ugyan koncentráltan jelentkeznek a cigányságnál, de nem csak a cigányokat érintik. Mindezek ugyan eltérő alakzatokban és mértékben, de minden egyes további kiemelt célcsoportban (nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élő személyek, tanyán élő lakosság) jelen vannak.

Ugyanakkor elmondható – amit a Helyzetértékelés is alátámaszt – hogy az cigány lakosság rendszerint az átlag populációhoz képest nagyobb mértékben érintett általuk. Az is igaz ugyanakkor, hogy azonosíthatók olyan problémák is, amelyekben a nemzetiségi jelleg határozottan érvényesülni látszik. A megyei felzárkózási stratégia és terv a munkaerőpiaci diszkriminációt, az oktatási és egészségügyi intézményekben és szolgáltatások igénybevétele során tapasztalt előítéleteket és bizonyos kulturális és szakmai ismeretek hiányát azonosította kifejezetten a cigánysághoz köthető problémaként.

Azt, hogy a projekt kiemelten kezeli a cigányság felzárkózását leginkább az bizonyítja, hogy eredményeképp megszülethetett a Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, amely a stratégia és terv alapvető fontosságú részét is képezi.

A megyei felzárkózási stratégia és terv beavatkozásai „átjárhatóságot” biztosítanak hatásukat tekintve az egyes célcsoportok között. Példaként említhető az, hogy a cigányság élet- és lakhatási körülményeit javító, szegregátumok infrastrukturális fejlesztését célzó tevékenységek pozitív hatást gyakorolnak az ott élő, nem cigány származásúak körülményeire is. A nők foglalkoztatási esélyeit előmozdító programok résztvevői és haszonélvezői között pedig sok cigány származású is lesz.

Bár a megyei felzárkózási stratégia és terv nem számol számottevő meglévő kulturális és közösségi konfliktussal, bizonyos, hogy a cigányság felzárkózásából adódó nagyobb munkaerőpiaci jelenlét, nagyobb közösségi aktivitás és mindenekelőtt egyéni és társas felelősségvállalás még inkább hozzájárul az ellentétek csökkenéséhez. A beavatkozások között több problémához is hozzákapcsolt Cigány Közösségi Házak létrehozása mindezen kedvező folyamatok színtere és egyben előmozdítója lehet.

Keretmegállapodás, együtt döntési rendszer

„Magyarország Kormánya és az Országos Roma Önkormányzat a romák és a többségi társadalom együttélésének megerősítése, a közös jövő építése érdekében keretmegállapodást kötött.”

Megvalósulás a megyei felzárkózási stratégia és tervben:

Az országos szinthez hasonlóan a megyei felzárkózási stratégia és terv célkitűzéseinek eléréséhez és beavatkozásainak megvalósításához a program megvalósításáért felelős Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat és a Bács-Kiskun Megyei Cigány Önkormányzat közötti megállapodás szükséges.

6. Azonosított problémák és beavatkozás csoportok

A fejezet bemutatja a megyei felzárkózási stratégia és terv kiemelt célcsoportjaira vonatkozóan a különböző források alapján azonosított problémákat a specifikus céloknak megfelelő bontásban. A táblázatok tartalmazzák a problémákhoz rendelt, már elfogadott programokban leírt illetve a megyei felzárkózási stratégia és terv által javasolt intézkedésekből aggregált beavatkozás csoportokat.

Cigányság célcsoport

Azonosított problémák	Beavatkozás csoportok
Képzettség és foglalkoztatási esélyek	
- Alacsony iskolázottság, különösen a cigány nők esetében, akik iskolázottsági mutatói rosszabbak a fiúkénál - Magas a lemorzsolódók aránya, a középiskolás korosztályban több a lány iskolaelhagyó - Kevés a szakmát szerző fiatal - Gyermekek motivációjának hiánya az iskolában. Gyakran a családban sem érték a tudás, tanulás – negatív szocializációs minták érvényesülnek. - Iskolán kívüli nevelés, oktatás és felügyelet hiánya. Csellengés. - Tehetséggondozás hiánya - Pályaorientáció hiánya - Beilleszkedési, kommunikációs nehézségek az iskolában. Iskolán belüli konfliktusok (gyerekek, tanárok, szülők is érintettek). A család és az iskola kapcsolata konfliktusos - Alacsony foglalkoztatottság, magas munkanélküliségi ráta, tartósan munkanélküliek magas aránya. A cigány nők hátrányosabb helyzetben vannak a munkaerőpiacon a férfiaknál, magasabb munkanélküliségi ráta jellemző rájuk - Kevés a versenyképes szakmával, szaktudással rendelkező cigány munkavállaló - A munkában állók esetén is az alacsony biztonságot és keresetet biztosító foglalkoztatási formák dominálnak vagy a közfoglalkoztatás biztosítja az egyetlen munkaerőpiaci lehetőséget - Kevés és erőtlen cigány vállalkozás/vállalkozó - Diszkrimináció a munkaerőpiacon, már az állásra való jelentkezéskor	- Általános iskolai tanulmányok sikeres elvégzésének támogatása - Középiskolai tanulmányok sikeres elvégzésének támogatása - Speciális programok cigány nők számára - Tehetséggondozó, mentoráló és ösztöndíj programok - Kollégium programok - Tanoda program kiterjesztése - Piacképes szakképesítéshez vezető képzések - Karrier napok, szakmabemutatók, pályaválasztási tanácsadás - Szociális gazdaság fejlesztése - Vállalkozóvá válás, vállalkozásindítás támogatása - Iskolai érzékenyítés és beilleszkedést támogató programok - Munkaerőpiaci szolgáltatások

Lakhatási hátrányok	
▪ Szegregátumokban a lakóingatlanok állapota rossz, nem megfelelő infrastrukturális állapotok ▪ Rossz higiénias körülmények, illegális szemétkerakás ▪ Szociális bérlakások hiánya, a meglévő lakások állaga rossz, nem megfizethetők a közfoglalkoztatás jövedelméből	▪ Szegregált településrészek felszámolása vagy infrastruktúra-fejlesztése, közszolgáltatások biztosítása ▪ Illegális szemétkerakás felszámolása ▪ Szociális bérlakás program (építés, felújítás)
Egészségi állapot	
▪ Rossz fizikális és mentális egészségi állapot ▪ A szűrővizsgálatokat nem veszik igénybe, a megjelenések száma alacsony ▪ Egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés nem teljeskörűen biztosított. Az alacsony jövedelem korlátozza egyes egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutást (kórházi ellátások, gyógyszerigény) ▪ Egészségtudatos életmód, szemlélet hiánya. Információhiány és tájékozatlanság. Hiányos szexuális felvilágosítás ▪ Szenvedélybetegségek, drogfogyasztás – különösen az új típusú pszichoaktív szerek jelentenek veszélyt, fogyasztásuk rendkívül elterjedt. Dohányosok aránya is magas, a dohányzás nagyon korai években történő megkezdése, a dohányzással kapcsolatos elfogadó attitűd jellemző	▪ Egészségügyi szűrések támogatása ▪ Egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése ▪ Egészséges életmódra nevelés, szemléletformálás, életmód tanácsadás, prevenció
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	
▪ Bölcsődei férőhelyek hiánya, korai fejlesztésre nincs infrastruktúra. A nem dolgozó szülők gyermekei nem részesülnek kora gyermekkori fejlesztésben ▪ Biztos Kezdet Gyerekházak szolgáltatásait kevés helyen lehet igénybe venni ▪ Krízishelyzetben lévő várandós és gyermekes anyák által igénybe vehető szolgáltatások hiánya ▪ Az információk nem jutnak el a célcsoporthoz (szolgáltatásokról, programokról, képzésekről, munkalehetőségekről, adományokról)	▪ Korai fejlesztéshez és bölcsődei ellátáshoz való hozzáférés javítása ▪ Biztos Kezdet Gyerekházak fejlesztése ▪ Krízisellátás fejlesztése ▪ Családmentorálás ▪ Információkhoz való hozzájutás fejlesztése ▪ A megfelelő színvonalú és volumenű szociális szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése

▪ Szociális és mentálhigiénés szolgáltatásokat nyújtó szakemberek hiánya miatt szűkös a szolgáltatások kapacitása	
Társadalmi környezet	
▪ Megkülönböztetés az egészségügyi szolgáltatások igénybevétele során ▪ Előítéletek, nem megfelelő befogadás az iskolarendszerben – iskolatársak, pedagógusok részéről ▪ A pedagógusok nem megfelelően felkészültek a hátrányokkal küzdő, cigány nemzetiségű diákok oktatására, nevelésére, tehetséggondozására, a családokkal való kapcsolattartásra, motiválásra ▪ A cigány nemzetiségi önkormányzatok közötti kapcsolattartás, együttműködés, kommunikáció fejlesztésre szorul ▪ A nemzetiségi vezetők nem megfelelően felkészültek a feladatok ellátására, a képviseltek bizalma megrendült ▪ A többségi társadalom keveset tud a cigány nemzetiségről (kultúra, jellemzők, életmód) és előítéleteség jellemzi. Diszkrimináció jelenléte (munkaerőpiacon, a közszolgáltatások igénybevétele alkalmával) A cigánysággal kapcsolatba kerülő döntéshozók, ügyintézők és szakemberek érzékenyítésre szorulnak ▪ Nincs cigány identitás, nincs pozitív cigány énkép ▪ A nemzetiségi kultúra, hagyományörzés támogatásra szorul ▪ Nincs vagy nagyon minimális mértékű a nemzetiségi oktatás a közoktatási intézményekben ▪ Közösségi terek hiánya ▪ A közösségi önszerveződés gyenge, hiányoznak az életképes, erős közösségek ▪ Kevés a cigányság felzárkózását elősegítő, alulról szerveződő, öntevékeny (civil) szervezet működik a megyében ▪ A felzárkózásért felelős és tevékenykedő szervezetek közötti együttműködés nem megfelelően koordinált ▪ Nincsenek megbízható adatok sem a cigány lakosság számát, szociális státuszát illetően, sem a szociális, egészségügyi, közművelődési szolgáltatások igénybevételéről.	▪ Diszkrimináció megakadályozása a szolgáltatások nyújtása során, a hátrányos helyzetű lakosság tagjaival kapcsolatba kerülő egészségügyi, köznevelési, közigazgatási szakemberek érzékenyítése ▪ A többségi társadalom megismertetése a cigány kultúrával, előítéletek csökkentése ▪ Nemzetiségi önkormányzatok szervezetfejlesztése ▪ Közösségfejlesztés és önszerveződés támogatása ▪ Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása ▪ Felzárkózási intézmények működtetése

Nők célcsoport

Azonosított problémák	Beavatkozás csoportok
Képzettség és foglalkoztatási esélyek	
- Idős nők esetében a gyermekvállalás és a munkától való távollét, illetve a mezőgazdaságban nem munkaviszonyban történt foglalkoztatás (kevesebb szolgálati idő megszerzése) miatt alacsony nyugdíj - Gyermeüket egyedül nevelő anyák jövedelmi helyzete relatíve rosszabb - Kiskorú gyermekek nevelése valamint gyakran az idős hozzátartozó gondozása, ápolása és a munkába állás nehézkes összeegyeztetése - Családdal és háztartással kapcsolatos feladatok megakadályozzák a karrierépítéshez szükséges szakképesítések és szakmai tapasztalatok megszerzését - A gyermekek felügyeletét biztosító intézmények nyitvatartási ideje nem igazodik az anyák munkaidejéhez - A gyermeket nevelő szülők nem minden esetben tudják megtenni, hogy probléma esetén munkahelyükről eltávozzanak - Kevés családbarát munkahely, kevés az atipikus - rugalmas vagy részmunkaidős foglalkoztatás, távmunka - Kisvállalkozók nem szívesen alkalmaznak gyermekes munkavállalót, ami főként a kistélepülésen élő nők esélyeit rontja - Munkaerőpiacra kilépő vagy gyermekvállalás után visszalépő nők segítségre szorulnak az álláskeresésben - Álláskereső nők alacsony iskolai végzettsége jellemző - Az otthon töltött időszak alatt a korábbi szakképzettség elavul - Nők alacsony szintű foglalkoztatása, járasonként eltérő (néhol kiemelkedően magas) a regisztrált álláskereső nők aránya	- Idős nők képzése, kompetenciafejlesztése, a munkaerőpiacra való reintegrálása - Gyermekek felügyeletének biztosításával a munkaerőpiaci esélyek javítása - Rugalmas foglalkoztatási formák támogatása - Munkaerőpiaci igényeknek és a célcsoportnak megfelelő képzés és továbbképzés biztosítása, távoktatás formájában is - Szociális gazdaság és a közszféra nők foglalkoztatásában betöltött szerepének növelése - Munkaerőpiaci szolgáltatások

Lakhatási hátrányok	
Tanyán élő nők kiszorulnak a képzésekből	Távoktatás formájában megvalósuló képzések támogatása
Egészségi állapot	
65 év feletti idős nők egészségi állapota rosszabb, mint a férfiaké. A hosszabb élettartam miatt jobban érintve vannak betegségek által (daganat, osteoporosis stb.) - Idős nők gyakran magányosan, egyedül élnek – depresszió kockázata magas - A nőket érintő szociális és családi/kapcsolati helyzetből adódó gondok gyakran vezetnek pszichés problémák kialakulásához (depresszió, magányérzet, izolálódás stb.) - Munkaerőpiaci jövedelemmel nem rendelkező nők gazdaságilag kiszolgáltatott, függő helyzetbe kerülnek házustársuktól, élettársuktól. Emiatt gyakoribb a családok belüli erőszak, és nehezebben léphetnek ki a bántalmazó kapcsolatból	- Egészségügyi szűrések támogatása - Társas kapcsolatok és társadalmi részvétel támogatása foglalkoztatással és közösségi programokkal - Mentálhigiénés programok támogatása
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	
- Egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutás egyenlőtlen, ezen belül főként várandósok számára szükséges vizsgálatok tekintetében - A gyermekek nyári felügyelete nem megoldott, kevés bölcsődei és családi napközi férőhely - A krízishelyzetben igénybe vehető, átmeneti lakhatást biztosító intézményi férőhelyek száma elégtelen, megyében eloszlása egyenlőtlen. - Az ellátást igénybe vevő nők eredeti otthonukból való távozásukkal gyakran munkahelyüket is elvesztik. Munkaerőpiaci integrációjuk/reintegrációjuk nehéz, a munkaerőpiacon élethelyzetük miatt is hátrányt szenvednek - A bántalmazott nők nem tudják, hova fordulhatnak anonim módon segítségért - Szociális és mentálhigiénés szolgáltatásokat nyújtó szakemberek hiánya miatt szűkös a szolgáltatások kapacitása	- Egészségügyi szűrések támogatása, helyben történő megszervezése - Gyermekek felügyeletét biztosító szolgáltatások fejlesztése - Krízisellátás fejlesztése - A megfelelő színvonalú és volumenű szociális szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése

Társadalmi környezet	
- A versenyszférában dolgozó nők bérhátrányban vannak a férfakkal szemben - Korlátozott karrierlehetőség („Üvegplafon” jelenség) - A nők nagyobb valószínűséggel válnak kapcsolati erőszak áldozatává - A családi, magánéletbeli feladatok és felelősségek sok esetben egyoldalúan a nőket terhelik - A nők alulreprezentáltak a vezető pozíciókban - Negatív kép él a munkát, tudományos életet, tanulást komolyan vevő nőkről	- Esélyegyenlőség társadalmi szintű érvényesülésének támogatása - Társadalmi szemléletformálás

Gyermekek célcsoport

Azonosított problémák	Beavatkozás csoportok
Képzettség és foglalkoztatási esélyek	
- Gyermekek családot érintő szegénység jelenléte - Állampolgársággal nem rendelkező és/vagy vendégmunkások családjában élő gyermekek helyzete - Az iskolákban a nappali foglalkoztatáshoz szükséges eszközök hiányoznak, hiányosak - Oktatási, nevelési intézmények nem akadálymentesek 16 éven felüli gyerekek sok esetben csellengnek - Kevesen vesznek részt ösztöndíj- vagy tehetséggondozó programokban - Pályaorientáció hiánya - Fiatalok foglalkoztatottsága alacsony	- Szülők foglalkoztathatóságának, foglalkoztatásának elősegítése - Ellátásokhoz való hozzájutás biztosítása - Az iskolák felszereltségének, humán erőforrásainak és infrastruktúrájának fejlesztése - Lemorzsolódást megelőző, csökkentő programok - Tehetséggondozó, mentoráló és ösztöndíj programok - Speciális képzések, képzési módok és életvezetési tanácsadás a fiatalok foglalkoztathatóságának növelésére

Lakhatási hátrányok	
- Külterületen élő gyerekek oktatási és nevelési intézményekbe való eljutása nehezített - Külterületen élő gyermekek nyári gyermekétkeztetéshez való hozzájárása nehezített - Szegregátumok jelenléte, szegregált környezet - Rossz lakhatási körülmények Hiányzó önkormányzati bérlakás-szektor	- Közlekedési lehetőségek javítása - Külterületen élőket támogató szolgáltatások fejlesztése (tanyagondnoki szolgálat) - Szegregált települések felszámolása - Lakhatási körülmények javítása, szociális bérlakás program
Egészségi állapot	
- Védőoltással nem rendelkező gyermekek egészségügyi kockázata - Drogokkal való kapcsolatba kerülés veszélye; mentális és pszichés problémák	- Tájékoztatás, informálás - Egészséges életmódra nevelés, szemléletformálás, életmód tanácsadás - Szenvedélybetegségek prevenciója
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	
- Védőnők pályaelhagyása - Gyermekorvos hiány - Iskolaegészségügyi ellátás nem kellően hatékony - Kedvezményes étkezéssel kapcsolatos szülői érdektelenség - Növekszik a magatartási, beilleszkedési zavarokkal küzdő gyermekek száma. A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma nem csökken, vannak járások, ahol nő - Szociokulturális hátránnyal küzdő gyerekek magas száma. - Hasznos, nyári szabadidős tevékenység és szociális felzárkózást támogató programok hiánya - Gyermekek nyári elhelyezésének, felügyeletének biztosítása - Bölcsődei férőhelyek alacsony száma, bölcsődék korszerűtlen műszaki állapota - Óvodai férőhely hiány - Gyermekintézmények alacsony kihasználtsága - Gyermekek rehabilitációs ellátásának hiánya, valamint a fogyatékkal élő gyermekek szállítása nem megoldott - Gyógypedagógiai szakember hiány, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, pszichológus, logopédus hiány - Korai fejlesztés infrastruktúrája gyenge	- Helyi ösztönző rendszer kialakítása - Család-és gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése - Családok (szülők) bevonása - A megfelelő színvonalú és volumenű szociális szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése - Biztos Kezdet Gyermekházak, Tanodák fejlesztése - Közösségi Házak létrehozása - Helyi szabadidős programok támogatása - Bölcsődék fejlesztése - Óvodák fejlesztése - Korai fejlesztéshez való hozzáférés javítása

▪ Szakemberek túlterheltsége, kiégés és szakemberhiány	
Társadalmi környezet	
▪ A gyermekszám rohamos csökkenése ▪ Nincs megbízható nyilvántartás a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében. Hiányoznak még adatgyűjtések, átfogó felmérések a gyermekszegénységgel, gyermekes családok helyzetével kapcsolatban, különös tekintettel, a fogyatékkal élő gyermeket nevelő családokra vonatkozóan	▪ Generációk közötti kapcsolat fejlesztése ▪ Okok felmérése, helyi ösztönző rendszer kialakítása ▪ Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása

Idősek célcsoport

Azonosított problémák	Beavatkozás csoportok
Képzettségi és foglalkoztatási esélyek	
▪ Alacsony az informatikai jártasság ▪ Nyugdíjkor előtt álló munkanélküliek álláslehetőségeinek szűk köre, foglalkoztatás hiánya ▪ Megváltozott munkaképességek munkalehetőségeinek hiánya ▪ Alacsony jövedelem, megélhetési problémák, magas kereskedelmi árak	▪ Informatikai kompetenciák fejlesztése ▪ Foglalkoztathatóság javítása ▪ Jövedelem, kiegészítő jövedelem szerzés támogatása
Lakhatási hátrányok	
▪ Idősek külterületen élése ▪ Aránytalanul nagy teher az ingatlanok karbantartása, állagmegóvása	▪ Külterületen élő idős, egyedülálló emberek segítése ▪ Külterületi ingatlanok állagmegóvása, infrastruktúrafejlesztés
Egészségi állapot	
▪ Életkorból adódó egészségügyi problémák ▪ Szenvedélybetegségek, pszichés zavarok és ezek prevenciójának hiánya	▪ Egészségügyi alapellátás és szakellátás fejlesztése, az ellátáshoz való hozzáférés biztosítása ▪ Szűrővizsgálatok támogatás ▪ Egészségnevelés

Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	
▪ Szociális ellátások további javítása indokolt ▪ Idősek otthonápolása (családtagokkal), gondozási szükségletek kielégítetlenek ▪ Információ hiány a betegségmegelőzéssel kapcsolatban ▪ Hosszú a várakozási idő a bentlakásos intézményekben ▪ Nem megfelelő hozzáférés a közszolgáltatásokhoz	▪ Személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások fejlesztése, kiterjesztése ▪ Házi segítségnyújtás fejlesztése ▪ Család ápolási kompetenciáinak fejlesztése ▪ Bentlakásos ellátást nyújtó intézmények fejlesztése
Társadalmi környezet	
▪ Elmagányosodás, egyedül élők magas aránya ▪ Programok hiánya ▪ Gyakran válnak bűnelkövetés áldozataivá ▪ Nemzedékek közötti kapcsolat nehézségei, az idős korosztály társadalmi hasznosságának kiaknázatlansága ▪ Információ hiány a célcsoportról	▪ Idősek aktivitását célzó programok ▪ Közösségfejlesztés és társadalmi részvétel támogatása ▪ Bűnmegelőzés ▪ Társas kapcsolatok és társadalmi részvétel támogatása foglalkoztatással és közösségi programokkal ▪ Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása

Fogyatékkal élők célcsoport

Azonosított problémák	Beavatkozás csoportok
Képzettség és foglalkoztatási esélyek	
▪ A közműszámlák kiegyenlítése sok esetben problémát jelent a fogyatékkal élő személyek számára ▪ Foglalkoztatási lehetőségek hiánya, alacsony foglalkoztatottság ▪ Az alacsony foglalkoztatottság és a hosszú időtartamú munkanélküliség miatt elveszítik a munkavégzés utáni igényüket	▪ Foglalkoztathatóság javítása speciális képzésekkel ▪ Speciális foglalkoztatási formák kidolgozása, kialakításuk támogatása
Lakhatási hátrányok	
▪ Feltételezhető, hogy az egészségügyi, szociális és közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés nem biztosított a külterületen élő fogyatékos személyek számára	▪ Szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása a szállítás, kísérés feltételeinek javításával ▪ Szociális lakhatás hiánya

Egészségi állapot	
▪ Szűrőprogramokon történő alacsony részvétel, a prevenciós célú egészségügyi ellátásokat kevésbé veszik igénybe	▪ Egészségnevelés, prevenció ▪ Szűrővizsgálatok támogatása
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	
▪ Támogató szolgálat tárgyi eszköz állománya, gépkocsiparkja fejlesztésre szorul, elavult, valamint az időbeli hozzáférhetősége is korlátozott (hétvégén nem elérhető) ▪ Ügyintézési nehézségek. A fogyatékkal élők esetében a fizikai megközelítés, az értelmezés nehézsége egyaránt hátráltatja az ügyintézést ▪ Középületek, közutak, járdák, tömegközlekedési eszközök, helyi élelmiszerboltok és egyéb üzletek, intézmények, rendezvények, sportprogramok akadálymentesítése nem megoldott ▪ Az iskolába eljutás nem mindig megoldott ▪ A fogyatékkal élő személyek nem rendelkeznek információval az őket érintő változásokról, kedvezményekről, programokról stb. Információs elszigetelődés ▪ Személyi feltételek hiánya	▪ A Támogató szolgálatok fejlesztése ▪ Szolgáltatások akadálymentes igénybevétele ▪ A célcsoportot elérő kommunikációs csatornák fejlesztése ▪ A megfelelő színvonalú és volumenű szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése ▪ Fogyatékkal élő személyek ellátásának javítása
Társadalmi környezet	
▪ Társadalmi értelemben vett elszigetelődés figyelhető meg. Kevés a lehetőségük kapcsolatteremtésre, közösségi életre, önszorgító csoportok hiánya jellemző ▪ Sportolási lehetőségek korlátozottsága, hiánya ▪ Hátrányos megkülönböztetés ▪ A fogyatékkal élők pontos számáról, az érintett képességsökkenésről, annak mértékéről, illetve az esélyegyenlőséget befolyásoló tényezőkről nem áll rendelkezésre megbízható adat	▪ Civil kezdeményezések támogatása ▪ Érzékenyítés, közösségfejlesztés helyi közösségi szintereken ▪ Integrált oktatás támogatása ▪ A sportolási lehetőségek bővítése, a meglévők akadálymentesítése ▪ Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása

Tanyán élők célcsoport

Azonosított problémák	Beavatkozás csoportok
Képzettség és foglalkoztatási esélyek	
▪ Külterületi mezőgazdasági munkában foglalkoztatottak munkajogi helyzete a	▪ Mezőgazdasági idénymunkások, munkavállalók számára legális keretek

szegregációval veszélyeztetett kategóriába tartozik	biztosítása, az illegális viszonyok megszüntetése
Lakhatási hátrányok	
- Külterületi mezőgazdasági munkában foglalkoztatottak lakhatási helyzete a szegregációval veszélyeztetett kategóriába tartozik - Az utak járhatóságának problémája	Államgépés és fejlesztés
Egészségi állapot	
Szűrővizsgálatokat kevesen veszik igénybe	Szűrővizsgálatok támogatása
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés	
- A külterületen élő idős embereknek nyújtott szolgáltatások elégtelenek - Idősek elszigetelődnek, elmagányosodnak - Külterületen lakó hátrányos helyzetű személyek számára a minőségi közműszolgáltatások, közsolgáltatások nehezen érhetőek el. Közművek hiánya - A külterületen élők számára nem megoldott az iskolába, járás, orvoshoz jutás, munkahelyre ingázás	- Tanyagondnoki szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás fejlesztése - Külterületi központok kialakítása, közösségfejlesztés - Szociális- és gyermekvédelmi alapellátás fejlesztése - Helyi és helyközi közlekedés fejlesztése - Szolgáltatások és intézmények elérésének biztosítása
Társadalmi környezet	
- Nem kielégítő közbiztonság - Kevés információ és adat áll rendelkezésre a külterületi lakosságra vonatkozóan	- Bűnmegelőzés - Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása

7. Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv intézkedéseinek bemutatása

A fejezet részletezi célcsoportonként és specifikus célonként rendezve a beavatkozási csoportokhoz tartozó önálló intézkedéseket, feltüntetve eredetük forrását.

Az egyes intézkedések terv szintű bemutatását a fejezethez kapcsolódó mellékletek tartalmazzák. A megyei felzárkózási stratégia és terv által javasolt és kidolgozott beavatkozások az 5. sz. mellékletben kerülnek részletes bemutatásra, a Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program) és a JEP-ek intézkedései a 6. sz. illetve a 7. sz. melléklet találhatóak.

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Képzettség és foglalkoztatási esélyek javítása		
Általános iskolai tanulmányok sikeres elvégzésének támogatása	Felzárkóztató képzés az általános iskola 5-8. osztályának elvégzésére	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Tanulásban lemaradt tanulók rehabilitációs foglalkoztatásában segítségnyújtás	Kiskörösi JEP
	Iskola elhagyást megelőző kiemelt programokhoz való csatlakozás	Kunszentmiklósi JEP
	Lehetőséget nyújtani a felnőtt korban történő nyolc általános iskolai végzettség megszerzéséhez	Kiskunmajsai JEP
Középiskolai tanulmányok sikeres elvégzésének támogatása	Versenyképes, jövőképet adó, motiváló szakmák elsajátításának biztosítása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Kollégiumi férőhelyek, ellátás biztosítása a cigány származású tanulóknak	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Mester program	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Ösztöndíj program	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Tehetséggondozás	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Tehetséggondozó, mentoráló és ösztöndíj programok	Gyermekek tanulásának támogatása: ösztöndíj, iskolai programok, mentorhálózat létrehozása	Kiskörösi JEP
	Tehetséggondozási szakemberek képzése, tehetséggondozási és sportprogramok szervezése	Kunszentmiklósi JEP
	Ösztöndíj program	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, Kunszentmiklósi járás
	Családbarát Roma Kollégiumok létrehozása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Mentorrendszer, mentorálás	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Kollégium programok	Családbarát Roma Kollégiumok létrehozása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Kollégiumi férőhelyek, ellátás biztosítása a cigány származású tanulóknak	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Tanoda program kiterjesztése	Tanodák létrehozása, kifejezetten ezen szolgáltatással nem rendelkező járásokban	Tervezett* és Kunszentmiklósi JEP
Piacképes szakképesítéshez vezető képzések	Alacsony iskolai végzettségűek felmérése, jelentkezés képzésekre a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályán keresztül, a képzések elvégzése	Kiskörösi JEP
	Megyei Iparkamara által ipari tanuló program bevezetése és támogatása	Kunszentmiklósi JEP
	Szakmaszerző képzések megvalósítása a felnőttoktatás kereteiben	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Karrier napok, szakmabemutatók, pályaválasztási tanácsadás	Karrier napok, szakmabemutatók szervezése az Iparkamarával közösen)	Kunszentmiklósi JEP
	A pályaválasztási tanácsadás erősítése, hatékonyságának növelése	Kunszentmiklósi JEP
	Életpálya gondozás	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Szociális gazdaság fejlesztése	Az önkormányzatok foglalkoztatóként maguk is növelik a cigány nemzetiségűek foglalkoztatási arányát cigány származású szakképzett és nem szakképzett munkaerő alkalmazásával	Kecskeméti JEP
	A szociális gazdaság kiépítése non-profit és a for-profit munkahelyteremtés, közfoglalkoztatás bővítése, a szociális foglalkoztatás kiépítése	Kunszentmiklósi JEP, Tiszakécskei JEP
	Nevelőszülő képzések indítása. Nevelőszülők foglalkoztatása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Speciális programok cigány nők számára	A cigány nők hagyományos családi szerepeihez illeszkedő munkahelyek kialakításának ösztönzése	Tervezett*
	Iskolás, illetve iskolából kimaradó lányok életútjának kísérése (Bari shej - Nagylány-program)	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Vállalkozóvá válás, vállalkozásindítás támogatása	Vállalkozói ismeretek oktatása felnőttképzés vagy speciális képzések keretében	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	A vállalkozói képességekkel, készségekkel rendelkező cigány származású emberek támogatása vállalkozásuk fejlesztésében, munkahelyek teremtésében: telephelyvásárlás, -fejlesztés, eszköz,	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program Tiszakécskei JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Iskolai érzékenyítés és beilleszkedést támogató programok	gép, haszongépjármű vásárlás, ezekhez kedvező hitel konstrukció biztosítása, foglalkoztatáshoz bértámogatás.	
	Pénzügyi, számviteli, adózási tanácsadás szolgáltatás nyújtása a vállalkozók számára	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Motivációs program kidolgozása szülők és gyermekek számára korcsoporttól függően közös részvételükkel	Tervezett*
	Cigány segítő hálózat	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Cigány nemzetiségű szülők bevonása az adott intézmény oktató-nevelő munkájába cigány kultúra bemutatása)	(Kiskőrösi járás)
	Tanulók érzékenyítése a kisebbségi nemzetiségű diáktársak iránt a Szociopóly társasjátékon és egyéb interaktív programokon (Élő Könyvtár, T.E.S.O. program) keresztül	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	A cigány nyelv (lovári) és történelem megjelenése a kötelező, illetve kiegészítő tananyagban. A cigány kultúra (zene, tánc, művészet stb.) bemutatása projektnapok, tanítást kísérő projektek formájában	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Pedagógusok érzékenyítése a Szociopóly társasjátékon keresztül	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	A pedagógus képzés tematikájába beépülő „Méltányos oktatás” kurzus	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Pedagógia szakos hallgatók számára a „Rendszerhiba” társasjátékon keresztül betekintés az oktatási rendszer hátrányos helyzetű tanulókat érintő sajátosságaiba	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Munkaerőpiaci szolgáltatások	Életvezetési tanácsadás	Kecskeméti JEP
	Munkahelyi mentor, illetve munkaerő-koordinátor foglalkoztatása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Álláskeresői tréningek	Tiszakécskei JEP
Lakhatási hátrányok csökkentése		
Szegregált településrészek felszámolása vagy infrastruktúra-fejlesztése, közszolgáltatások biztosítása	Komplex telep program a szegregátumok felszámolására	Kecskeméti JEP, Kunszentmiklósi JEP
	Saját tulajdonú lakások vezetékes vízzel való ellátásának, vizesblokk, fürdőszoba kialakításának támogatása kamatmentes hitellel és vissza nem térítendő támogatással	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
	A szegregált, szegregációval veszélyeztetett területek infrastruktúra fejlesztése: vezetékes víz kiépítése, közvilágítás bővítése, bel és külterület útépítés, csapadék és belvíz elvezetés, csatornahálózat bővítése, közbiztonságot szolgáló kamerarendszer felszerelése.	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, Kunszentmiklósi JEP
Illegális szemétkelés felszámolása	Az illegális szemétkelés célsoport által történő felszámolása, ehhez konténerek biztosítása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Az illegális szemétkelés megelőzése érdekében a helyi polgárőr szervezetekkel együttműködés kialakítása	Tervezett*
Szociális bérlakás program (építés, felújítás)	Szociális bérlakás program - Lakások kialakítása, felújítása, komfortfokozatának növelése a hátrányos helyzetű célsoport igényeinek, szükségleteinek figyelembevételével	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, Kiskörösi JEP
	Meglévő lakásokban a gáz és áramszolgáltatás kártyás fizetési lehetőségének megteremtése a közüzemi tartozások felhalmozódásának megakadályozására	Kunszentmiklósi JEP
Egészségi állapot javítása		
Egészségügyi szűrések támogatása	Közösségi busz beszerzése a szűrővizsgálatokra való eljutás (terhesgondozás, ultrahang, emlőszűrés, tüdőszűrés, gyerekortopédia, sajátos nevelésű igényű gyerekek kontrollja) megkönnyítésére	Kunszentmiklósi JEP
	Megelőzés preferálása, a szűrővizsgálatok elérhetővé tétele (helybe hozása). Betegség megelőző szűrővizsgálatok: nőgyógyászat, urológia, tüdőszűrés, stb.	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, Kiskörösi JEP, Kunszentmiklósi JEP
Egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése	Gyógyszertári ügyeleti rendszer és megfelelő gyógyszerellátás lefedettség biztosítása	Kunszentmiklósi járás
	Kórházba eljutás, hozzátartozók látogatásának biztosítása közösségi keretek között – közösségi busz biztosítása	Tervezett*
Egészséges életmódra nevelés, szemléletformálás, életmód tanácsadás, prevenció	Egészségfejlesztő programok kiterjesztése	Kunszentmiklósi JEP, Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	járási szinten működő életmód és életvezetési tanácsadási program, háztartástanképzéssel és mentori támogatással – a célcsoport által elfogadott – hiteles személy bevonásával, megfelelő mintanyújtással.	Kiskunmajsai JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
	Dohányzást megelőző, célzott prevenciós programok köznevelési intézményekben (óvoda, általános iskola, középiskolák)	Tervezett*
	Leszokást népszerűsítő, kampányjellegű akciók meghirdetése	Tervezett*
	Droghasználattal, kábítószer függőséggel kapcsolatos tevékenységek: drogprevenciós foglalkozások, szűrővizsgálatok, tűcsere-program	Kunszentmiklósi JEP, Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Keresletcsökkentést célzó prevenciós programok általános és középiskolákban tanuló diákok számára, felnőttképzésben résztvevő fiatal felnőttek számára, szülők és pedagógusok számára	Tervezett*
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése		
Korai fejlesztéshez és bölcsődei ellátáshoz való hozzáférés javítása	Bölcsődei férőhelyek kapacitásbővítése	Kunszentmiklósi JEP
	Korai fejlesztés számára infrastruktúra bővítés az óvodákban és bölcsődékben	Kunszentmiklósi JEP
Biztos Kezdet Gyermekházak fejlesztése	A Biztos Kezdet Gyermekház módszertanának adaptálása és a szolgáltatás biztosítása a Cigány Közösségi Házban	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Biztos Kezdet Gyermekház szolgáltatást biztosító önkormányzatok számának növelése	Tervezett*
Krízisellátás fejlesztése	Krízisközpont, anyaothton, családok átmeneti otthona létrehozása közös társadalmi szerepvállalással	Kunszentmiklósi JEP
Információkhoz való hozzájutás fejlesztése	Információs szolgálat felállítása: tájékoztatás, képzés, munkavállalás, önkéntes munka, segélyezés, adományok, gyermekek étkeztetése, táboroztatása, hivatalos ügyek, társadalombiztosítás stb. témában korrekt, aktuális, egyénre illeszkedő formában	Kunszentmiklósi JEP
A megfelelő színvonalú és volumenű szociális szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése	Szociális és mentálhigiénés szakemberek képzése és a járásban tartása	Kunszentmiklósi JEP
	Szociális munka alapszakok duális képzési formájában vállalati partnerként való részvétel	Tervezett*

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
	Szociális szakmát és felsőfokú képzéseket népszerűsítő, hallgatóborzoló rendezvények, előadások középiskolákban a felsőoktatási intézményekkel közösen	Tervezett*
Családmentorálás	Családminták és egyéb társadalmi értékrendek megismertetése, népszerűsítése	Kunszentmiklósi JEP
	Családmentorálás, életpálya gondozás	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
Társadalmi környezet javítása		
Diszkrimináció megakadályozása a szolgáltatások nyújtása során, a hátrányos helyzetű lakosság tagjaival kapcsolatba kerülő egészségügyi, köznevelési, közigazgatási szakemberek érzékenyítése	Egészségügyben dolgozó szakemberek – elsősorban orvosok, fogorvosok, és egészségügyi szakdolgozók (ápolók, gyógytornászok, védőnők, szülésznők, mentőápolók és mentőtiszték) érzékenyítése a cigányság egészségügyi problémái iránt. A program ennél komplexebb is lehet, kiegészítve a cigányság kultúrájával, kommunikációs jellegzetességeikkel	Tervezett*
	A cigányság kultúrájával, kommunikációs sajátosságaival és egészségügyi problémáival foglalkozó kurzusok megjelenítése az egészségügyi felsőoktatási szakok képzési programjában.	Tervezett*
	A hivatali ügyintézők megismertetése a cigány nemzetiségűek viselkedésszerű jellemzőivel, szokásaival tájékoztató előadás keretében	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Cigány referensek (hatósági ügyintézők) alkalmazása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Cigánysággal kapcsolatba kerülő döntéshozók, ügyintézők, szakemberek érzékenyítése a hátrányos társadalmi csoportok helyzete, problémái felé a Szociopóly társasjáték alkalmazásával	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
A többségi társadalom megismertetése a cigány kultúrával, előítéletek csökkentése	Témafelvető, érzékenyítő kampány. A cigány nemzetiség etnikai jellemzőinek, kulturális értékeinek, helyzetének bemutatása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	Társadalmi integráció erősítése különböző programok és tevékenységek által a társadalmi ellentétek felszámolására - sport és kulturális tevékenységekbe való bevonás	Kunszentmiklósi JEP, Tiszakécskei JEP
	Hagyományápoló programok támogatása	Bácsalmási JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Közösségfejlesztés és önszerveződés támogatása	Cigány nemzetiségi nevelés és nyelvoktatás bevezetése a köznevelési intézményekben	Bácsalmási JEP és tervezett*
	Cigány Közösségi Ház megvásárlása, átalakítása, felújítása, berendezése	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, Kecskeméti JEP, Kunszentmiklósi JEP
	Cigány Közösségi Ház programokkal való megtöltése: előadások, kulturális programok, hagyományőrző foglalkozások, identitást erősítő programok, kirándulások, gyermektáborok, cigány nyelv oktatása, tréningek, drogprevenciók foglalkozások, motivációs előadások (cigány emberek példaállítása), nevelési feladatok, kora gyermekkori fejlesztések - a Biztos Kezdet Gyerekház módszertanának adaptálása, iskolai felzárkózást támogató program, korrepetálás, Tanoda program adaptálása, mentorálás, közigazgatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása - kihelyezett ügyfélfogadás	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program, Kiskőrösi JEP
	Cigány hagyományokra építő kulturális és tehetséggutató rendezvények	Tervezett
	„Legyen menő romának/cigánynak lenni” identitást kifejező, erősítő pályaművekre, alkotásokra, figyelemfelkeltő akciókra pályázat kiírása diákok, fiatal felnőttek számára	Tervezett
	Közösségi önszervező klubok létrehozása, a közösség meghatározó szereplőinek bevonása	Kunszentmiklósi JEP
	Szívettség program	Tiszaújvárosi JEP
	Megyei Cigány Önkormányzat bevonásával hatékony információáramlást és kommunikációt szolgáló rendszer kidolgozása	Tervezett*
Nemzetiségi önkormányzatok szervezetfejlesztése	Cigány nemzetiségi vezetők felkészítése, képzése, hogy képessé váljanak az érdekvédelemre, megfelelően tudják képviselni a választóikat, ismerjék az ügymeneteket. Kommunikációs és retorikai ismeretek átadása. Asszertív kommunikációs készségek fejlesztése. A képviselők számára kötelező egy napos képzés tartalmi kibővítése, időkeretének növelése	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program
	A cigány közösségek hangadó, véleményformáló személyeinek megtalálása, bevonása	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása	Hatékony adatgyűjtési rendszer kidolgozása, önkormányzatok, hatóságok, szociális és gyermekintézmények bevonásával, önkéntes adatszolgáltatás alapján	Kecskeméti JEP
Felzárkózási intézmények működtetése	Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum működtetése	Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program

* Már meglévő, elfogadott Programban nem szereplő intézkedés, a megyei stratégia és terv által megfogalmazott és javasolt beavatkozás

Nők célcsoport

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Képzettség és foglalkoztatási esélyek javítása		
Idős nők képzése, kompetenciafejlesztése, munkaerőpiacra való reintegrálása	Kecskeméti CédrusNet mintaprogram adaptálása és kiterjesztése - az idős nők képzése, kompetenciafejlesztése	Tervezett*
Gyermekek felügyeletének biztosításával a munkaerőpiaci esélyek javítása	Jövedelmi helyzet javítása képzésekkel és a gyermekek felügyeletének biztosításával. Gyerekek számára bölcsődei, óvodai ellátás biztosítása	Kiskunhalasi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Kecskeméti JEP
	Családi Napközik és munkahelyi bölcsődék, óvodák létrehozásának, működésének támogatása	Tervezett*
Rugalmas foglalkoztatási formák támogatása	Munkáltatók részéről nagyobb rugalmasság: rugalmas munkaidőben történő munkavégzés, részmunkaidős munkavégzés biztosítása, jogszabályok által biztosított lehetőségek (táppénz) hátrányos következmények nélküli biztosítása	Kiskőrösi JEP, Kecskeméti JEP, Kiskunhalasi JEP
Munkaerőpiaci igényeknek és a célcsoportnak megfelelő képzés és továbbképzés biztosítása, távoktatás formájában is	Bölcsődei dajka tanfolyam és óvodai dajka képzés szervezése és biztosítása tanyán élő nők számára. Ahol szükséges, a távoktatásban való részvétel támogatása tanácsadással, eszközökkel. (Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesület által megvalósított program, mint jó gyakorlat adaptálása, kiterjesztése)	Tervezett*
	Távoktatás, online képzések formájában megszerezhető szakképzések támogatása	Tervezett*
	Továbbképzésekről, gyermek elhelyezési lehetőségekről tájékoztatás	Kecskeméti JEP, Bácsalmási JEP
	Munkaerő piaci igényfelmérés a szükséges képzésekről	Kecskeméti JEP
	Munkaerőpiaci igényeknek megfelelő képzés biztosítása	Kiskőrösi JEP, Kunszentmiklósi JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Szociális gazdaság és a közszféra nők foglalkoztatásában betöltött szerepének növelése	A nők elhelyezkedésének az elősegítése, közfoglalkoztatásának bővítése	Kunszentmiklósi JEP
	A szociális gazdaság kiépítése non-profit és a for-profit munkahelyteremtés, közfoglalkoztatás bővítése, a szociális foglalkoztatás kiépítése	Kunszentmiklósi JEP
Munkaerőpiaci szolgáltatások	Háztáji gazdálkodás elősegítése, életviteli tanácsadással	Bácsalmási JEP
	Saját vállalkozás elindításának ösztönzése, vállalkozások támogatása	Kiskunhalasi JEP
	Álláskeresési tréning, tanácsadás és mentorálás biztosítása	Tiszaújvárosi JEP
Lakhatási hátrányok csökkentése		
Távoktatás formájában megvalósuló képzések támogatása	Bölcsődei dajka tanfolyam és óvodai dajka képzés szervezése és biztosítása tanyán élő nők számára. Ahol szükséges, a távoktatásban való részvétel támogatása tanácsadással, eszközökkel. (Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesület által megvalósított program, mint jó gyakorlat adaptálása, kiterjesztése)	Tervezett*
Egészségi állapot		
Egészségügyi szűrések támogatása	Rendszeres és ingyenes szűrővizsgálatok biztosítása	Tervezett*
Társas kapcsolatok és társadalmi részvétel támogatása foglalkoztatással és közösségi programokkal	Időslátogató rendszer megszervezése – önkéntesek bevonása, képzése, a szolgáltatást igénylők felkutatása és a szolgáltatás biztosítása (ld. CédusNet mintaprogram)	Kecskeméti JEP és tervezett*
	Közös programok szervezése (pl. Mama mesél, diákok felzárkóztatásának elősegítése, kórházi önkéntes munka, stb.)	Kecskeméti JEP
	Az idősokban rejlő tudásérték bemutatása: átélte történelmi eseményekről előadások tartása, ezáltal életük megismerése	Kecskeméti JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
	Idős emberek képzése, foglalkoztatása – amely a jövedelmi helyzet javításán túl önértékelésükre, mentálhigiénés állapotukra is kedvező hatást gyakorol, továbbá növeli társas kapcsolataik számát (lsd. CédrusNet mintaprogramon belül a Szuper Nagyszülő – Idősödő emberek felkészítése családtámogató szerepre című projekt.)	Tervezett*
Mentálhigiénés programok támogatása	Jó gyakorlatok terjesztése, kezdeményezése a hátrányos helyzetű családok körében, pl. baba-mama torna, baba-mama klub.	Kiskunmajsai JEP
	A védőnők érzékenyítése (képesek legyenek segíteni pl. a szülés utáni depresszió kezelésében)	Kiskunmajsai JEP
	Önsegítő csoportok szervezése	Tervezett*
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése		
Egészségügyi szűrések támogatása, helyben történő megszervezése	Terhesgondozás és egyéb szűrővizsgálatok – általános vizsgálatok, mint pl. tüdőszűrés és nők számára speciális vizsgálatok pl. mammográfia vizsgálat – helyben történő biztosítása, mobil szűrés megszervezése	Kunszentmiklósi JEP
Gyermekek felügyeletét biztosító szolgáltatások fejlesztése	Szükségletek szerinti férőhely fenntartás, bővítés (óvoda, bölcsőde)	Kecskeméti JEP
	Tartalmas programokat biztosító nyári táborok megszervezése vagy a gyermekek felügyeletet biztosító településekre való eljutásának megszervezése. A különböző településeken zajló, felügyeletet biztosító táborok, szerveződések összehangolása.	Kiskőrösi JEP, Kunszentmiklósi JEP
	Közösségi tér kialakítása, ami alkalmas gyermekmegőrzésre, gyerek táborok szervezésére. Ezen túlmenően az intézmény alkalmas lehet klubok megrendezésére, információs szolgálat folyamatos működtetésére is, hozzájárulva más problématerületek megoldásához.	Kunszentmiklósi JEP
	Az oktatási, nevelési intézményekben rugalmasabb nyitvatartási idő biztosítása (klasszikus 7,30 - 17,00 óra közötti időn túl is fogadja az intézmény a gyermekeket)	Kiskőrösi JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
	Kisgyermekes szülők között kölcsönös gyermekfelügyelet megszervezése, elősegítése	Tiszakécskei JEP
Krisisellátás fejlesztése	Önkormányzati szociális bérlekások számának emelése	Bácsalmási JEP, Kunszentmiklósi JEP
	A valós igények felmérését követően az anyaoththonok/gyermekintézmények építése, fejlesztése	Kecskeméti JEP, Tiszakécskei JEP
	Mentorálás, „Mentorház” kialakítása, ahol képviseltetve vannak a célcsoporttal közvetlen kapcsolatban álló segítő szakemberek	Kiskunmajsai JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tiszakécskei JEP
	A Járási Hivatal honlapján információk közzététele a nők érdekeit védő szervezetek elérhetőségeiről, szolgáltatásairól, a kapcsolati erőszak fogalmáról	Kiskőrösi JEP, Kiskunhalasi JEP, Kunszentmiklósi JEP
	Családok Átmeneti Otthonának létrehozása/biztosítása komplex esélyteremtési programba integrálva (képzés, foglalkoztatás, munkahelyteremtés, mentorálás, gyermekfejlesztés, félutas házak) – A Kastélyosdombói modell adaptálása	Tervezett*
	Szociális jelzőrendszer megerősítése, hogy ne csak a gyermekbántalmazás esetén történjen jelzés a szociális alapellátás és a hatóság felé	Tervezett*
	Ingyenes családkonzultációs vagy családterápiás szolgáltatás biztosítása	Tervezett*
	Ingyenes csoportfoglalkozások/szülőcsoportok biztosítása, amelyek segítséget nyújtanak a párkapcsolati konfliktusok kezelésében	Tervezett*
A megfelelő színvonalú és volumenű szociális szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése	Szociális munka alapszakok duális képzési formájában vállalati partnerként való részvétel	Tervezett*
	Szociális szakmát és felsőfokú képzéseket népszerűsítő, hallgatótöbörző rendezvények, előadások középiskolákban a felsőoktatási intézményekkel közösen	Tervezett*
Társadalmi környezet javítása		
Esélyegyenlőség társadalmi szintű érvényesülésének támogatása	Az egyenlő bérszínvonal elérésének támogatása, központi szabályozás kialakítása – rendszerszintű beavatkozás.	Kiskunhalasi JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Társadalmi szemléletformálás	Társadalmi szemléletformálás – sikeres nők bevonásával programok, kampányok szervezése	Tervezett*
	Online és offline kampány indítása a családon belüli erőszakról és/vagy már folyamatban lévők (pl. Ökumenikus Segélyszervezet: „A szeretet nem árt” kampány) támogatása	Tervezett
	A foglalkoztatott, az inaktív és a munkanélküli népesség főbb demográfiai adatainak áttekintése, teljes körű vagy reprezentatív vizsgálat elvégzése körükben a munkavállalást akadályozó, vagy nehezítő tényezőkről. Rövid távú változás érdekében felvilágosítás, propaganda, kampányok, foglalkoztatási programok nem csak a nők, hanem a férfiak részére is.	Bácsalmási JEP
	Családi kapcsolatokat erősítő programok szervezése	Tiszakécskei JEP
	Nők által végzett munka értékének elfogadtatása, emelése	Tiszakécskei JEP

* Már meglévő, elfogadott Programban nem szereplő intézkedés, a megyei stratégia és terv által megfogalmazott és javasolt beavatkozás

Gyermekek célcsoport

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Képzettség és foglalkoztatási esélyek javítása		
Szülők foglalkoztathatóságának, foglalkoztatásának elősegítése	Biztos Kezdet Gyerekházak	Bácsalmási JEP
	Szülők felnőttoktatás keretében általános iskolai és szakmunkás képzés befejezése	Kiskunhalasi JEP
	Munkaerő-piac igényeit kielégítő szakmák iránti érdeklődés felkeltése, képzések, átképzések	Kiskörösi JEP, Tervezett*
Ellátásokhoz való hozzájutás biztosítása	Vendégmunkások gyermekei számára ellátások, szolgáltatások biztosítása	Kecskeméti JEP
Az iskolák felszereltségének, humán erőforrásainak és infrastruktúrájának fejlesztése	Pályázati forrásokból eszközvásárlás, infrastruktúrafejlesztés	Bácsalmási JEP
	Oktatási, nevelési intézmények akadálymentesítése	Kecskeméti JEP, Tervezett*
	Szakemberek biztosítása, pl.: pszichológus, tehetséggondozó, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus,	Tiszaújvárosi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Kecskeméti JEP
Lemorzsolódást megelőző, csökkentő programok	Szociális felzárkóztatási program kidolgozása, tankötelezettségen túli oktatás megvalósítása	Kiskunhalasi JEP, Tiszaújvárosi JEP, Kecskeméti JEP
Tehetséggondozó, mentoráló és ösztöndíj programok	Ösztöndíj program, tehetséggondozó program igénybevételeinek fokozása, az érintettek érdekltségének növelése	Kecskeméti JEP
Speciális képzések, képzési módok és életvezetési tanácsadás a fiatalok foglalkoztathatóságának növelésére	Pályakezdők, fiatalok álláskeresési segítése, támogatása	Tiszaújvárosi JEP
	Pályaismeret bővítése, pályaaorientációs segítségnyújtás, pályaválasztási tanácsadás,	Tiszaújvárosi JEP, Kunszentmiklósi JEP
Lakhatási hátrányok csökkentése		
Közlekedési lehetőségek javítása	Járási szintű közösen fenntartott, akadálymentesített gépjármű üzemeltetése, beszerzése	Bácsalmási JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Külterületen élőket támogató szolgáltatások fejlesztése (anyagondnoki szolgálat)	Nyári gyermekétkeztetési program keretében kulturális programok megrendezése	Kiskunhalasi JEP, Kecskeméti JEP
	Oktatási, nevelési intézménybe történő biztonságos közlekedés biztosítása, kerékpárutak fejlesztése	Kecskeméti JEP
Szegregált települések felszámolása	Szegregált településrészek felszámolása, egészséges lakhatás körülményeinek kialakítása	Kecskeméti JEP
Lakhatási körülmények javítása, szociális bérlakás program	Bentlakásos kollégium biztosítása általános és középiskolás korban	Kiskunhalasi JEP
	Bérlakás program felülvizsgálata	Tiszaújvárosi JEP
Egészségi állapot javítása		
Tájékoztatás, informálás	Tájékoztatás egészségügyi kockázatokról, oltások beadásának szavatolása a jegyzők segítségének igénybevételével	Bácsalmási JEP
Egészséges életmódra nevelés, szemléletformálás, életmód tanácsadás	Iskolaegészségügyi szűrések bevezetése	Bácsalmási JEP, Tiszaújvárosi JEP
	Háztartásvezetés gyakorlatának segítése	Tiszaújvárosi JEP
Szenvedélybetegségek prevenciója	Drogprevenciós program indítása, pl.: DADA	Kiskőrösi JEP, Tiszaújvárosi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tervezett*
	Tanácsadás szülőknek: internetfüggőség megelőzése, csökkentése	Kiskőrösi JEP
	Érdekes programok szervezése fiatalok számára, csellengés csökkentése	Kiskőrösi JEP
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése		
Helyi ösztönző rendszer kialakítása	Védőnők, gyermekorvosok, logopédusok, pszichológusok, korai fejlesztő és egyéb szakemberek pályaelhagyásának megelőzése, megszüntetése, kompenzációk felajánlása (pl.: lakhatás)	Bácsalmási JEP, Kunszentmiklósi JEP
	Civil szervezetek támogatása	Kiskunhalasi JEP
	Család- és Gyermekjóléti Szolgálat kapacitásának növelése	Bácsalmási JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Család- és gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése	Csoportmunka alkalmazása magatartási és tanulási problémák kapcsán	Kiskőrösi JEP
	Önismereti tréning szervezése ifjúsági korosztálynak	Tiszaécskei JEP
	Tárgyi eszközök fejlesztése, szabadidős elfoglaltságokhoz eszközök vásárlása	Tiszaécskei JEP
	Online segítségnyújtás fejlesztése	Tervezett*
	Védett szállások létrehozása	Tervezett*
	Átmeneti gondozást nyújtó ellátások kialakítása, területi lefedettségének biztosítása	Tervezett*
Családok (szülők) bevonása	Szülők Iskolája. Szülők felkészítése a gyermek fejlesztésére – fejlesztő játékok, meseolvasás, közös játékok	Kiskunhalasi JEP, Tervezett*
	Szülő-nevelői pozitív hozzáállás, diszkrimináció csökkentés	Kiskőrösi JEP
	Tanácsadás szülőknek: az internetfüggőség megelőzése, csökkentése érdekében gyermekek biológiai érése kapcsán média hatása pályaválasztás	Kiskőrösi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tervezett*
	Bántalmazás prevenciós előadások, kampányok szervezése. Tájékoztatók az elhanyagolásról.	Tervezett*
A megfelelő színvonalú és volumenű szociális szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése	Szociális munkások alkalmazása oktatási intézményekben (megvalósult, iskolai szociális segítők 2019-től)	Bácsalmási JEP
	Kora gyermekkori intervencióban jártas szakemberek alkalmazása, kiképzése	Tervezett*
	Antiszelegregációs szakemberek alkalmazása, képzése	Tervezett*
Biztos Kezdet Gyermekházak, Tanodák fejlesztése	Tanoda vagy tanoda jellegű program indítása	Bácsalmási JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tervezett Intézkedés alapján*
Közösségi Házak létrehozása	Közösségi Házak létrehozása	Kecskeméti JEP
Helyi szabadidős programok támogatása	Táborok, szabadidős tevékenységek szervezése: Egyházi szervezésű táborok Programok fiataloknak Napközis táborok Életmód táborok, nyári szabadidős programok	Tiszaécskei JEP, Kiskőrösi JEP, Kecskeméti JEP, Tervezett*
	Bölcsődei férőhelyek számának növelés	Kecskeméti JEP,

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Bölcsődék fejlesztése	Bölcsődei épületek korszerűsítése	Kecskeméti JEP,
	Település mérethez és igényekhez igazodó bölcsőde típus kialakítása	Tervezett*
Óvodák fejlesztése	Óvodai férőhelyek bővítése, férőhelyhiány megszüntetése	Kecskeméti JEP
Korai fejlesztéshez való hozzáférés javítása	Korai fejlesztés számára infrastruktúra fejlesztés	Kunszentmiklósi JEP
Társadalmi környezet javítása		
Generációk közötti kapcsolat fejlesztése	Hagyományos mesterségek megismerése, generációk közötti kapcsolat erősítése. Családi programok szervezése.	Tiszaújvárosi JEP, Kiskőrösi JEP
Okok felmérése, helyi ösztönző rendszer kialakítása	Letelepedési támogatás nyújtása a gyermekszám csökkenésének megállítása céljából	Bácsalmási JEP
	Fiatalkor helyben tartása érdekében a bérlet program felülvizsgálata	Tiszaújvárosi JEP
Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása	Klebelsberg Központtal hatékonyabb együttműködés kialakítása	Bácsalmási JEP
	Információ bázis létrehozása (gyermekszegénységről, szociális jellemzőkről, szükségletekről), egységes nyilvántartási rendszer	Bácsalmási JEP, Kecskeméti JEP

* Már meglévő, elfogadott Programban nem szereplő intézkedés, a megyei stratégia és terv által megfogalmazott és javasolt beavatkozás

Idősek célcsoport

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Képzettség és foglalkoztatási esélyek javítása		
Informatikai kompetenciák fejlesztése	Képzések szervezése az idősek számára a számítógép, mobil telefon, televízió használatával kapcsolatban	Kecskeméti JEP
Foglalkoztathatóság javítása	Idősek átképzése	Kunszentmiklósi JEP, Kiskőrösi JEP
	CédrusNet Mintaprogram adaptálása és kiterjesztése	Tervezett*
Jövedelem, kiegészítő jövedelem szerzés támogatása	Szociális gazdaság támogatása	Kunszentmiklósi JEP
	Szociális szövetkezet többlet javainak szociális alapon történő kiosztása	Kiskunmajsai JEP
	Szociális bolt felállítása	Tiszaújvárosi JEP
Lakhatási hátrányok csökkentése		
Külterületen élő idős, egyedülálló emberek segítése	Tanyagondnoki szolgálat erősítése, önkéntes tevékenységek aktivizálása, bevonása	Kiskunhalasi JEP, Kiskőrösi JEP
Külterületi ingatlanok állagmegóvása, infrastruktúra fejlesztés	Külterületeken a szemétszállítási közszolgáltatások igénybevételeinek elősegítése	Kunszentmiklósi JEP
	Szolgáltató Hálózat létrehozása Szociális Szövetkezet formában	Kiskunmajsai JEP
	Digitális infrastruktúra fejlesztés az idősödő és idős háztartásokban	Tervezett*
Egészségi állapot javítása		
Egészségügyi alapellátás és szakellátás fejlesztése, az ellátáshoz való hozzáférés biztosítása	Geriátriai kórházak, orvosi rendelők létrehozása	Kecskeméti JEP
	Hospis házak létrehozása	Kecskeméti JEP
	Óvó-védő hálózat létrehozása	Kecskeméti JEP
Szűrővizsgálatok támogatás	Célzott szűrővizsgálatok végzése	Kecskeméti JEP
	Szűrővizsgálatok a célcsoporthoz vitele	Kunszentmiklósi JEP, Tiszaújvárosi JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Egészségnevelés	Egészséges életmóddal kapcsolatos tájékoztató előadások	Tiszaécskei JEP
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése		
Házi segítségnyújtás fejlesztése	Jelzőrendszer kiterjesztése, ingyenessé tételére irányuló törvényi javaslat előkészítése	Kecskeméti JEP
	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás fejlesztése, külterületi elérhetőségének biztosítása	Kiskunmajsai JEP
	Szakápolási ellátások elérhetővé tétele a házi gondozásban, szakemberek képzése	Kecskeméti JEP
Család ápolási kompetenciáinak fejlesztése	Családtagok képzése alap ápolási feladatokra	Kiskörösi JEP
Bentlakásos ellátást nyújtó intézmények fejlesztése	Időszotthonok fejlesztése – férőhelyek számának növelése, szolgáltatás minőségének növelése	Kiskunhalasi JEP, Kiskunmajsai JEP, Tiszaécskei JEP, Bácsalmási JEP
Személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások fejlesztése, kiterjesztése	Jelzőrendszeri kapacitás bővítése	Kiskunhalasi JEP, Bácsalmási JEP
	Gépjárműpark fejlesztése	Kecskeméti JEP
	Önkéntes segítők bevonása, idősök látogatása, előzetes képzésük megszervezése	Kecskeméti JEP, Kiskörösi JEP
	Kvalifikált szakemberek bevonása az ellátórendszerbe	Kecskeméti JEP
	Információs szolgálat felállítása, információ nyújtás, tájékoztatás a hatékonyabb szolgáltatás elérés céljából	Kunszentmiklósi JEP, Kiskunmajsai JEP
	Gondoskodó Ház – Szolgáltató Központ létrehozása	Kiskunmajsai JEP
	Alapellátások bővítése	Tiszaécskei JEP, Kiskörösi JEP
Társadalmi környezet javítása		
Idős emberek aktivitását célzó programok	Idős emberek civil szervezetek munkájába történő bevonása	Kiskunhalasi JEP
	Nyugdíjasok bevonása közelethez, kulturális tevékenységbe	Kiskunhalasi JEP, Kecskeméti JEP
	Idősök önszerveződő csoportjának segítése	Kiskunhalasi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Bácsalmási JEP
	Régi mesterségek népszokások idősök általi felelevenítése, bemutatása iskolákban	Kecskeméti JEP
	„Hivatásos Nagyszülő” unokahiányból és nagyszülőhiányból adódó igények összehangolása	Tiszaécskei JEP
	Kreatív programok szervezése	Kiskörösi JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Közösségfejlesztés és társadalmi részvétel támogatása	Lakóközösségek összefogásának erősítése	Kecskeméti JEP
	Active Ageing intézkedés	Tervezett*
	Az idősök bemutatása a médiában, több pozitív szerepkör, életút méltatása	Kecskeméti JEP
	Fiatalok és a középkorúak érzékenyítése	Kiskőrösi JEP
Bűnmegelőzés	Képzések szervezése az idősök számára a közbiztonságról a bűnmegelőzésről	Kecskeméti JEP
	Bűnmegelőzési programok szervezése, szórólapok, plakátok közzététele	Kecskeméti JEP
	Személyes környezet védelmét szolgáló intézkedések bővítése	Bácsalmási JEP
Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása	Idősök feltérképezése, helyzetük, igényük felmérése, szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő esélyének megteremtése	Kecskeméti JEP, Kiskunmajsai JEP

* Már meglévő, elfogadott Programban nem szereplő intézkedés, a megyei stratégia és terv által megfogalmazott és javasolt beavatkozás

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Képzettség és foglalkoztatási esélyek javítása		
Foglalkoztathatóság javítása speciális képzésekkel	Munkavállalási esélyek növelésére képzések szervezése	Kiskunhalasi JEP
	Képzési lehetőségek fejlesztése, területi lefedettségének elérése, valamint a fejlesztő intézmények számának és az általuk nyújtott szolgáltatások számának növelése, valamint a fogyatékosági csoportok számára kívánatos speciális szolgáltatások fejlesztése. Jó gyakorlatok átvétele.	Tervezett*
Speciális foglalkoztatási formák kidolgozása, kialakításuk támogatása	Védőmunkahelyek és távmunka lehetőségek megteremtése. Szociális foglalkoztatás kiépítése. Rehabilitációs foglalkoztatás megteremtése. Települési együttműködések kialakítása a védett foglalkoztatás lehetőségének megteremtése érdekében. Nevelési, oktatási intézményekben fogyatékkal élő alkalmazottak foglalkoztatása.	Kecskeméti JEP, Kiskőrösi JEP, Kiskőrösi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tiszakécskei JEP, Kiskunmajsai JEP, Bácsalmási JEP
	A helyi, járás béli foglalkoztatók érzékenyítése, a fogyatékkal élők foglalkoztatására irányuló figyelem felkeltése, kedvezmények megismertetése	Kiskőrösi JEP, Tiszakécskei JEP
	Állásbörzék szervezése fogyatékkal élők számára	Kiskőrösi JEP
	Közösségi tevékenységekbe bevonni a fogyatékkal élőket, ezáltal javítani a foglalkoztatásukat	Kiskunhalasi JEP
	Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása, a szervezetek számának bővítése, munkaalkalmak bővítése.	Tervezett*
Lakhatási hátrányok csökkentése		
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása a szállítás, kísérés feltételeinek javításával	Sérültek tájékoztatása széles körben, illetve szállításuk (akadálymentesített busz), kíséretük megszervezése.	Kecskeméti JEP, Tiszakécskei JEP
	Közlekedési támogatás feltételeinek felülvizsgálata, javaslattétel a Minisztérium felé	Bácsalmási JEP
Szociális lakhatás hiánya	Szociális bérlakás-állomány fejlesztése, felújítása.	Kunszentmiklósi JEP
Egészségi állapot javítása		

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Egészségnevelés, prevenció	Sportolási lehetőség biztosítása fejlesztő segítővel, a sport egészségmegőrzésben betöltött szerepének hangsúlyozása	Kiskőrösi JEP
	Képességsökkenéshez vezető folyamatok prevenciója, az egészséggel eltöltött évek számának növelése	Tervezett*
Szűrővizsgálatok támogatása	Fogyatékosági típusnak megfelelően szakemberek képzése, felkészítése a szűrővizsgálatok elvégzésére	Kecskeméti JEP
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése		
A Támogató szolgálatok fejlesztése	Támogató szolgálatok működésének kiterjesztése	Kecskeméti JEP, Bácsalmási JEP
Szolgáltatások akadálymentes igénybevétele	Akadálymentesítés anyagi feltételeinek megteremtése	Kecskeméti JEP, Kiskőrösi JEP, Kiskunhalasi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tiszakécskei JEP, Kiskunmajsai JEP, Bácsalmási JEP
	Menetrendszerinti tömegközlekedési eszközök, megállóik akadálymentesítése	Kiskőrösi JEP, Kiskunhalasi JEP, Tiszakécskei JEP
A célcsoportot elérő kommunikációs csatornák fejlesztése	Járási honlapon az „Esélyegyenlőség” cím alatt információk közzététele	Kiskőrösi JEP
	Fogyatékkal élők tömörítő szervezetek bevonása a tájékoztatásba	Kiskőrösi JEP, Kiskunhalasi JEP
	Információs szolgálat felállítása	Kunszentmiklósi JEP
	Járási szintű együttműködés az információ megosztás terén	Kiskunmajsai JEP
	Információs füzetek készítése és eljuttatása a célcsoporthoz	Bácsalmási JEP
A megfelelő színvonalú és volumenű szolgáltatásokat biztosító szakemberállomány fejlesztése	Fogyatékosági típusnak megfelelően szakemberek képzése, felkészítése a szűrővizsgálatok elvégzésére	Kecskeméti JEP
Fogyatékkal élő személyek ellátásának javítása	Intézmények, civil szervezetek jobb együttműködése, ellátás megszervezése. Települési együttműködések kialakítása a nappali ellátás lehetőségének megteremtése érdekében	Kecskeméti JEP
	Lakóotthonok, átmeneti intézmények létrehozása	Kecskeméti JEP és tervezett*
	Célzott programok létrehozása azok számára, akiket a fogyatékoságuk súlyosan korlátoz az életvitelükben	Tervezett*
Társadalmi környezet javítása		

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Civil kezdeményezések támogatása	Önsegítő csoportok létrejöttének támogatása, együttműködések civil szervezetekkel	Kiskunhalasi JEP, Kunszentmiklósi JEP
	Civil szervezetek, érdekképviselői tömörülések létrejöttének támogatása	Tervezett*
Érzékenyítés, közösségfejlesztés helyi közösségi szintereken	Szemléletformáló elméleti előadások. Egymás megismerését, elfogadását elősegítő közös programok, beszélgetések, játékok, rendezvények	Kecskeméti JEP, Kiskőrösi JEP, Kiskunhalasi JEP, Kunszentmiklósi JEP, Tiszakécskei JEP, Kiskunmajsai JEP, Bácsalmási JEP
	Középiskolások kötelező 50 órás közösségi munka projektjeinek a fogyatékos személyeket ellátó intézmények is adjanak helyet	Kiskőrösi JEP, Kiskunhalasi JEP
Integrált oktatás támogatása	Fogyatékkal élők és épek közös oktatása	Kiskunhalasi JEP
A sportolási lehetőségek bővítése, a meglévők akadálymentesítése	Sportolási lehetőség biztosítása, fejlesztő segítővel	Kiskőrösi JEP
	Szabadtéri kondi park létrehozása	Tiszakécskei JEP
Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása	Igények felmérése, feltárása.	Kecskeméti JEP, Kiskőrösi JEP, Tiszakécskei JEP, Bácsalmási JEP

* Már meglévő, elfogadott Programban nem szereplő intézkedés, a megyei stratégia és terv által megfogalmazott és javasolt beavatkozás

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Képzettség és foglalkoztatási esélyek javítása		
Mezőgazdasági idénymunkások, munkavállalók számára legális keretek biztosítása, az illegális viszonyok megszüntetése	Jogszabályi lehetőségek vizsgálata	Kiskőrösi JEP
Lakhatási hátrányok csökkentése		
Állagmegóvás és fejlesztés	Közműfejlesztési források felkutatása. Közműfejlesztési projektek megvalósítása.	Kiskunhalasi JEP, Kiskőrösi JEP
Utak járhatóságának problémája	Forráskeresés az utak fejlesztésére	Kiskunhalasi JEP, Kecskeméti JEP
Egészségi állapot javítása		
Szűrővizsgálatok támogatása	A szűrővizsgálatok lakókörnyezetben vagy ahhoz közeli helyen történő megvalósítása	Kunszentmiklósi JEP
Szolgáltatásokhoz való hozzáférés segítése		
Tanyagondnoki szolgáltatás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás fejlesztése	Tanyakoordinátori szolgálat felállítási lehetőségének vizsgálata	Tiszaújvárosi JEP
	Tanyagondnoki szolgálat felállítása, működtetése. Tanyagondnokok számának növelése. A „kunszállási norma” alkalmazhatóságának vizsgálata.	Tiszaújvárosi JEP, Bácsalmási JEP, Kiskunhalasi JEP, Kecskeméti JEP és tervezett*
	Tanyagondnok által nyújtott szolgáltatások körének bővítése, eszközfejlesztés	Kiskunhalasi JEP
Külterületi központok kialakítása, közösségfejlesztés	Közösségi programok szervezése (kirándulás, színházlátogatás stb.)	Kecskeméti JEP
	Közösségi szolgáltató házak létrehozása	Kecskeméti JEP és tervezett*
	Támogató szolgálatok működésének kiterjesztése	Kecskeméti JEP

Beavatkozás csoport	Intézkedés	Magyarázat
Szociális- és gyermekvédelmi alapellátás fejlesztése	A külterületen élők társadalmi kapcsolatainak ápolása, elszigeteltségük csökkentése	Kiskunmajsai JEP, Kunszentmiklósi JEP, Kiskőrösi JEP, Bácsalmási JEP, Kiskunhalasi JEP
Helyi és helyközi közlekedés fejlesztése	Közlekedési feltételek biztosítása és járat sűrítés kezdeményezése	Tiszaújvárosi JEP, Kiskunhalasi JEP, Kecskeméti JEP
Szolgáltatások és intézmények elérésének biztosítása	Mozgó Bolt, Posta	Tiszaújvárosi JEP, Kiskunhalasi JEP
Társadalmi környezet javítása		
Bűnmegelőzés	Mezőőri Szolgálat felállítása, fejlesztése	Tiszaújvárosi JEP, Kiskunhalasi JEP
Egységes és hatékony adatgyűjtési rendszerek kidolgozása	Szakmai fórumok létrehozása, tudásmegosztás, networking	Kecskeméti JEP

* Már meglévő, elfogadott Programban nem szereplő intézkedés, a megyei stratégia és terv által megfogalmazott és javasolt beavatkozás

Mellékletek

1. sz. melléklet : A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum együttműködői

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal

Kapcsolattartók:

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Gyámügyi és Igazságügyi Főosztály

Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály

Nők a Nemzet Jövőjéért Egyesület a Bács-Kiskun Megyei Család, Esélyteremtési és Önkéntes Ház fenntartó szervezete

Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Bács-Kiskun Megyei Kirendeltsége

Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Bács-Kiskun Megyei Szervezete

Bács-Kiskun Megyei Kórház, a Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Oktató Kórháza

Kecskeméti Görögkatolikus Egyház Szervezőlelkészége

Bács-Kiskun Megyei Cigány Önkormányzat

Bács-Kiskun Megyei Horvát Önkormányzat

Bács-Kiskun Megyei Német Önkormányzat

Akasztó Község Önkormányzata

Tass Község Önkormányzata

Dunafalva Község Önkormányzata

Kiskunmajsa Városi Önkormányzat

Sükösd Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Bátyai Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Mélykúti Roma Nemzetiségi Önkormányzat

Kiskőrösi Tankerületi Központ

Kiskunhalasi Szakképzési Centrum

Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete

Jászszentlászlóért Egyesület

Magyar Máltai Szeretetszolgálat Dél-Alföldi Regionális Központ

Tudás és Életmód Innovatív Alapítvány

Védőháló Karitatív Közhasznú Egyesület

Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság

Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés Jogi, Ügyrendi és Nemzetiségi Bizottság delegáltja

Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés Terület- és Vidékfejlesztési Bizottság delegáltja

„Együttműködés a helyben foglalkoztatásért – Bács-Kiskun megyei foglalkoztatási- és gazdaságfejlesztési együttműködés” TOP-5.1.1-15-BK1-2016-00001 delegáltja

Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény

Bács-Kiskun Megyei Turizmusfejlesztési és Marketing Nonprofit Kft

Majsa Lapnyomda Bt.

Időpont: 2018.03.20.

Témák: A Fórum megalakítása, feladatainak és célkitűzéseinek ismertetése. Munkacsoportok létrehozása.

A Fórum első ülésén a megye felzárkózási referense bemutatta a projekt tartalmát. Ehhez kapcsolódóan ismertette a Fórum tervezett céljait (kulcsszavakban: találkozó, információ, tapasztalatcsere, konzultáció, egyeztetés, szakmai támogatás, koordináció) és ezek elérésének eszközeit, a megvalósítandó feladatokat: részvétel a szolgáltatások elérésének vizsgálatában, javaslatok tétele a fejlesztési irányokra, a települési szinten jelentkező hiányok megoldására vonatkozóan, új együttműködések generálása, részvétel a megyei felzárkózást érintő projektek összehangolásában.

Az ülésen javaslat született munkacsoportok létrehozására, az alábbi felzárkózási területeken:

- mélyszegénységben élők, gyermekek, nők, idősek, fogyatékkal élők, tanyán élők, nemzetiségek.

Időpont: 2018.07.04.

Téma: A Fórum együttműködési megállapodásának aláírása

A Fórum második ülésén sor került az Együttműködési megállapodás aláírására.

A felzárkózási referens ismertette a projekt előrehaladását, bemutatta a folyamatban lévő szervező munkát (tanyán élők komplex szűrő és tanácsadó szolgáltatása, Szociopoly érzékenyítő társasjáték).

A Fórumon megalakultak a tematikus munkacsoportok, melyekben a következő Fórum tagok vállaltak részvételt:

1. A mélyszegénységben élők felzárkózásáért: Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Kecskeméti Görögkatolikus Egyház Szervezőlelkészége
2. A gyermekek felzárkózásáért: Nők a Nemzet Jövőjéért Egyesület, Jászszenzlászlóért Egyesület, Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény, Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály, Kiskunhalasi Szakképzési Centrum
3. A nők felzárkózásáért: Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Nők a Nemzet Jövőjéért Egyesület, Magyar Máltai Szeretetszolgálat
4. Az idősek felzárkózásáért: Egészségügyi, Gyermekjóléti és Szociális Intézmény, Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság, Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámügyi Osztály
5. A fogyatékkal élők felzárkózásáért: Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztály, Nők a Nemzet Jövőjéért Egyesület, Jászszenzlászlóért Egyesület

6. A tanyán élők felzárkózásáért: Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, Jászszentlászlóért Egyesület, Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság

7. A nemzetiségek felzárkózásáért: Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés Jogi, Ügyrendi és Nemzetiségi Bizottság delegáltja

Időpont: 2019.07.26.

Témák: Tájékoztató a tanyás térségben élő hátrányos helyzetű lakosság helyzetéről és körükben végzett felmérés eredményeiről. A Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program bemutatása.

Tóth Márta, a Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program elkészítője bemutatta a Fórum tagjai számára az elkészült dokumentumot.

A Fórum tagjai az alábbi területekhez fűztek megjegyzéseket:

- veszélyeztetett és családból kiemelt gyermekek a cigány és többségi társadalomban, a nevelőszülői hálózat fejlesztése a foglalkoztatás javításával,
- jó gyakorlat a Kiskunhalasi Szakképzési Centrumban: pályázati támogatásból és saját forrásból minden tagintézményükben legalább egy roma mentort foglalkoztatnak, aki a cigány származású diákok iskolai lemorzsolódásának csökkentését segíti elő azzal, hogy szabadidős, kompetenciafejlesztő programokat szervez a diákoknak.
- készségfejlesztő programelemek fontossága,
- cigány tanyagondnokok kiképzése,
- a célcsoport motiválásának és aktivizálásának fontossága és elsődlegessége.

Időpont: 2019.12.05.

Témák: Helyzetértékelés időközi bemutatója. World Cafe módszerrel SWOT analízis készítés a megyei felzárkózási politikáról a résztvevők közreműködésével.

(A SWOT elemzés elkészítésének módszertana és a kapott eredmények a 4. sz. mellékletben kerülnek részletesen bemutatásra)

3. sz. melléklet: Összefoglalók a Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum munkaközösségeinek üléseiről

„Tanyán élők esélyteremtésének érvényesítése Bács-Kiskunban” című munkaközösség

Időpont: 2019.06.21.

Téma: Tanyán élőkkel végzett felmérés eredményének bemutatása

A munkaközösségi ülésen bemutatásra kerültek a tanyán élő lakosságról készült felmérés legfontosabb eredményei (a kutatás módszertanáról részletesebben a „**Tanyán élő lakosság kérdőíves szükségletfelmérése**” c. alfejezet számol be.). A legfontosabb megállapítások:

- az idős korosztály felülreprezentált,
- a válaszadók nagyon jelentős hányada él egy fős háztartásban,
- a válaszadók fele nem dolgozik. (Nyugdíjas, munkanélküli, tanuló, egyéb)
- a gyermekes háztartások kb. 1/3-ában él nélkülöző gyermek,
- információikat döntő részben a tanyagondnokoktól szerzik,
- fejlesztendő területként a közlekedés feltételeinek javítását említették,
- biztonságosnak vélik lakókörnyezetüket, a közbiztonság romlására nem számítanak,
- a felmérésben résztvevő személyek nem elhanyagolható csoportjában szuicid kockázat tapasztalható.

A bemutatót követő eszmecsere a tagok az elhangzottakhoz kötődően az alábbiakat fogalmazták meg: A tanyagondnokok a szenvedélybetegek 20-30%-át tudják törődéssel felkarolni. Az önkormányzatok részéről támogatást várnak az elszigetelt tanyák felszámolásának megakadályozásához, a kisebb jövedelműek külterületen történő építkezésének támogatásában (utak és parcellák kialakítása a közlekedési utak mentén). A munkába járó fiatalokat különjáratú buszokkal lehetne eljuttatni a munkahelyükre. A tanyán élő családokból jelentős létszámban emelnek ki a gyermekeket és adják nevelőszülőkhöz - ennek a megoldására javasolt egy szponzor/mentor rendszer kialakítása. A jelenlegi tanyafejlesztési program támogatásának mértékénél magasabb összegű támogatásokra lenne szükség. Továbbra is igény mutatkozik tanyagondnoki képzések/továbbképzések iránt. Jó gyakorlatként említésre kerül az, hogy a középiskolások közösségi szolgálat keretében részt vesznek, besegítenek a tanyagondnoki munkában.

„Nemzetiségek jövője Bács-Kiskunban” nemzetiségi munkaközösség

Időpont: 2018.03.22.

Téma: A munkaközösség megalakítása. A munkacsoport feladatainak és célkitűzéseinek bemutatása.

Időpont: 2018.06.20.

Témák: A gyermekek helyzetének vizsgálata a szegénység/mélyszegénység, oktatás/képzés, és az egészségügy szemszögéből. A megyében élő cigányság problémái nemzetiségi önkormányzati vezetők szerint.

A megjelent nemzetiségi önkormányzati vezetők beszámoltak településeik legégetőbb problémáiról és javaslataikról:

- foglalkoztatás, a lakhatás, az egészségügyi ellátás, az oktatás, a szakképzettség hiánya,
- drogfogyasztás,
- meg kellene meghatározni a roma öntudatot, identitást,
- szükséges a kultúra és a nyelv ápolása,
- hatékony, gyakorlatias oktatási programok bevezetése indokolt.

Időpont: 2018.07.21.

Téma: A tagok által korábban írásban beküldött vélemények, javaslatok feldolgozása.

A nemzetiségi önkormányzati vezetők a problémák azonosításáról, megfogalmazásáról és a megoldásokról folytattak beszélgetést. A nehézségeket illetően elmondták, hogy **nem minden településen kéri ki véleményüket** az őket érintő kérdésekben, ami hátráltatja az együttműködést, valamint több településen a nemzetiségi önkormányzatok működéséhez szükséges **tárgyi feltételek sem biztosítottak**. Fontosnak érzik, hogy az önkormányzatok **hallgassák meg véleményüket, vonják be őket a pályázatokba**, az őket érintő kérdések megvitatásába. Konkrét javaslatként elhangzott:

- nemzetiségi önkormányzati **választások módosítása**, oly módon, hogy azon minden, ott állandó lakcímmel rendelkező állampolgár szavazhasson,
- **Romaügyi Államtitkárság létrehozása**,
- megyei közgyűlésnek legyen **cigány nemzetiségű tagja**.

Időpont: 2018.08.17.

Téma: A cigány stratégia első munkaváltozatának bemutatása.

**„Hátrányos helyzetű gyermekek esélyteremtésének érvényesítése Bács-Kiskunban”
munkaközösség**

Időpont: 2019.10.16.

Téma: Tájékoztató a gyermekeket érintő szolgáltatási utak felméréséről. Hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatban álló szervezetek és személyek tapasztalatai és javaslatai a célcsoport felzárkózása érdekében.

Vizsgált témakörök:

- hátrányos helyzetből való kitörés esélyei/ dolgozni és tanulni akaró fiatalok bevonása a futó programokba, projektekbe,
- célcsoportnak kínált prevenciós és felzárkóztató programok,
- együttműködés a szolgáltatók között,
- minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés a gyermekek esélyeinek növelése és fejlődésének javítása érdekében,
- a jelzőrendszer és a támogatórendszerek közötti kommunikáció megerősítése,
- fejlesztendő területek.

A munkaközösség ülésén a Rendőrség részéről elhangzott információ a DADA és az Ovi Zsaru programokról, a minden iskolában elérhető iskolarendőrökről, a drogprevenciós összekötő tisztek tevékenységéről, a „Házhoz megyünk” program ifjúságvédelmi aspektusairól.

A Dél-Alföldi Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság beszámolt az általuk felügyelt programokról: mentorhálózat, komplex telepprogramok, Biztos Kezdet Gyermekházak, tanodák és felzárkóztató képzések általános iskolások számára.

A Máltai Szeretetszolgálat Családok Átmeneti Otthonába kecskeméti anyák és gyerekeik jelentkezhetnek, akik többnyire lakhatási és kapcsolati problémákkal kerülnek be az intézménybe. A családok átmeneti otthonának telephelyén a szolgáltatás részét képező kiléptető lakás is működik.

A Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató Bácsalmási Gyermekotthon szorosan együttműködik a közszolgálati intézményekkel és szervezetekkel.

Az ülésen elhangzott problémafelvetések és javaslatok:

- egyre több a speciális szükségletű gyerek és kevés a férőhely,
 - a szakszolgálatnál hiányzik a klasszikus utógondozás,
 - hiányoznak a közösségi terek, ahol találkozhatnak a hátrányos helyzetű gyermekek,
 - több jelzőrendszeri fórumra lenne szükség,
 - fontos az alapellátás megerősítése, a személyi feltételek biztosítása,
 - a házi gyermekorvosoknak nagyobb szerepet kellene betölteniük a jelzőrendszerben,
 - jó a kapcsolat a Tankerületi Központ és a Gyermekjóléti Központ között, viszont sok esetben a pedagógusok nem tudják, hogy milyen szervezetekhez fordulhatnak,
 - egyre nagyobb a hátrányos helyzetű tanulók száma,
 - szükséges lenne olyan szolgáltatásokat nyújtani, amelyek nem csak a hátrányos helyzetű családokat támogatják.

„Hátrányos helyzetű nők és anyák esélyteremtésének érvényesítése Bács Kiskunban” munkaközösség

Időpont: 2019.11.27.

Téma: Nők és az anyák helye és helyzete környezetünkben.

Vizsgált témakörök:

- A nők és anyák részére képzésekhez való hozzáférés biztosítása kisebb településeken: távoktatás, e-learning tanfolyamok,

- Foglalkoztatás, foglalkoztathatóság javítása,
- Felzárkózást segítő intézményrendszer fejlesztése,
- A média szerepe a felvilágosításban a bántalmazott nők tájékoztatására.

Csörsz né Zelenák Katalin, a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesület elnöke **jó gyakorlatot** osztott meg a tanyavilágban élő nők képzésével kapcsolatban. A felismert probléma az volt, hogy a **tanyán élő nők elszigetelődnek a képzésektől**, és a kisgyermekes anyák is nehezebben találnak megfelelő munkát. Pályázati támogatással a tanyán élő nőknek **dajka képzést** indítottak, A képzés után a jelentkezők bölcsődékben és óvodákban helyezkedtek el.

Szabó Vendel rendőr ezredes rendőrségi főtanácsos a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányságról kiemelte a **média szerepét** a felvilágosításban. Jelezte, hogy **bűnmegelőzési programjaikkal** folyamatosan jelen vannak az iskolákban.

Ördög Dóra szakképzési igazgató a Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamarától megemlítette, hogy a **középfokú duális képzésben** lévő lányoknak a továbbtanulását tudják segíteni. Problémaként említette azt, hogy a kisebb településeken nehéz a lányoknak szakmát választani és a képzésekhez hozzáférni.

Kalló Ferencné a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Kecskeméti Csoportjától a Családok Átmeneti Otthonának vezetője elmondta, hogy azokat a kecskeméti gyermekes vagy várandós anyákat segítik, akik **otthonalanná váltak** - számukra **otthonszerű ellátást** biztosítanak.

Szabóné Kis Éva és Nagy Szilvia (Együtt a Családokért Közhasznú Alapítvány) szerint fontos a generációs minták átadása, valamint a **célcsoport aktivizálása és motiválása**. Az egyedülálló kisgyermekes anyák nehezen találnak munkát a munkaerőpiacon.

Zsuboriné Kovács Mária az Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatóságáról megemlítette, hogy bölcsődei ellátást tudnak biztosítani azon anyák számára, akik képzésben kívánnak részt venni.

„Fogyatékkal élők esélyteremtésének érvényesítése Bács-Kiskunban” munkaközösség

Időpont: 2019. 11.08.

Téma: Időközi értékelő a Szolgáltatási Út Térképről. Kerekasztal beszélgetés a felmerült szolgáltatás hiányok kapcsán.

Vizsgált témakörök:

- Fogyatékkal élők számára nyújtotta fizikai és infokommunikációs jellegű akadálymentesítést előmozdító szolgáltatások és azok hiányainak feltérképezése.
- Együttműködés a szolgáltatók között.
- Fejlesztendő területek.
- A jelzőrendszer és a támogatórendszerek közötti kommunikáció megerősítése.

Konkrét észrevételként, javaslatként elhangzott:

- szükség lenne speciális iskolák létesítésére, az egészségkárosodott személyek foglalkoztathatóságának segítésére,

- nagy kihívás az autistákról gondoskodó családok számára az, hogy **nincs olyan ellátás a felnőtt korba került gondozottak számára, amely időszakonként tehermentesíti a szülőket** (mint az iskolarendszer),
- az előző problémára léteznek a megyében **civil válaszok**, pl.: Autista Gyermekekért Egyesület képzéseket szervez szülőknek, Magyar Máltai Szeretetszolgálat önkéntesekkel táboroztat fogyatékkal élő gyerekeket, a Jászszenzlászlóért Egyesület down szindrómás családokat,
 - **egy munkahely létezik** csak az országban, ahol autistákat alkalmaznak,
 - **van igény a fórumokra** a jelzőrendszer tagjai és a célcsoport hozzátartozói részéről egyaránt,
 - fontos az **alapellátás megerősítése és a személyi feltételek biztosítása**, mivel ez sok esetben problémát okoz a rászorulóknak ellátásban.

4. sz. melléklet: A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum által készített SWOT analízis módszertanának és eredményeinek bemutatása

A Fórum 2019. december 5-i ülésén a jelenlévő meghívottak közreműködésével SWOT analízist készített a megye felzárkózási politikájáról, helyzetéről.

A munka a World Café² módszertana alapján zajlott. A Fórum résztvevői négy, közel azonos létszámú alcsoporthoz tartoztak, külön asztaloknál elhelyezkedve. A SWOT témakörei (Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek és Veszélyek) felosztásra kerültek a kiscsoportok között, ahol a tagok brainstorming technikával fogalmazták meg megállapításaikat. A kiscsoportoknak feltett kérdés az volt, hogy milyennek látják, értékelik Bács-Kiskun megye helyzetét, törekvéseit, eddigi eredményeit a felzárkózás területén.

A folyamatot egy-egy moderátor facilitálta, aki az elhangzottakat azonnal rögzítette is. A munka négy fordulóból állt, a rendelkezésre álló idő leteltével az alcsoporthoz mindig új témakört kaptak, miután a moderátor röviden ismertette az előző csoportok által leírtakat. Ez biztosította a külön-külön dolgozó kis csoportok gondolatainak összekapcsolódását, továbbfejlesztését. Befejezőként a moderátorok a plénum előtt összefoglalót tartottak.

A közös munka eredményeképp született SWOT analízist az alábbiakban ismertetjük.

ERŐSSÉGEK
ERŐS TENNI AKARÁS, KÉSZSÉG ÉS SZÁNDÉK AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE A MEGYÉBEN
A MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT VEZETÉSE ELKÖTELEZETT A TÉMATERÜLET IRÁNT
SZÉLESKÖRŰ ÖSSZEFOGÁS TAPASZTALHATÓ
MŰKÖDŐ INTÉZMÉNYRENDSZEREK VANNAK
SOK A MEGYÉBEN AZ ELKÖTELEZETT, KREATÍV, AZ ÚJDONSÁGOKRA NYITOTT SZAKEMBER
JOBBAK AZ OKTATÁSI LEHETŐSÉGEK
ARÁNYAIBAN KEVESEBB A LÉTMINIMUM ALATT ÉLŐK SZÁMA
JAVULÓ FOGLALKOZTATÁSI SZÁMOK
IDŐBEN VAGYUNK

² A módszer bővebb leírása: <http://www.theworldcafe.com/wp-content/uploads/2015/07/hungariancafetogo.pdf>

OPTIMIZMUS

AZ ÉRINTETT SZEREPLŐK ELKÖTELEZETTSÉGÉT ERŐSÍTI A FELZÁRKÓZÁSSAL ELÉRT GAZDASÁGI ÉRTÉK

ERŐSÖDŐ CIVIL SZERVEZETEK, KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS TERÉN SOK JÓ GYAKORLAT

AZ ÖNKÉNTES MUNKA JELENTŐSÉGE NÖVEKSZIK

NÖVEKVŐ SZOLIDARITÁS

KIS TELEPÜLÉSEKEN SZOROS A KAPCSOLAT A HELYBEN ELÉRHETŐ SZOLGÁLTATÁSOKKAL (HÁZIORVOS, VÉDŐNŐ, FALUGONDNOK)

VAN KIHEZ FORDULNI A LEGKISZOLGÁLTATOTTABB HELYZETBEN ÉLŐKNEK IS (MÁLTAI SZERETETSZOLGÁLAT, TANYAGONDNOKI SZOLGÁLAT)

GYENGESÉGEK

KISTELEPÜLÉSEKEN AZ INTÉZMÉNYI HÁLÓZAT NEM BIZTOSÍT FOLYAMATOSSÁGOT A FOGYATÉKOS GYERMEKRŐL GONDOSKODÓ CSALÁDOK SZÁMÁRA. AZ ISKOLÁBÓL, KÉPZÉSBŐL KIKERÜLVE A FIATALOK FELÜGYELETE és GONDOZÁSA 24 ÓRÁBAN A CSALÁDRA MARAD
A SÉRÜLT FELNŐTTEK FOGLALKOZTATÁSA NEM MEGOLDOTT
LAKHATÁSI KÖRÜLMÉNYEK

ÖSZTÖNZÉS HIÁNYA (AZ ÁLLAMTÓL A TELEPÜLÉSEK FELÉ), A HELYI KÖZÖSSÉGEK FENTRŐL VÁRJÁK A MEGOLDÁST HIÁNYZIK AZ ÖNGONDOSKODÁS

SZOCIÁLIS MUNKÁSOK (ADEKVÁT VÉGZETTSÉGŰ SZOCIÁLIS SZAKEMBEREK) HIÁNYA AZ ELLÁTÓ RENDSZERBEN. KEVESEN VÉGEZNEK, NEM MEGFELELŐ A KÉPZÉS NÉPSZERŰSÍTÉSE. ÉLETPÁLYAMODELL HIÁNYA, ALACSONY BÉREZÉS →
A PROBLÉMÁK AZ EGÉSZSÉGÜGYRE HÁRULNAK

A CÉLCSOPORT BESZŰKÜLTSEGE, MOTIVÁLATLANSÁGA (TELEPÜLÉSI MENTOR MUNKÁJA SZÜKSÉGES)
SEGÉLYFÜGGÉS
CIGÁNY IDENTITÁS HIÁNYA
A CIGÁNY ÖNKORMÁNYZATOK ÖSSZEHANGOLTSÁGA, A KÖZÖTTÜK LÉVŐ KOMMUNIKÁCIÓ HATÉKONYSÁGA NEM MEGFELELŐ
INFORMÁCIÓ HIÁNY

A NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZATOK ÉS A BENNÜK DOLGOZÓK KÉPZÉSE
SZÜKSÉGES SZAKEMBEREK ÁLTAL
HELYI-ÉS MEGYEI KÉPVISELŐK TISZTVISELŐK DÍJAZÁSA

A PROBLÉMA MEGÍTÉLÉSE NINCS ARÁNYBAN A SÚLYÁVAL
A CIGÁNY SZÁRMAZÁS INDIKÁTORA A SZEGÉNYSÉGNEK

LEHETŐSÉGEK

PÁLYÁZATOK

JÓ GYAKORLATOK ADAPTÁLÁSA

FELSŐOKTATÁS BEVONÁSA: PEDAGÓGUS KÉPZÉSBEN RÉSZTVEVŐ
HALLGATÓK SZEMLELETFORMÁLÁSA (NEUMANN JÁNOS EGYETEM
PEDAGÓGUS KÉPZŐ KAR)

OLYAN MÓDSZEREK, ESZKÖZÖK ÁTADÁS PEDAGÓGUSOKNAK, AMELYEK A
BEILLESZKEDÉST SEGÍTIK (PL. KECSKEMÉTI TÓTH LÁSZLÓ ÁLTALÁNOS
ISKOLÁBAN MÁR MŰKÖDŐ PRESSLEY RIDGE PROGRAM)

TÖBB CIGÁNY SZÁRMAZÁSÚ PEDAGÓGUS ALKALMAZÁSA A KÖZNEVELÉSI
INTÉZMÉNYEKBEN

FEJLŐDŐ GAZDASÁG, TÖBB MUNKALEHETŐSÉG, NÖVEKVŐ BÉREK
GAZDASÁGI SZEREPLŐK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSA
CSALÁDBARÁT MUNKAHELYEK LÉTREHOZÁSA

HAGYOMÁNYOK ÁTADÁSÁT CÉLZÓ PROGRAMOK SZERVEZÉSE
KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

SZOCIÁLIS ÁGAZAT FELZÁRKÓZÁSA

FORRÁS BIZTOSÍTÁSA AZ IDŐSEK CSALÁDON BELÜLI ÁPOLÁSÁRA

VESZÉLYEK

CIGÁNY GYEREKEK KORAI ISKOLAI LEMORZSOLÓDÁSA – ENNEK MEGAKADÁLYOZÁSÁRA IRÁNYULÓ PROGRAMOK HIÁNYA (VAN, DE KEVÉS – PL. BARI SHEJ)

ANYAGI ERŐFORRÁSOK EGYENLŐTLENSÉGE, HOZZÁFÉRHETŐSÉGE

SZAKEMBER HIÁNY - TÚLTERHELTSÉG, KIÉGÉS

A HUMÁN ÁGAZATBAN DOLGOZÓK LELKI EGÉSZSÉGVÉDELME NEM BIZTOÍTOTT

ELŐREGEDÉS, ELMAGÁNYOSODÁS - FŐKÉNT A TANYÁS TÉRSégeKET ÉRINTI (AZONBAN EGYRE TÖBB AZ ITT ÉLŐ FIATAL IS)

KÖZLEKEDÉSI AKADÁLYOZOTTSÁG, TELEPÜLÉSEK KÖZÖTTI TÁVOLSÁGOK

RÁSZORULÓ CSALÁDOK MOTIVÁLATLANSÁGA, JÖVŐKÉPÜK HIÁNYA

SZEGÉNYSÉG ÚJRATERMELŐDÉSE, CSALÁDI TRADÍCIÓK (NEGATÍV MINTÁK) TOVÁBBÉLÉSE

ALKOHOLIZMUS ÉS MÁR SZENVEDÉLYBETEGSÉGEK

CSALÁDBARÁT MUNKAHELYEK HIÁNYA → GYERMEKEK ELHELYEZÉSÉNEK NEHÉZSÉGE ← A MUNKA VILÁGÁHOZ IGAZODÓ SZOLGÁLTATÁSOK HIÁNYA (MUNKAHELYI ÓVODA, BÖLCSÖDE)

FIATALOK SZENVEDÉLYBETEGSÉGE

CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK, GYEREKEK ÉS IDŐSEK ELHANYAGOLÁSA

CSALÁDON BELÜLI KOMMUNIKÁCIÓ HIÁNYA

A GAZDASÁGFEJLESZTÉS INKÁBB VÁROSKÖZPONTÚ, A KISTELEPÜLÉSEK HÁTRÁNYBAN VANNAK

NAGYTELEPÜLÉSEK ELSZÍVÓ HATÁSA

LEMORZSOLÓDÁS AZ ISKOLÁKBAN ← TANKÖTELEZETTSÉG 16 ÉVRE LESZÁLLÍTÁSA

KEVÉS ÖSZTÖNDÍJ

SZOCIÁLIS BÉRLAKÁSOK HIÁNYA, MINŐSÉGE (KOMFORT HIÁNYA)

KEVÉS A JÁTSZÓTÉR A TELEPEKEN

BIZALMATLANSÁG A MUNKAERŐPIACON A CIGÁNY SZÁRMAZÁSÚ
MUNKAVÁLLALÓKKAL SZEMBEN

DISZKRIMINÁCIÓ A CIGÁNYOKKAL SZEMBEN

ELŐÍTÉLET A LAKÁSPIACON (BÉRLAKÁS)

ELŐÍTÉLET A KÖZSZOLGÁLTATÁSOKBAN

NINCS BEFOGADÓ KÖZEG A KÉPZETT CIGÁNY FIATALOKRA SEM A
MUNKAERŐPIACON

KEVÉS A CIGÁNY SZÁRMAZÁSÚ SZAKEMBER A MEGYEI ÉS TELEPÜLÉSI
ÖNKORMÁNYZATOKBAN

A HAGYOMÁNYOS CIGÁNY TÚLÉLÉSI STRATÉGIÁK, KULTURÁLIS
SAJÁTOSSÁGOK (PL. VERBALITÁS, KONFLIKTUSOS VISELKEDÉS, SZOROS
CSOPORTKÖZI VISZONYOK) NEM MŰKÖDNEK, NEM ELFOGADOTTAK A
TÖBBSÉGI TÁRSADALOM ALAPVETŐ INTÉZMÉNYI STRUKTÚRÁIBAN (PL.
OKTATÁSI RENDSZER, MUNKAERŐPIAC)

NINCS A CIGÁNYSÁGNAK POZITÍV ÉNKÉPE

5.sz. melléklet: A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Stratégia és Terv által javasolt beavatkozások részletezése

Cigányság célcsoport

Intézkedés:	Dohányzást megelőző, célzott prevenciós programok köznevelési intézményekben (óvoda, általános iskola, középiskolák) Leszokást népszerűsítő, kampányjellegű akciók meghirdetése
Célcsoport:	Köznevelési intézményekbe járó gyermekek, diákok, szülők és pedagógusok. Fiatal felnőttek – státuszuktól függetlenül. A beavatkozás célcsoportjába cigány és nem cigány gyermekek és fiatalok egyaránt beletartoznak, mivel azonban a cigány nemzetiségűek körében kiemelkedően magas a dohányosok aránya, elsősorban őket kívánja a program megszólítani.
Azonosított probléma:	Dohányosok magas aránya, a dohányzás nagyon korai években történő megkezdése, a dohányzással kapcsolatos elfogadó attitűd.
Cél meghatározása:	A programban résztvevők megfelelő tudással rendelkezzenek a dohányzás ártalmairól, változzon a dohányzással kapcsolatos attitűdjük, legyenek képesek ellenállni a csoportnyomásnak, kapjanak megfelelő motivációt és támogatást a leszokásban.
Tevékenységek rövid leírása:	A program fő célja a dohánytermékek (cigaretta, szivar, vízipipa, e-cigaretta, bagó, tubák) fogyasztásának csökkentése mellett járulékosan magába foglalja az inhalációs kábítószer (marihuana, herbál) fogyasztásának visszaszorítását is. A program jellemző tevékenységei: egészségnevelő foglalkozások óvodában, szülőcsoportok óvodás gyermekek szülei számára prevenciós foglalkozások általános és középiskolák számára,

	leszokást népszerűsítő kampány: az igazoltan leszokott dohányosok az aktuális kampányt elindítója által kiírt jutalomban/kedvezményben részesülnek. A kampányban résztvevők a leszokás folyamatát segítő és támogató, szakemberek által nyújtott személyes és online tanácsadásban részesülnek.
Megvalósításért felelős:	köznevelési intézmények, települési önkormányzatok
Bevonható partnerek:	addiktológia területén működő állami, civil és egyházi szervezetek, védőnők, óvodai és iskolai szociális munkások
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	önkitöltő kérdőívek, a csoportfoglalkozáson résztvevők utánkövetése, a kampányban regisztráltak és sikeresen leszokók száma
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	érdektelenség a kampányban, a felhívás kevés emberhez jut el – a közösségi média hatékony használata Példa: www.facebook.com/cigiszunet , www.instagram.com/cigiszunet.official

Intézkedés		Keresletcsökkentést célzó drogprevenációs programok
Célcsoport:		Általános és középiskolás diákok, szüleik és pedagógusok. Fiatal felnőttek – státuszuktól függetlenül
Azonosított probléma:		Drogfogyasztás – új típusú pszichoaktív szerek fogyasztása rendkívül elterjedt
Cél meghatározása:		A programokban résztvevők kapjanak Ismereteket az új típusú pszichoaktív szerekről (designer drogok) és fogyasztásuk egészségügyi, pszicho-szociális és jogi következményeiről. Bővíljön önismeretük. Legyenek képesek a szerfogyasztással szemben alternatív tevékenységek (sport, művészet stb) kialakítására.
Tevékenységek rövid leírása:		(A Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Programban leírtak kiegészítése) Keresletcsökkentést célzó prevenációs programok általános és középiskolákban tanuló diákok számára: prevenációs foglalkozások, az érintettek megfelelő

	alacsonyküszöbű ellátásba vagy szakellátásba juttatása felnőtteképzésben résztvevő fiatal felnőttek számára: prevenciós előadások, foglalkozások, az érintettek megfelelő alacsonyküszöbű ellátásba vagy szakellátásba juttatása szülők és pedagógusok számára: előadások
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, települési önkormányzatok, felnőttoktatásban közreműködő intézmények
Bevonható partnerek:	addiktológia területén működő állami, civil és egyházi szervezetek, védőnők, iskolaorvosok, óvodai és iskolai szociális munkások
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	önkitöltő kérdőívek, ellátásba került fiatalok száma
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	érdektelenség: a fiatalok vagy a szülők és pedagógusok nem vesznek részt az önkéntes alapon meghirdetett programokon – a fiataloknak tantervbe, tanmenetbe illesztés, szülők számára egyéb rendezvényhez kapcsoltnan megszervezni, pedagógusoknak nevelés nélküli munkanapon a választott módszerek nem érik el a kívánt eredményt – a tevékenységek során (foglalkozások, tréningek, előadások) alkalmazott módszerek jó megválasztása. A hagyományos, elrettentésre és kizárólag információ adásra irányuló, szinte kizáróan frontális előadást alkalmazó módszerek ellenérzést váltanak ki. Helyettük olyan technikák alkalmazása javasolt, amelyek interaktívak, bevonják a résztvevőket is és nem csak a szerek jellemzőire, kémiai és pszichés hatásmechanizmusára fókuszálnak, hanem inkább a szerfogyasztás, mint viselkedés mögötti tényezőkre. Fontos elem kell, hogy legyen az alternatív feszültségoldó, társas kapcsolatokat biztosító, jó érzést biztosító tevékenységek bemutatása, ezekre való készség kiépítésének megkezdése – vagyis motiválás.

Intézkedés

Megyei Cigány Önkormányzat bevonásával hatékony információáramlást és kommunikációt szolgáló rendszer kidolgozása

Célcsoport:	Cigány nemzetiségi önkormányzatok – megyei és települési szinten
Azonosított probléma:	A cigány nemzetiségi önkormányzatok közötti együttműködés, kommunikáció fejlesztésre szorul
Cél meghatározása:	Az együttműködés javítása, a kommunikációs és kooperáció új lehetőségeinek megtalálása
Tevékenységek rövid leírása:	Az együttműködés gátjainak és lehetőségeinek feltárása SWOT analízis segítségével. Nemzetiségi önkormányzatok közötti együttműködésre vonatkozó jó gyakorlatok azonosítása. Workshop szervezése az önkormányzatok képviselőinek részvételével a hatékony együttműködést és kommunikációt biztosító intézkedések kidolgozásáért. A tervezett változtatások végrehajtása és monitoringja.
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Bevonható partnerek:	jó gyakorlattal rendelkező cigány nemzetiségi önkormányzatok más megyékből, egyéb nemzetiségi önkormányzatok Bács-Kiskun Megyében
Tervezett ütemezés:	2021 -
Eredményességi mutatók:	megvalósult együttműködések száma
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	a tervezett változtatások, intézkedések elmaradnak – megadott idő után újabb workshop, amely összegzi a megvalósulásokat és feltárja az akadályokat

Intézkedés	
Cigány nemzetiségi nevelés bevezetése a köznevelési intézményekben	
Célcsoport:	megyei köznevelési intézmények diákjai, pedagógusai
Azonosított probléma:	Nincs vagy nagyon minimális mértékű a nemzetiségi nevelés-oktatás a köznevelési intézményekben
Cél meghatározása:	Növekedjen azon óvodák és iskolák száma a megyében, ahol nemzetiségi óvodai nevelés, illetve nemzetiségi iskolai nevelés-oktatás történik nyelvoktatás vagy népismeret tantárgy bevezetésével.
Tevékenységek rövid leírása:	Előzetes igényfelmérés, az oktatás személyi és tárgyi feltételeinek biztosítása, engedélyez

Megvalósításért felelős:	nemzetiségi önkormányzatok, köznevelési intézmények
Bevonható partnerek:	nemzetiségi önkormányzatok, települési önkormányzatok, tankerületek, cigány kultúrával és hagyományőrzéssel foglalkozó civil szervezetek
Tervezett ütemezés:	2021-2027
Eredményességi mutatók:	nemzetiségi nevelést bevezető intézmények száma, nemzetiségi nevelést igénylők száma
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Szülők nem igénylik a nemzetiségi nevelést, nem lesz megfelelő pedagógus az intézményben. Nemzetiségi önkormányzat bevonása a szülők motiválásába, ösztönző rendszer kidolgozása

Intézkedés	Cigány kulturális és tehetségkutató rendezvények Identitást kifejező, erősítő pályaművek, alkotások, figyelemfelkeltő akciók pályázat általi támogatása cigány nemzetiségű diákok, fiatal felnőttek körében
Célcsoport:	teljes cigány lakosság, azon belül a tizenéves és fiatal felnőtt korosztály (15 – 35 év között)
Azonosított probléma:	Nincs cigány identitás, nincs pozitív cigány énkép
Cél meghatározása:	Cigány identitástudat megerősítése
Tevékenységek rövid leírása:	Cigány hagyományokra építő kulturális és tehetségkutató rendezvények megszervezése önállóan vagy más helyi programhoz kapcsolódóan. „Legyen menő cigánynak/romának lenni” - identitást kifejező, erősítő pályaművekre, alkotásokra, figyelemfelkeltő akciókra pályázat kiírása diákok, fiatal felnőttek számára. A támogatott tevékenységek lehetnek egyéni és társas produkciók, alkotások, médiatermékek, közösségi akciók és előadások stb. A téma adott – a cigány identitás és életérzés pozitív megfogalmazása, azonban a megvalósítás formája a pályázók kreativitásától függően változatos lehet. Célszerű mindkét programelemet hangsúlyos online közösségi média kampánnyal és megjelenéssel erősíteni és népszerűsíteni.

Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, Bács-Kiskun Megyei Cigány Önkormányzat, helyi cigány nemzetiségi önkormányzatok
Bevonható partnerek:	civil szervezetek, települési önkormányzatok, iskolák
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	megvalósult rendezvények száma, a rendezvényen résztvevők – fellépők, nézők – száma, pályázók száma, kiosztott díjak száma, nyomtatott média megjelenések száma, elektronikus médiában megjelenés száma, online médiában megtekintések, követések száma
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	kevés jelentkező, a célcsoport érdektelensége – hatékony média kampány

Intézkedés	Szociális munka duális képzési formájához való kapcsolódás
Célcsoport:	középiskolások, érettségivel rendelkezők
Azonosított probléma:	Felsőfokú végzettségű szociális szakemberek hiánya
Cél meghatározása:	növelni a megyei szociális, egészségügyi, gyermekvédelmi intézményekben adekvát felsőfokú szociális végzettséggel foglalkoztatottak számát
Tevékenységek rövid leírása:	Szociális munka alapszakok duális képzésében vállalati partnerként való részvétel, amely által a megye szociális, gyermekvédelmi és egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó intézményei (állami, önkormányzati, nonprofit és forprofit) terepgyakorlatot nyújtó intézményként biztosíthatják jelenlegi és jövőbeni munkaerő szükségletüket. A duális képzési forma olyan, a felsőoktatás és a vállalati/intézményi szereplők együttműködésével megvalósuló speciális gyakorlatorientált felsőoktatási képzés, amely során a hallgatók már egyetemi éveik alatt részletes ismereteket szereznek a munka világáról, képzési idejük alatt közvetlenül megismerhetik és részesévé válhatnak a munkafolyamatoknak. Ennek érdekében a hallgató évente 26 hetet egyetemen, 22 hetet a gyakorlati partnernél tölt. A teljes képzési idő során a hallgató havonta a mindenkori minimálbér 65%-át kapja juttatásként. A hallgatók a képzésben előre haladva

	gyakornokként egyre több kompetenciára tesznek szert az intézményekben, képessé válnak önálló munkavégzésre már az oklevél megszerzése előtt. A duális képzési rendszer nyitott; abból kötelezettség nélkül bármikor kiléphet a hallgató és a partnerszervezet is, a hallgatói munkaszerződés, valamint az együttműködési megállapodás felmondásának vonatkozó törvényi előírásainak figyelembevételével. A cél az, hogy a megyében minél több intézmény, szervezet kapcsolódjon be gyakorlati intézményként a szociális munka duális formában történő képzésébe, illetve növekedjen a duális képzést formát választó hallgatók száma a megye intézményeiben, szervezeteiben. (Jelenleg a kecskeméti Egészségügyi és Szociális Intézmények Igazgatósága Szegedi Tudományegyetem Háziiorvosi Oktató Központ rendelkezik duális képzésre együttműködési megállapodással.) Szociális szakmát és felsőfokú képzéseket népszerűsítő, hallgatótoborzó rendezvények, előadások középiskolákban a felsőoktatási intézményekkel közösen. Ezen alkalmak lehetőséget nyújtanak közvetlen munkaerő toborzásra és a duális képzés gyakorlati intézményeként történő bemutatkozásra is.
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun Megye Önkormányzata
Bevonható partnerek:	szociális munka alapszakon duális képzéssel rendelkező felsőoktatási intézmények
Tervezett ütemezés:	2020 -
Eredményességi mutatók:	megkötött együttműködési megállapodások, megkötött hallgatói szerződések, duális képzésben végzett és gyakorlati intézményükben elhelyezkedett szociális munkás végzettségű szakemberek
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Az állami fenntartású intézmények költségvetésében nehezen különíthető el a hallgatói munkavégzés díja. A civil szervezetek forráshiánnyal küzdenek – nehezen tudják kigazdálkodni a teljes képzési idő alatt fizetendő munkabért. Amíg nincs a forprofit szektorhoz hasonló kedvezmény, addig központi vagy megyei költségvetésből kellene támogatást nyújtani a bekapcsolódó intézmények számára.

Intézkedés	Családok Átmeneti Otthonának létrehozása/biztosítása komplex esélyteremtési programba integrálva (képzés, foglalkoztatás, munkahelyteremtés, mentorálás, gyermekfejlesztés, félutas házak) – A Kastélyosdombói modell adaptálása
Célcsoport:	bántalmazott nők, családok
Azonosított probléma:	A krízishelyzetben igénybe vehető, átmeneti lakhatást biztosító intézményi férőhelyek száma elégtelen, megyében eloszlása egyenlőtlen. Az ellátást igénybe vevő nők eredeti otthonukból való távozásukkal gyakran munkahelyüket is elvesztik. Munkaerőpiaci integrációjuk/reintegrációjuk nehéz, a munkaerőpiacon élethelyzetük miatt is hátrányt szenvednek.
Cél meghatározása:	1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvtv.) 51. § szerinti ellátás – Családok Átmeneti Otthona – biztosítása. Komplex esélyteremtési program segítségével a családok átmeneti otthonában élő nők számára képzettség, foglalkoztatás és rendezett életvitel biztosítása. Fontos, hogy az ellátottak minden esetben – képességeikhez mérten – bevonásra kerüljenek a problémamegoldás folyamatába annak érdekében, hogy érezzék a saját felelősségüket a kialakult helyzet kezelésében. A támogatások és ellátások biztosításánál a hosszú távú függő helyzet megszüntetése a cél, és a támogatási rendszerek célzott, rugalmas, személyre szabott és gyors kialakítása.
Tevékenységek rövid leírása:	A rászoruló családok számára a Családok átmeneti otthona – jogszabály szerint működéséből adódóan befogadja az életvezetési problémák vagy más szociális és családi krízis miatt otthontalanná vált, továbbá védelmet kereső szülőt és gyermekét, a válsághelyzetben lévő bántalmazott vagy várandós anyát, illetve a szülészetről kikerülő anyát és gyermekét. Biztosítja az ellátást igénylő gyermek átmeneti gondozását és befogadja otthontalanná vált szüleit, segítséget nyújt a szülőnek gyermeke szükség szerinti ellátásához, gondozásához, neveléséhez, a

szülőknek az ellátás mellett jogi, pszichológiai és mentálhigiénés segítséget nyújt. A családok átmeneti otthonában rendszeres tevékenységek beiktatásával strukturált napirendet alakítanak ki. A cél: a benti élet minél inkább illeszkedjen egy rendszeresen munkát végző család életéhez.

- Pszichés tanácsadás vagy terápia: egyéni és/vagy csoportos formában segítségnyújtás a traumák feldolgozásában, a megrekedt személyiségfejlődés előremozdításában, a társfüggőség (kodependencia) felismerésében és kezelésében.

- Tallér program: olyan motivációs rendszer, amely segíti az ellátottak elkötelezettségét, felelősségtudatuk fejlődését. Az intézmény által nyújtott alapszolgáltatásokon felül plusz szolgáltatások, fejlesztések igénybevételét teszi lehetővé a hátrányos helyzetű családok számára – szocializációs csoportok, korrepetálás, tematikus oktató csoportok, fejlesztő tevékenységek, közösségi programok, egyéni foglalkozások. A „tallérok” megszerzése hasznos tevékenységeken keresztül történik. (Minden olyan aktivitás, mely az adott személy, vagy családja számára, illetve a társadalom számára értékes tevékenységnek minősül. Pl. saját fejlődése céljából tanácsadásokon, programokon vesz részt, tudást szerez, készsége fejlődik, a társadalom számára hasznos, értékteremtő tevékenységet - faültetés, kertgondozás, közösségi terek alakítása stb. - végez.)

- Képzések biztosítása, melyekbe nem csak a családok átmeneti otthonában lévők, hanem a településen, járásban élők is bekapcsolódhatnak. Munkáltatói igényfelmérés előzi meg.

- Az álláskeresési technikák oktatása. Csoportos foglalkozásokat jelent, amelyek legfőbb célja, hogy a résztvevők ismereteket szerezzenek önmagukról, a munkavállaláshoz szükséges kulcsképeségeiket – kommunikációs, kooperációs, problémamegoldó, konfliktuskezelő, tervező stb. – felfedezzék, és fejlesszék azokat.

- Mintagazdaság kialakítása. A modellprogram keretében a családok szociális szakemberek és mezőgazdasági mentorok vezetése mellett megtanulják a háztáji gazdálkodás alapjait. Megalapozott elméleti és gyakorlati tudást szereznek növénytermesztési és állattartási ismeretekről,

	kézműves feldolgozási eljárásokról. A program során a rendszeres munkavégzéshez szükséges készségek és kompetenciáik is fejlődnek. A családok alkalmassá válva az önálló életvitelre, kiköltözve saját háztáji gazdaságukat tudják vezetni. • Szociális szövetkezet (vagy Nonprofit Kft) formájában működtetett gazdasági egységben történő munkavégzés. Megfelelő képzés és felkészítés után az ellátottak munkaszerződéssel foglalkoztatottá válnak. Célszerű, ha a konkrét tevékenység illeszkedik a helyi hagyományokhoz és adottságokhoz (kézműves tevékenység, mezőgazdasági termék feldolgozása stb.) • Félutas házak: Azok kapnak lehetőséget félutas házakban való elhelyezésre, akik szakemberek által is igazoltan sikeresen teljesítették a program korábbi elemeit. A lakhatásért minimális bérleti díjat és rezsit kell fizetni. • Mentorálás: a félutas házakban élők gazdasági és családmertortól kapnak segítséget új életük kialakításához, valódi reintegrációjuk megvalósulásáért.
Megvalósításért felelős:	járási szintű szociális- és gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények a települési önkormányzatokkal együttműködésben
Bevonható partnerek:	helyi civil szervezetek, egyházak, segélyszervezetek, gazdasági szereplők
Tervezett ütemezés:	2021-től folyamatosan
Eredményességi mutatók:	képzésben részesült ellátott, képzést sikeresen befejezett ellátott, közfoglalkoztatásba bevont ellátott, programban munkaviszonnyal foglalkoztatott, félutas házakban elhelyezettek száma
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	célcsoport tagjai részéről kevés motiváció a nagyobb egyéni felelősséget vállaló folyamatban való részvételre, a folyamat teljes egészének végig követésére a gyorsan változó gazdasági helyzet pénzügyi kockázatot jelent a program termelőtevékenységet jelentő elemeire a program gazdasági tevékenysége konkurenciát jelent a többi helyi termelő számára

	a félutas házak kialakítása az esetleges előítéletek miatt ellenállást szülhet a helyi közösségekben. Ez megfelelő előkészítéssel, a nyilvánosság folyamatos biztosításával, a helyiek bevonásával a döntéshozatalba (ahol lehetséges) csökkenthető vagy teljesen mértékben megelőzhető.
Intézkedés	Kecskeméti CédrusNet mintaprogram adaptálása és kiterjesztése - az idősök képzése, kompetenciafejlesztése, mely által képessé válnak a munkaerőpiacon újra megjelenni, hogy jövedelmüket kiegészíthessék a képességeiknek és az egészségügyi állapotuknak megfelelő munkával vagy szolgáltatás biztosításával
Célcsoport:	Inaktív korú, alacsony nyugellátásból származó jövedelemmel rendelkező nők
Azonosított probléma:	Inaktív korú nők szegénységi kockázata magasabb a hasonló korosztályú férfiakéhoz képest Idős nők esetében a gyermekvállalás és a munkától való távollét miatt alacsony nyugdíj . Magas a korábban a mezőgazdaságban foglalkoztatott nők száma, nem szereztek elég szolgálati időt, alacsony nyugellátásban részesülnek
Cél meghatározása:	Jövedelem biztosítása az alacsony összegű nyugellátással rendelkező idősök számára, önértékelés növelése, hasznosság érzésének erősítése, izoláció csökkentése, generációk közötti kapcsolódás megteremtése, az idősök által felhalmozott tudás és tapasztalat továbbvitele és átadása
Tevékenységek rövid leírása:	- Idős munkavállalók foglalkoztatásának elősegítése: hasznosítható tudással, szaktudással, tapasztalattal rendelkező idősök munkához és ezáltal jövedelemhez juttatása. A résztvékenységhez tartozik a munkát vállalni kívánó és egészségi állapotuktól függően képes időskorúak – jelen problématerületen belül nők, de természetesen férfiak részvevői lehetnek – felkutatása, szükség szerint képzése, a lehetséges munkaalkalmakról való tájékoztatása. - Munkáltatók felkutatása, tájékoztatása: munkáltatói oldallal való kapcsolattartás: egyeztetés a felmerült igényekről, lehetséges új munkakörökről, atipikus foglalkoztatási formákról.

	Hivatásos nagyszülők: folyamatos vagy alkalmi, önkéntes vagy piaci szolgáltatás biztosítása a gyerekes családok tehermentesítésére. A programban résztvevő idősök akkreditált képzésben részesülnek.
Megvalósításért felelős:	települési önkormányzat
Bevonható partnerek:	civil szervezetek, egyházak, munkaadók, vállalatok, vállalkozások
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	programba bevont inaktív nők száma (felhívásra jelentkezett, regisztrált), képzést elvégzettek száma, munkaerőpiacon megjelentek száma foglalkoztatási formánként/foglalkoztatási jogviszonyok szerint, programba bevont munkáltatók száma cégforma szerint
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	az idős emberek nem mérik fel megfelelően képességeiket, egészségi állapotukat (teljesítő képességüket) – megfelelő kiválasztási és felkészítő procedura a potenciális munkaadók bizalmatlansága az idős munkavállalókkal szemben – partnerség építése, információszolgáltatás a foglalkoztatással járó anyagi előnyökről

Intézkedés:	Időslátogató szolgáltatás megszervezése
Célcsoport:	Olyan egyedül élő idős nők, akik nem vagy csak minimális mértékben rendelkeznek társas kapcsolatokkal – rokoni, baráti, szomszédsági körben
Azonosított probléma:	Az idős nők gyakran magányosan, egyedül élnek – depresszió kialakulásának kockázata magas körükben
Cél meghatározása:	Magány és izoláció csökkentése, generációk közötti kapcsolat elősegítése
Tevékenységek rövid leírása:	(a CédrusNet mintaprogram alapján) önkéntesek bevonása, képzése: a programra jelentkezők felmérése, alkalmasságának eldöntése, számukra képzés biztosítása. A képzés felkészít arra, hogy az önkéntesek különböző élethelyzetekben hogyan lehetnek az idős ember segítségére, ismereteket nyújtsanak az idősödés és az öregkor lelki,

	fizikai folyamatairól, a leggyakoribb betegségekről és az alapvető elsősegélynyújtás technikákról. • a szolgáltatást igénylő idősök felkutatása, a szolgáltatás megismertetése, az időslátogatóval való találkozás megszervezése, szerződéskötés a szolgáltatás tartalmára • a szolgáltatás biztosítása: az önkéntesek szabadidejükből rendszeresen felkeresik lakásukban az időseket és a megállapodás szerinti közös tevékenységekben vesznek részt • monitoring és minőségbiztosítás: a program megvalósítói rendszeresen ellenőrzik az idősök elégedettségét, valamint képzést és szupervíziót biztosítanak az időslátogatók számára. Különösen fontos lehet az esetleges veszteségek feldolgozásában nyújtott egyéni vagy csoportos mentálhigiénés támogatás
Megvalósításért felelős:	települési önkormányzat
Bevonható partnerek:	civil szervezetek, egyházak
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	bevont önkéntesek száma, képzést elvégzett önkéntesek száma, szolgáltatásban részesülő idősök száma, látogatások száma, a szolgáltatással való elégedettség – interjúk által vagy elégedettséget mérő kérdőívvel mérve
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	az önkéntesek kiegészése – rendszeres képzés biztosítása számukra, esetmegbeszélő csoportok szervezése, szükség esetén (pl. a látogatott idős elvesztése miatti krízis) szupervízió biztosítása

Intézkedés	Önsegítő csoportok szervezése
Célcsoport:	Azon nők, akiket a probléma aktuálisan érint, akik élethelyzetükből kifolyólag veszélyeztetettek, illetve preventív célból gyakorlatilag minden nagykorú nő résztvevő lehet
Azonosított probléma:	Munkanélküliségből, a családok anyagi problémáiból, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés kizárólag nőkre hárulásából, szeretet hiányából adódó gondok – egyéb okokkal (pl. szülés, szülői szerepre való felkészületlenség) együtt gyakran vezetnek

	pszichés problémák kialakulásához (depresszió, magányérzet, izolálódás stb.)
Cél meghatározása:	A csoport, mint támogató közeg biztosítása azon nők számára, akik élethelyzetükből adódó pszichés terheik elviseléséhez és azokkal való megküzdéshez szeretnének szakmai segítséget kapni.
Tevékenységek rövid leírása:	Az önsegítő csoportok lehetőséget biztosítanak tagjaik számára annak megélésére, hogy az azonos problémával küzdők támogatói lehetnek egymásnak. A tagok kiléphetnek a szorongató egyéni élettérből és szerepekből, társas kapcsolatokat létesítenek, támogatást kapnak. Ezáltal ismereteik növekednek, reményt kapnak a pozitív változáshoz, kialakul egyfajta kohézió – a csoporthoz és egymáshoz való tartozás érzése. A csoportban a tagok megismerkednek egymás eltérő értékrendjével, új megoldási mintákat építenek be viselkedés repertoárjukba. Az egymáson való önzetlen segítség megélésének és gyakorlásának lehetősége növeli a személyes kompetencia érzését, így saját életükben történő változásra való képességük is erősödik. Magyarországon jellemzően a szakemberek/szakértő csoportvezetők által vezetett önsegítő csoport típusok terjedtek el. A csoportok vezetéséhez megfelelő képzettséggel és tudással rendelkező szakemberek szükségesek. Az önsegítő csoportok háttérét biztosíthatja: - család- és gyermekjóléti szolgálat - család- és gyermekjóléti központ - köznevelési intézmény (óvoda, iskola) az iskolai szociális munkások közreműködésével - Biztos Kezdet Gyermekház - közösségi ház A csoportok állandó helyszínen, állandó időközönként tartanak foglalkozásokat, saját maguk által hozott, belső szabályrendszerük szerint.
Megvalósításért felelős:	települési önkormányzat
Bevonható partnerek:	mentálhigiénés szolgáltatásokat nyújtó civil szervezet
Tervezett ütemezés:	2021 – től

Eredményességi mutatók:	önsegítő csoportok száma, megtartott ülések száma, résztvevő csoporttagok száma, csoporttagok elégedettsége anonim értékelő kérdőívvel mérve
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	csoporttagok lemorzsolódása (ami bizonyos mértékben természetes) – a csoport céljára és működésére kötött szerződés újragondolása, új csoporttagok toborzása

Intézkedés	Társadalmi szemléletformálás – sikeres nők bevonásával programok, kampányok szervezése
Célcsoport:	elsősorban az adott településen élő nők, illetve a teljes közösség
Azonosított probléma:	A nők alulreprezentáltak a vezető pozíciókban Negatív kép él a munkát, tudományos életet, tanulást komolyan vevő nőkről
Cél meghatározása:	A nők esélyegyenlőségét korlátozó, társadalmi-gazdasági-kulturális szerepvállalását korlátozó negatív attitűdökön, előítéleteken való változtatás. A kihívásokat vállalni kívánó nők önbizalmának, motivációjának növelése.
Tevékenységek rövid leírása:	- Nyilvános előadás, pódiumbeszélgetés a településről elszármazott, vagy megyei – országos szinten ismert, sikeres nőkkel „Sikeres Nők Klubja” - riportsorozat a helyi online és nyomtatott médiában az adott településen élő, valamely területen (gazdaság, kultúra, tudományos élet, civil társadalmi tevékenység, sport stb.) sikeres nőkkel. A település meghatározó eseményén (pl. falunapon, fesztiválon) élő beszélgetés és/vagy valamilyen díj átadása számukra.
Megvalósításért felelős:	települési önkormányzat
Bevonható partnerek:	civil szervezetek, sportegyesületek
Tervezett ütemezés:	2020 -
Eredményességi mutatók:	megvalósult programesemények száma, eseményeken résztvevők száma, média megjelenések száma, online felületen megtekintések, látogatók száma

	A hosszabb távú eredmények mérése nehezebb. Talán a közéletben való részvétel változása mérhető számadatokkal pl. képviselő testületben a nők számának változása, társadalmi szervezetek vezető tisztségviselői között a nők aránya, önkormányzati – közigazgatási intézmények vezető beosztású munkatársai között a nők aránya. Az attitűdök változásának mérése kvalitatív társadalomkutatási módszerekkel pl. interjúk lehetséges.
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	érdektelenség, kevés résztvevő a programokon – hatékony marketing tevékenység, esetleg kedvezményekkel való motiválás

Gyermekek célcsoport

Intézkedés:	Gyermekeket veszélyeztető tényezők megelőzése, a veszélyeztető tényezők korai felismerésének támogatása.
Célcsoport:	A célcsoport kettős, egyik oldalról a szülők és a családok (I.), míg a másik oldalról a szakemberek (II.) jelentik a célcsoportot a beavatkozások során. I. A gyermekek körében előforduló veszélyeztetőtényezőkre irányuló specifikus megelőzési tevékenységek kialakítása, kiemelten a bántalmazás/elhanyagolás megelőzésére, az anyagi veszélyeztetésre, a szülők deviáns viselkedésére és a szülők pszichés problémáira irányulóan. II. A szakemberek felkészítése a preventív tevékenységek végzésére, szervezésére, a jelzőrendszeri tevékenység hatékonyabb ellátására, valamint a korai stádiumban történő felismerésre.
Azonosított probléma:	Országos átlagot meghaladó a veszélyeztetett gyerekek részaránya
Cél meghatározása:	A programban résztvevők ismerjék a veszélyeztetettség okait, kialakulásának menetét és szakszerű válaszokkal rendelkezzenek a veszélyeztetettség megelőzésére/megszüntetésére vonatkozóan. Változzon a gyermeket gondozók (szülők) és a szakemberek attitűdje a veszélyeztetettség kapcsán megtett

	intézkedésekkel kapcsolatban. Azokon a helyeken legyen központi eleme a beavatkozás tervezésének, ahol a veszélyeztetett gyermekek aránya meghaladja a megyei és az országos átlagot.
Tevékenységek rövid leírása:	Az I.-es célcsoport kapcsán tervezhető tevékenységek: – szülők iskolája, melyben a gyermekek jól létének biztosítása, a fejlődésük biztosítása legyen a középpontban – bántalmazás prevenciós előadások, kampányok – elhanyagolásról szülőknek, tájékoztató és felvilágosító, ismeretterjesztő előadások – segítségkérési lehetőségek bővítése: online felületek, gyermekek speciális kommunikációs csatornáinak elérése, anonim telefonos segélykérés, – súlyos veszélyeztetettség kapcsán krízisintervenció lehetőségeinek kidolgozása, megteremtése, védett szállások stb. A II-es célcsoport kapcsán tervezhető beavatkozások: – szakemberek hathatós felkészítése a veszélyeztető tényezők korai stádiumban történő felismerésére, kiemelt figyelmet fordítva a 0-3 éves korosztályra – pszichiátriai ellátásban részesülő szülők támogatása, szakemberek együttműködésének kialakítása – alkohol, drog problémával küzdő szülők támogatása – átmeneti elhelyezést biztosító szolgáltatások körének bővítése és területi elérhetőségének növelése – a szakemberek együttműködésének biztosítása a jelzőrendszeri tevékenységek kapcsán, a jelzések időben történő küldésének előmozdítása, szemléletváltás a jelzés küldése kapcsán – kidolgozott beavatkozási módszertanok gyűjtése és terjesztése
Megvalósításért felelős:	család- és gyermekjóléti központok; család- és gyermekjóléti szolgálatok; köznevelési intézmények; települési önkormányzatok;
Bevonható partnerek:	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság; helyi civil szervezetek; egészségügyi alapellátás intézményei; pszichiátriai ellátás intézményei, bűnmegelőzéssel foglalkozó szervezetek
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027

Eredményességi mutatók:	Veszélyeztetett gyermekek száma; hatósági intézkedések (Ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel) száma csökken, bázis adatnak a 2000 utáni évek átlagát tekintve;
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	A köznevelési, az egészségügyi és a szociális ellátás együttműködését igényli ennek nehézségével. Legyen egyértelműen kijelölve és kommunikálva, hogy ki vezeti a beavatkozást, kinek milyen feladata, kötelezettsége van a beavatkozás során. Amennyiben lehetőség van rá, anyagilag is legyen elkülönítve a prevencióra fordítandó költségek köre, melyek a feladatokkal arányban állnak.

Intézkedés:	A hátrányos helyzetű fiatalok oktatási rendszerben való bennmaradásának elősegítése
Célcsoport:	Köznevelési rendszer keretein belül oktatásban, nevelésben részesülő fiatalok, az óvodától a középiskoláig.
Azonosított probléma:	A hátrányos helyzetben élő gyerekek, fiatalok, a köznevelési rendszerbe megérkezve már olyan mértékű hátrányt „halmoznak fel”, melynek leküzdésére a jelenlegi rendszer nem képes. Valamint ez a hátrány tovább növekedik az oktatási rendszer belső szelekciós mechanizmusai miatt, így a köznevelési rendszerből sokan végzettség nélkül távoznak. Azok, akik pedig valamilyen végzettséget szereznek alacsony presztízsű és jövedelmezőségű munkát tudnak végezni.
Cél meghatározása:	A köznevelési rendszer csökkentse a hátrányos helyzet okozta különbségeket, törekedjen az alábbi egyenlőtlenségek csökkentésére: szociális-gazdasági státusz; lakóhely; családi háttér; egyéni különbségek; marginalizálódott kisebbséghez tartozás. A köznevelési rendszerhez kapcsolódó egyéb – főként szociális és gyermekvédelmi – szolgáltatások is járuljanak hozzá a lemorzsolódás csökkentéséhez.
Tevékenységek rövid leírása:	1. Szükség van a hátrányos helyzet összetevőire irányuló beavatkozásokra, kiemelten a szülők alacsony iskolai végzettségére, alacsony szintű foglalkoztatottságára és a rossz lakhatási körülményekre. 2. Ezeken túlmenően szükség van az oktatáshoz kapcsolódóan a hátránykompenzáló képesség növelése: a) rendszeren belüli fejlesztésekkel, (pl.: oktatás-módszertani fejlesztésekkel, humánerőforrás bővítéssel, infrastruktúra fejlesztéssel) valamint az

	b) oktatási rendszeren kívüli, kapcsolódó szolgáltatásokkal (pl.: Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, korai fejlesztés stb.) c) a kirekesztő folyamatok kezelésével, főként a cigány népesség kirekesztésének csökkentésére. 3. A szociális és gyermekvédelmi rendszer időben tudjon bekapcsolódni a lemorzsolódásban veszélyeztetett, hátrányos helyzetű gyermekek segítségébe, hatékony eszközöket tudjon felsorakoztatni a támogatásuk érdekében.
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun megyei Önkormányzat
Bevonható partnerek:	Köznevelési rendszer intézményei, óvoda, általános iskola, középiskola, kollégium stb. Szociális és gyermekvédelmi alapellátás intézményei.
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	Végzettség nélküli iskolaelhagyók aránya az azonos korú népességen belül; pályakezdő munkanélküliek aránya; hátrányos helyzetű tanulók aránya;
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Olyan oktatási felzárkózást támogató programok használata, melyeknek az eredményessége, hatékonysága nem igazolt. Kezelés: az eredmények folyamatos monitoringja, nem megfelelő hatékonyság esetén változtatás az alkalmazott programok, módszerek terén.

Intézkedés::	A 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátási aránya nem éri el EU irányszámát
Célcsoport:	0-3 éves gyermekeket nevelő családok
Azonosított probléma:	A napközbeni ellátásban részesülők területi eloszlásához nem illeszkedik a szolgáltatások területi eloszlása.
Cél meghatározása:	Minden 3 éven aluli gyermek családjának legyen lehetősége gyermeke napközbeni ellátásának megszervezésére. A 3 éven aluli gyermekek 33%-a részesüljön napközbeni ellátásban.
Tevékenységek rövid leírása:	A települések nagyságához és demográfiai adottságaihoz illeszkedő bölcsődei ellátási forma/ák biztosítása, a településen belüli elérhetőséget is biztosítva. Mindkét intézményi (mini bölcsőde, bölcsőde) és szolgáltatási (munkahelyi, családi) formát mérlegelve kerüljön meghatározásra milyen módon kívánja biztosítani az adott település rövid, illetve hosszú távon a 0-3 éves korosztály napközbeni ellátását. Foglalják önkormányzati tervbe a 0-3 éves korosztály

	ellátásának biztosítására vonatkozó terveiket és fejlesztéseiket. A már meglévő és a fejlesztés során kialakított szolgáltatások szakmai színvonalának fejlesztése, a nyújtott gondozási tevékenység javítása, különös tekintettel a korai fejlesztés lehetőségének kialakítására, a korai felismerés lehetőségének megteremtésére.
Megvalósításért felelős:	Települési önkormányzat, települési önkormányzat 0-3 éves korosztállyal foglalkozó intézménye
Bevonható partnerek:	Pedagógiai szakszolgálatok
Tervezett ütemezés:	2020-2027
Eredményességi mutatók:	Létrejött napközbeni ellátási férőhelyek száma, ellátásban részesülő 0-3 éves gyermekek aránya azonos korú népességben belül
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Forráshiányos települési önkormányzatok, a családi, munkahelyi bölcsőde típus szakmai színvonalának biztosítása, ellenőrzésének nehézségei.

Intézkedés:	Gyermekes családokat érintő szegénység csökkentése.
Célcsoport:	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő családok
Azonosított probléma:	Vannak járásek, ahol a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma tartósan magasabb a megyei átlagnál, a 18 évnél fiatalabb gyerekek több mint fele él olyan háztartásban, amelyik szegénynek mondható. Felzárkózási programban kiemelt figyelmet kell fordítani ezen családokra, kiket szociális és munkaerőpiaci szolgáltatásokkal kell támogatni. Hosszú távú szemlélet keretében pedig különös figyelmet kell fordítani a köznevelési rendszer intézményeinek, azok erősítésének, valamint biztosítani a lehető legtöbb olyan szolgáltatást, mely a korosztály humán tőkéjének fejlesztéséhez járul hozzá. Ki kell építeni a Biztos Kezdet Gyerekházak rendszerét és a Tanoda program hálózatát.
Cél meghatározása:	Olyan aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök kialakítása, melyek az alacsony jövedelmű családokat

	célozzák, annak érdekében, hogy: munkaerőpiaci helyzetük javuljon; munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő végzettséget szerezzenek; önfoglalkoztathatóvá váljanak; munkavállaláshoz szükséges általános kompetenciáik fejlődjenek; mindezek eredménye képpen egy fogyasztási egységre eső jövedelmük növekedjen;
Tevékenységek rövid leírása:	Az alacsony társadalmi státuszú családok és a családokban élő fiatal felnőttek esélyeinek növelése rövid és középtávon képzések, átképzések megvalósításával. A gyerekek humántőkéjébe történő fokozott beruházás, a legkisebb korosztálytól kezdődően. A Biztos Kezdet Gyerekházak szolgáltatásainak bővítése, a célcsoport speciális sajátosságaihoz igazítása. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek körében a Tanodai szolgáltatás nagyobb mértékű elérhetővé tétele, a tanodai tevékenységek széles körű elterjesztése, területi lefedettségének biztosítása.
Megvalósításért felelős:	Települési önkormányzat, Család- és Gyermekjóléti szolgálat; Család- és Gyermekjóléti Központ; Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya;
Bevonható partnerek:	Foglalkoztatók
Tervezett ütemezés:	2020-2027
Eredményességi mutatók:	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők arányának csökkenése a népességben belül; Adózott jövedelmek emelkedése; Életszínvonal mutatók javuljanak, Szubjektív jóléti mutatók javuljanak.
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Terület- és Településfejlesztési politikákkal, Foglalkoztatáspolitikai célokkal összhangban legyenek.

Intézkedés:	Elszigeteltségben élők bekapcsolása a társadalmi folyamatokba
Célcsoport:	Külterületen élő gyerekek és családjaik, illetve a szegregátumokban élő gyerekek és családjaik.
Azonosított probléma:	Mindkét célcsoportba tartozó gyerekek nehezebben veszik igénybe azokat a szolgáltatásokat, amelyek a település központban élő társaik számára könnyen elérhető, illetve nem tudnak bekapcsolódni azokba a

	társadalmi tevékenységekbe, folyamatokba, amelyek társaik számára természetes velejárói az életnek.
Cél meghatározása:	Fokozódjon a gyermekek humán tőkéjébe történő befektetés; csökkenjen a kirekesztés; csökkenjen a szegregáció.
Tevékenységek rövid leírása:	A célcsoportba tartozó gyerekek humán tőkéjének fejlesztése különféle, iskolán kívüli tevékenységekkel, programokkal, eseményekkel, tanfolyamokkal, melyek rendszeresen, hosszútávon elérhetőek a gyerekek számára és a későbbi pályaválasztás, munkavállalás szempontjából hasznosak. A szegregátumokban élőkkal szembeni előítélet csökkentése, olyan indirekt módszerek alkalmazásával, melyek a többségi társadalom normáit közvetíti a kisebbség felé és eközben a kisebbség is megmutathatja értékeit, társadalmi „hasznosságát”. Szakemberek felkészítése antiszegregációs programok kidolgozására, végrehajtására.
Megvalósításért felelős:	Köznevelési rendszer intézményei; Család- és Gyermekjóléti Szolgálat; Család- és Gyermekjóléti Központ; Pedagógiai szakszolgálat
Bevonható partnerek:	Civil szervezetek; Gyermekjóléti alapellátás egyéb intézményei; Felsőoktatási intézmények; támogatók, szponzorok.
Tervezett ütemezés:	2020-2027
Eredményességi mutatók:	Kompetencia mérések adatai; társadalmi távolság mutatók; attitűd vizsgálatok adatai; a társadalmi befogadást mérő mutatók.
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Forráshiány és a célcsoport alacsony motivációja, a társadalmi szintű előítéletből adódó nehézségeket is le kell küzdeni.

Intézkedés:	Fogyatékkal élő gyerekek ellátásai, oktatási egyenlősége
Célcsoport:	Fogyatékkal élő gyermekek
Azonosított probléma:	A fejlesztő és rehabilitációs ellátások hiánya, gyógypedagógiai szakemberek hiánya, az intézmények nem akadálymentesek,

Cél meghatározása:	A fogyatékkal élő gyermekek lakókörnyezetükben kapják meg a fejlesztésükhöz szükséges terápiákat, eszközöket. Ehhez álljon rendelkezésre - megfelelő területi eloszlásban - az intézményi struktúra, illetve szakemberek csapata. A szétagolt korai fejlesztő hálózat integrációs folyamatainak erősítése, a korai fejlesztő központok hálózatának létrehozása, a hálózati kapcsolódások által szinergiák létrehozása.
Tevékenységek rövid leírása:	Gyógypedagógiai intézményi kapacitások bővítése. Korai fejlesztő tevékenység fokozása, a szolgáltatások területi lefedettségének biztosítása. A meglévő köznevelési, kulturális, gyermekvédelmi intézmények teljes körű akadálymentesítése.
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat,
Bevonható partnerek:	Köznevelési intézmények; gyermekvédelmi intézmények; pedagógiai szakszolgálatok; korai fejlesztést végző intézmények;
Tervezett ütemezés:	2020-2027
Eredményességi mutatók:	Fejlesztő és rehabilitációs tevékenységek számának növekedése, gyógypedagógiai területen foglalkoztatottak száma, egy szakemberre jutó ellátottak száma.
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	A szakember hiány pótlása, valamint a bővülő korai fejlesztő hálózat szakember igénye nem valósulhat meg rövidtávon, sőt rövid távú kudarc szempontjából ez jelenti a legnagyobb kockázatot. További kockázat a forrásbevonás magas szintje.

Intézkedés:	Drogprevenció lehetőségei a keresletcsökkentés keretében
Célcsoport:	Általános és középiskolás diákok, szüleik és pedagógusok.
Azonosított probléma:	Drogfogyasztás – új típusú pszichoaktív szerek fogyasztása rendkívül elterjedt
Cél meghatározása:	A programokban résztvevők kapjanak Ismereteket az új típusú pszichoaktív szerekről (designer drogok) és fogyasztásuk egészségügyi, pszicho-szociális és jogi következményeiről.

	Az egészségtudatosság keretében fejlődjenek énvédő, egészségmegőrző kompetenciáik. Bővüljön önismeretük. A szerfogyasztással szemben alternatív tevékenységek (sport, művészet stb.) kialakítása, beépítése a fiatalok és szüleik napi életvitelébe.
Tevékenységek rövid leírása:	Keresletcsökkentést célzó prevenciós programok - általános és középiskolákban tanuló diákok számára: prevenciós foglalkozások, az érintettek megfelelő alacsonyküszöbű ellátásba vagy szakellátásba juttatása - felnőttképzésben résztvevő fiatal felnőttek számára: prevenciós előadások, foglalkozások, az érintettek megfelelő alacsonyküszöbű ellátásba vagy szakellátásba juttatása - szülők és pedagógusok számára: előadások, képzések, a célcsoport elérést szolgáló módszerek, jó gyakorlatok bemutatása
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat; települési önkormányzatok; Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok; felnőttoktatásban közreműködő intézmények.
Bevonható partnerek:	addiktológia területén működő állami, civil és egyházi szervezetek, védőnők, iskolaorvosok, óvodai és iskolai szociális munkások
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	önkitöltő kérdőívek, ellátásba került fiatalok száma,
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Jelentős kockázat a célcsoport nehéz elérése, a prevenciós programok szűk keresztmetszete. Úgy csökkenthető, ha az iskolai szociális segítők kompetencia fejlesztésével valósulnak meg célzottan és összehangoltan az intézmények keretén belül a prevenciós programok.

Idősek célcsoport

Intézkedés:	Aktív öregedés folyamatának támogatása.
Célcsoport:	Bács-Kiskun megye idősödő (60-75) korosztályba tartozó lakosai

Azonosított probléma:	Az idősödő korosztály alacsony aktivitása.
Cél meghatározása:	A társadalmi, gazdasági, kulturális, vallási és közösségi ügyekben való aktivitás növelése. (Active Ageing a Policy Framework WHO 2002.)
Tevékenységek rövid leírása:	Azon szinterek és alkalmak bővítése, ahol a célcsoport kulturális tevékenységet, közösségi aktivitást gyakorolhat, illetve vallási meggyőződése szerinti közösségi alkalmakon vehet részt. A célcsoport foglalkoztatottságának növelése a foglalkoztatók célzott támogatása, ösztönzése által. A helyi igényekre és kompetenciákra támaszkodó önszerveződések (vállalkozás, szociális szövetkezet) fokozott támogatása. A célcsoport egészségtudatosságának fejlesztése programok, előadások és tréningek formájában. A célcsoport egészségügyi ellátáshoz való jutásának korai menedzselése, szervezése és biztosítása, további anyagi ellenszolgáltatás nélkül.
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun megyei Önkormányzat és a helyi önkormányzatok
Bevonható partnerek:	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság; egészségügyi alapellátás intézményei; egészségügyi szakellátás intézményei; bűnmegelőzéssel foglalkozó szervezetek; szociális alap- és szakellátás intézményei; helyi civil szervezetek;
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	Aktív Idősödés Indexe (AAI) alapján a fejlesztendő területekre koncentrálnó mutatók kiválasztása: Foglalkoztatás: különböző idősödő korcsoportok foglalkoztatási rátája stb. Társadalmi részvétel: politikai részvétel, gondozási tevékenységek, önkéntes tevékenységek stb. Független, egészséges, biztonságos élet: fizikai aktivitás, egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, fizikai biztonság stb. Képesség és támogató környezet az aktív életre: várható élettartam 55 év felett, mentális jól-lét, infokommunikációs eszközök használata stb.

Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	– A célcsoport zártsága, megközelítésének nehézségei főként a társadalmi kapcsolatainak alacsony száma miatt – Munkaerő-piaci területi sajátosságai – Szakemberhiány, speciális szakmai ismeretek hiánya – Szolgáltatási kapacitások bővítésének nagy költségigénye – Teljes körű információk hiánya és a trendek folyamatos nyomon követésének hiánya
--	--

Fogyatékkal élők célcsoport

Intézkedés:	Fogyatékkal élő személyek foglalkoztatásának javítása
Célcsoport:	Bács-Kiskun megyei fogyatékkal élő személyek
Azonosított probléma:	A fogyatékkal élő személyek körében nagyon alacsony a foglalkoztatottság. Ennek számos összetevőjét sikerült beazonosítani: általános iskolai végzettség hiánya; szakképzettség hiánya; munkaképesség csökkenés; alternatív munkahelyek hiánya, alacsony száma; a munkáltatók alacsony érdekeltsége, előítéletessége; a munkavállalás melletti mentor háttér hiánya;
Cél meghatározása:	A fogyatékkal élő személyek foglalkoztatottságának növelése, a foglalkoztathatóságuk növelése, munkaerőpiaci esélyegyenlőségük növelése.
Tevékenységek rövid leírása:	1. A fogyatékkal élő személyek foglalkoztathatóságának növelése, intézményfejlesztések által. Képzési lehetőségek fejlesztése, területi lefedettségének elérése, valamint a fejlesztő intézmények számának és az általuk nyújtott szolgáltatások számának növelése, valamint a fogyatékosági csoportok számára kívánatos speciális szolgáltatások fejlesztése. Jó gyakorlatok átvétele. 2. A foglalkoztatási lehetőségek bővítése. Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása, a szervezetek számának bővítése, munkaalkalmak bővítése.
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun megyei Önkormányzat
Bevonható partnerek:	Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Megyei Kormányhivatal és a Járási Kormányhivatalok

	Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásával megyei és országos szinten jelenleg is foglalkozó szervezetek. Prohuman 2004 Munkaerő Szolgáltató és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság (Kecskeméti Iroda) MOVE Nonprofit Közhasznú Zrt. Pro-Team Nonprofit Kft. Fogyatékos személyek érdekképviselői szervezetei Foglalkoztatókat tömörítő szervezetek
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	Fogyatékkal élő munkavállalók aránya a munkaképes korú lakosságon belül, fogyatékkal élő munkavállalók aránya a munkavállalókon belül.
Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	Gazdasági folyamatok (pl. adott termékre való kereslet csökkenése, általános recesszió stb.) veszélyeztetik a foglalkoztatási programok fenntarthatóságát – amennyire lehetséges a termékpaletta vagy szolgáltatások átstrukturálása, állami támogatás igénybe vétele.

Tanyán élők célcsoport

Intézkedés:	Területi hátrány csökkentése a tanyán élők körében
Célcsoport:	Bács-Kiskun megyei külterületi lakossága
Azonosított probléma:	A külterületi lakosság számára nehezebben érhetőek el azok a szolgáltatások, melyek a normál életvitel rendszeres és elengedhetetlen részét képezik. A nehézségek nem pusztán kényelmetlenséget jelentenek, hanem szociális hátrányt és elszigetelődést is, sok esetben már az életminőség rovására mennek, az egészségmegőrzést hátráltatják és kulturális hátrányt is jelentenek. A külterületen élők kezelendő szociális problémái: a szegénység, a munkanélküliség, az alacsony társadalmi státusz, az elszigetelődés.
Cél meghatározása:	A külterületi lakosok számára a belterületen élőkkel azonos eséllyel történjen a különböző (szociális, egészségügyi, közigazgatási, oktatási, kulturális) szolgáltatásokhoz való hozzáférés az igénybevételt alapvetően az igénylők szándéka határozza meg. Valamint a szolgáltatások minősége is azonos legyen, ne járjon aránytalan többletköltséggel és időráfordítással.

Tevékenységek rövid leírása:	A szociális, egészségügyi és egyéb szolgáltatások kapcsán az 1) információ és az 2) elérés eljuttatása a külterületen élőkhez. Előbbi kapcsán olyan információs csatorna alkalmazása, melyet a célcsoport elér, használ. A szolgáltatások eljuttatását is két részre kell osztani az egyik a korai felismerést célozza, a másik pedig a szakszerű és hatékony beavatkozást. A korai felismerés kapcsán a legfontosabb, hogy: • a tanyavilágban, külterületen mindig jelen legyen és elérhető legyen a tanyagondnok, aki észreveszi a problémákat, vagy éppen a lakosságtól érkező jelzéseket fogadja • a tanyagondnok és a külterület egyéb szakemberei kapcsolatban legyenek egymással, kapcsolatuk rendszerezett és tudatosan szervezett legyen (pl.: halőr, mezőőr, postás, rendőr stb.) • közösségépítés a lakosság körében, önkéntesek bevonásával • közösségi terek kialakítása, közösségi programok szervezése A szakszerű beavatkozás kapcsán az alábbi tevékenységeket tartjuk fontosnak: • többfunkciós (személy és kisebb teher szállítására is alkalmas), akadálymentesített és terepjáró képességgel rendelkező jármű, járművek biztosítása • szakemberek képzései, képzési támogatása • tanyagondnoki szolgálatot ellátó kollégák kommunikációs és informatikai eszközökkel történő ellátása,
Megvalósításért felelős:	Bács-Kiskun megyei Önkormányzat
Bevonható partnerek:	Falugondnokok Duna-Tisza közti Egyesülete; Települési önkormányzatok;
Tervezett ütemezés:	2020 - 2027
Eredményességi mutatók:	Létrehozott új tanya- és falugondnoki szolgálatok száma, tanya- és falugondnoki szolgálat által elért lakosság száma és aránya a település teljes lakosságában; új gépjármű beszerzések száma, akadálymentes/akadálymentesített gépjárművek száma, növekedésük mértéke;

Lehetséges kockázatok és csökkentésük eszköze(i)	1. Humánerőforrás hiánya, fluktuációja – megoldást jelenthet a nagyobb mértékű anyagi megbecsülés és társadalmi elfogadás 2. Anyagi erőforrások alacsony szintje – politikai támogatás, uniós és kormányzati források felhasználása 3. Célcsoport bizalmatlansága – közvetítő személyek bevonása, tekintély személyek bevonása 4. Mezőgazdasági nagyipar lobbi tevékenysége – politikai támogatás
---	--

6. sz. melléklet: Bács-Kiskun Megyei Cigány Felzárkózási Program intézkedései (kivonat az eredeti dokumentumból)

<i>Közös ügyünk – társadalmi érzékenyítés</i>	
A projektcsomag célja	A többségi társadalom és a cigány nemzetiségűek közötti párbeszéd elindítása. Érzékenyítés a társadalmi felzárkózás problémakörére.
A projektcsomag rövid tartalma	Témafelvető, érzékenyítő kampány. A cigány nemzetiség etnikai jellemzőinek, kulturális értékeinek, helyzetének bemutatása. A cigány népesség és a többségi társadalom számára: egymást megértése, a közös nevezők megtalálása a mindkét fél által elfogadott értékek mentén. A cigány kultúrában ilyen értékek a művészetük, konyhájuk, összetartó családmmodelljük. Az eddigi gondolkodást jellemzi a kölcsönös bizalmatlanság, az agresszió, előítéletek, amelyek felszámolásáért mindkét oldalon sokat kell még tenni, egyszerűen azért, mert ez az egyik alapja a fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődésnek. Felelősségtudat ébresztése a hátrányos helyzetűvé vált cigányokban, cigány népességben, hogy tudatosabb életvezetésre, magatartásra lehessen őket ösztönözni.
Célcsoport	Bács-Kiskun megye lakossága
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

<i>Döntéshozók, ügyintézők, szakemberek érzékenyítése a hátrányos helyzetűek felé</i>	
A projektcsomag célja	Cigánysággal kapcsolatba kerülő döntéshozók, ügyintézők, szakemberek érzékenyítése a hátrányos társadalmi csoportok helyzete, problémái felé.

A projektsomag rövid tartalma	Egy település szintű probléma megoldása alól a településvezetők, települési döntéshozók sem vonhatják ki magukat. Nem minden probléma, megoldási tevékenység hárítható át más szervezetekre. A probléma felismerésben a település vezetők is segítségre szorúlnak, mint ahogy magának a célcsoportnak a szemét is a felzárkózási program keretében kell felnyitni. Munkája során szinte minden hivatali ügyintéző kapcsolatba kerül hátrányos helyzetű csoportokból kikerülő ügyféllel, aki valami oknál fogva kiemelt figyelmet, türelmet érdemel. Számukra játékos foglalkozás formában lehet betekintést engedni az ügyfelei életébe. Ebben a játékban bárki kipróbálhatja, mire is elég a segélyből, családi pótlékából, GYES-ből, alkalmi munkából szerezhető jövedelem. A hivatali ügyintézők megismertetése a cigány nemzetiségűek viselkedésbeli jellemzőivel, szokásaival tájékoztató előadás keretében. Ezek ismeretében oldható a cigány ügyfelek feszültsége, együttműködővé válnak. A hivatali ügyintézés gördülékenysége érdekében cigány referensek (hatósági ügyintézők) alkalmazása indokolt.
Célcsoport	Helyi önkormányzatok, állami és önkormányzati intézmények, civil szervezetek
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

<i>Cigány érdekérvényesítés, képviselet fejlesztése</i>	
A projektsomag célja	A cigány vezetők felé megrendült bizalom visszaállítása az alkalmasságuk, hatékonyságuk fejlesztésével. A cigány népesség képviseletére kijelölt személyek felkészítése az eredményes feladatellátásra.
A projektsomag rövid tartalma	Cigány nemzetiségi vezetők felkészítése, képzése, hogy képessé váljanak az érdekérvényesítésre, megfelelően tudják képviselni a választóikat, ismerjék az ügy- meneteket. Kommunikációs és retorikai ismeretek átadása. Asszertív kommunikációs készségek fejlesztése. A képviselők számára kötelező egy napos képzés tartalmi kibővítése, időkeretének növelése. Ösztönözni őket arra, hogy példamutatásként maguk is legalább középfokú végzettséget szerezzenek. Minden cigány közösségben vannak hangadó személyiségek, akikre a többiek odafigyelnek, hallgatnak rájuk, számít a véleményük. A társadalmi érzékenyítés- be célszerű az ő bevonásuk. Ehhez azonban ők is felkészítésre szorúlnak.
Célcsoport	Cigány nemzetiségi önkormányzatok képviselői, elnöke; cigány népesség

Tervezett ütemezés	2019 – 2021.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

Cigány Községi Ház	
A projektsomag célja	Cigány Községi Ház (Mentorház, „Melengető”) kialakítása a szegregált, szegregációval veszélyeztetett, illetve a cigány népesség által sűrűbben lakott településrészen. Itt nyílik mód az iskola előtti, utáni foglalkozásokra, internetre, a kulturált viselkedés és egyéb, a társadalomban egyértelmű együttélési szabályok elsajátítására. Mint például az étkezés késsel-villával, ruhamosás, tisztálkodás, WC használat, öltözködés. Ebben a házban és környezetében azt is megtanulható, hogy hogyan lehet és kell rendben tartani a lakást, kertet, lakókörnyezetet. Fontos helye kell, hogy legyen a hétvégén és napközben csellengő, lógó gyerekek foglalkoztatására, felzárkózására. Megtanulhatják a mai kor technikai eszközeinek használatát, elsajátíthatják a háztartási, kerti gépek működtetését. Egészségügyi helyiségben az alapvető higiénias alapok is elvégezhetők, megtanulhatók. A ház ad otthont a helyi községi kezdeményezéseknek, programoknak, felzárkózási programelemeknek.
A projektsomag rövid tartalma	A Cigány Községi Ház megvásárlása, átalakítása, felújítása, berendezése. Az épülettel szemben támasztott minimális követelmények: legalább 80 főt befogadó községi tér; kisebb, csoportfoglalkozásokra alkalmas termék, ügyfélfogadásra alkalmas szobák, teakonyha, fürdésre alkalmas higiénias helyiségek, mosó helyiség, számítógépes terem. Az épülethez tartozhat szociális mintakert, községi kert, játszótér, szabadidőpark, sportpálya. Az épület felszereltségével szemben támasztott minimális követelmények: rendezvény szervezéshez szükséges technikai eszközök (hangosítás, kivetítés), nagy teljesítményű mosógép, szárítógép, tűzhely, sütő, mikrohullámú sütő, hűtőgép, számítógépek internet hozzáféréssel, nyomtató, televízió. Az ingatlan az önkormányzat tulajdonában áll, azonban a működtetésben szerepet kell adni a községnek. Nyilvános, bárki számára önkéntes alapon elérhető szolgáltatásoknak ad helyet. A községi ház működése során lehetőséget ad az alapvető háztartási berendezések használatának elsajátítására, valamint az alapvető

	személyi higiéniai tevékenységek elvégzésére, ezzel elkerülve a célcsoport higiéniai állapota miatti megszégyenülést. Szociális chek-point: A gyerekek szociális asszisztens segítségével naponta tisztálkodhatnak, tiszta ruhát kaphatnak. Szükség esetén étellel látják el. Ez a pont biztosítaná, hogy a gyermekeknek az iskolán túl, legyen még egy olyan hely az életükben, ahol a szülői ház gondoskodását magukon érzik.
Célcsoport	Hátrányos helyzetű népesség, helyi önkormányzatok, civil szervezetek
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Helyi önkormányzatok

Cigány Közösségi Programok

A projektsomag célja	A Cigány Közösségi Ház (Mentorház, „Melengető”) működtetése, tartalommal történő megtöltése. Abban kell támogatni a cigány lakosságot, hogy valós közösség alakuljon ki, amely akár az önkormányzat segítsége nélkül is működtetni képes, fenn tudja tartani azt. Saját maguk szerveződjenek egy erős közösségbe. El kell érni, hogy a közösségi ház szolgáltatásainak igénybevétele, a programok látogatása életvitelük részévé váljon. A programok célja megláttatni a cigány nemzetiségűekkel, hogy nem a származásuk, hanem a nekik tulajdonított életforma az, ami elítélendő a többségi társadalom számára. A programokon keresztül - figyelembe véve, hogy minden fejlődhet - a társadalmi együtt-élés szabályai és a jövőbeli gondolkozás tanítása, a hátrány kompenzáció, az általános mentorálás, az iskolai előmenetel támogatása, a közösségi összetartozás fejlesztése a cél. A Ház a szabadidő értelmes eltöltésére nyújt alternatívát. A Ház működtetése állandó szociális asszisztens, mentor állandó jelenlétével, a közösségi programok szakemberek bevonásával valósulna meg. A célcsoport számára fontos, hogy segítők folyamatosan köztük legyenek: jelenlét program.
A projektsomag rövid tartalma	A programoknak a Cigány Közösségi Ház, illetve szabadtéri közösségi tér ad otthont. A programok nyilvánosak, bárki számára önkéntes alapon elérhető szolgáltatások. Programcsomag igény szerint: Intézményi viselkedési kultúra elsajátítása előadás sorozat ☐ Kulturális programok helyben, külső helyszíneken ☐ Hagyományőrző foglalkozások - élményszerű tapasztalás

	☐ Identitást erősítő programok ☐ Kirándulások ☐ Gyermektáborok ☐ Roma nyelvoktatás ☐ Feszültségkezelési technikák tréning gyermekeknek ☐ Konfliktuskezelési technikák tréning felnőtteknek ☐ Bűnmegelőzési előadások ☐ Drogprevenciós előadások, foglalkozások ☐ Motivációs előadások: olyan cigány emberek példaállítása, akik elértek eddig valamit a társadalomban. Hiteles, referencia személyek bemutatása. Olyanokat, akik nem elérhetetlen távolságba jutottak a gyökereiktől, hanem akik életútjáról elhihető bárki számára, hogy tenni akarással, öntevékeny módon ő is elérheti. Nevelési feladatok: Kora gyermekkori fejlesztések (0-3 éves korig): A Biztos Kezdet Gyerekház módszertanának adaptálása a Cigány Községi Ház működésére állami finanszírozású feladatellátásként. Kora gyermekkorban nyújtott támogatások, befektetések térülnek meg a legnagyobb arányban. Ebben az életszakaszban kevés segítséget kapnak a családok. A napközbeni gyermekellátásoknak alapvető szerepük van a korai szocializációban, de ugyanolyan lényegesek a szülők munkába állásához is. Viszont, kistélepléseken általában nincs bölcsöde, de ha van, oda elsősorban a dolgozó szülők gyermekeit veszik fel, így a HHH-ás gyermekek be sem kerülhetnek oda. Kimaradnak a családi napköziből is, mivel a szülők nem tudják kifizetni a térítési díjat Iskolai felzárkóztató program, korrepetálás: A Tanoda program módszertanának adaptálása a Cigány Községi Ház működésére állami finanszírozású feladatellátásként. A Tanoda program eddig az oktatáshoz tartozott, most szociális, gyermekvédelmi, kulturális, oktatási feladatok ötvöződnek (ideáltipikus) benne. Mentorálás: A mentori tevékenység során fel kell tárni, hogy a gyermekeknek mihez van tehetségük, - legyen az sport, zene, színjátszás, kézművesség – és abban segíteni őket, hogy ezeken a területeken sikerélményük legyen. A Cigány Községi Ház személyzetének (mentor, szociális munkás, szociális asszisztens, pedagógiai asszisztens, gondnok) foglalkoztatása. Szolgáltatásokhoz való hozzáférés: Kihelyezett ügyfélfogadás: Ügyintézési lehetőségek biztosítása. Nyomtatvány kitöltés, kérelem beadás. A felkészített közalkalmazottak és kormánytisztviselők jelenléte a szegregált területeken
Célcsoport	Helyi önkormányzatok, KLIK, non profit szervezetek, állami és önkormányzati intézmények, KKV-k, a megyében működő nevelőszülői hálózat

Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat; Helyi önkormányzatok

Cigány Segítő Hálózat

A projektcsomag célja	A cigány népesség társadalmi szerepvállalásának támogatása, a gyermekek nevelési-, oktatási intézményekben történő részvételének támogatása. Lemorzsolódásuk mérséklése. Jó példamutatással járulni hozzá a hátrányos helyzetűek felzárkózásához.
A projektcsomag rövid tartalma	Cigány segítő hálózat keretében szociális/pedagógiai asszisztensek, utcabizalmik foglalkoztatása, akik kizárólag a cigány közösség tagjai köréből kerülnek ki. A foglalkoztatottak szakképzése a program keretében valósul meg. A szociális alapellátás keretében alkalmazott cigány származású hölgyek nevelési és oktatási intézményekben segítik a cigány származású gyerekeket a foglalkozásokon, tanórákon, a délutáni tanulásban, a pótvizsgára való felkészítésben, és a beilleszkedésben. Részt vesznek a kommunikációs nehézségek leküzdésében az iskola és a szülő között. A támogató rendszer kiegészül egy utcabizalmi hálózattal, ahol a kijelölt köz-foglalkoztatott feladata reggelenként a cigány gyermekek iskolába indítása, az oktatási és a szociális intézményekkel való kapcsolattartás, valamint a lakosság ösztönzése a lakókörnyezetük rendben tartására. A munkatársak a jelzőrendszer részei. Feltárják és jelzik a problémákat a társz-szervezetek felé. Őket a konfliktusok kezelésére és az asszertív kommunikációra is fel kell készíteni. Kiválasztásuknál az alábbi szempontokat célszerű figyelembe venni: Olyan személyek legyenek, akiknek tekintélye van, a családok elismerik, maguk közül valónak tartják, hiteles.
Célcsoport	Helyi önkormányzatok, állami és önkormányzati intézmények, képző intézmények, Járási Hivatal Foglalkoztatási Főosztálya
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	Helyi önkormányzat

Kézenfogva - Szoros családkísérés, életpálya gondozás

A projektsomag célja	Szociális segítő folyamatos jelenlétével, támogatásával segíti a családok, egyének életútját, életvezetését. A szolgáltatás nem mindenki számára elérhető. A cigány népesség azon rétegére célszerű koncentrálni, aki önsegítő, öntevékeny magatartást tanúsít. A programokat rájuk érdemes fókuszálni, mert nekik van esélyük arra, hogy jobb életkörülmények közé kerüljenek. A közösség gyakran nem tűri el a kitörni vágyókat, ezért a beilleszkedés, a kitörési lehetőség duplán megnehezíti a kezdeti szakaszt.
A projektsomag rövid tartalma	Családmentorálás: szoros családkísérésre épülő program. Komplexen kell segíteni a családokat a megfelelő életvitelük, életvezetésük, az eredményes megküzdési stratégiájuk kialakításában. Életpálya gondozás: Egyéni életút mentorálás. A cigány gyermekekre, felnőttekre jellemző, hogy nincs önképük, önreflexiójuk. Ha van is, csak negatívumokban jelentkezik. Önkép-fejlesztésre van szükségük. Mindkét esetben fontos a folytonosság és az állandóság. Hosszú távú együttműködést feltételez. Iskolás, illetve iskolából kimaradó lányok életútjának kísérése (Nagylány-program): A cigány származású lányok saját családjukban kevés figyelmet kapnak. A programban megkapják a kellő figyelmet, hogy kinyílnak, értékes, megtartó társadalmi kapcsolatokat alakítsanak ki. Támogatást kapnak iskolai előre menetelükhöz. Korrepetáláson, kirándulásokon, kulturális rendezvényeken vesznek részt, sportolnak. Felkészítést kapnak a női szerepek változására. Mindez a korai gyermekvállalás ellen hat, foglalkoznak a tudatos családtervezés, a fogamzástudat-lás kérdéskörével is. A folyamatba bevonják a lányok családját is. Tehetséggondozás: A cigány kultúra hazánk megőrzendő értéke. Számos híres művész és sportoló képviseli, műveli ezeket. Sok fiatal tehetség kibontakozóban van. Gondozásuk közös érdek. Információkhoz juttatni a cigány származású tehetségeket a fejlesztésük lehetőségeiről. A tehetséggondozás magas költségeinek finanszírozása ösztöndíj programmal. Példa értékű cigány származású művészek és sportolók bevonásával mentorrendszer kialakítása. Jelenlétük motiváció a diákok számára. A rendszeres találkozások szoros, bizalmi kapcsolat kialakítását teszik lehetővé, erősítve az önbizalmat és az identitástudatot. Megismerhetővé válik a sikerhez vezető út, a kudarckerülés lehetőségei, a tehetséggondozás támogatása. A mentor, életvezetési tanácsadó legjobb, ha a cigányok köréből kerül ki, de egy számukra hiteles magyar ember is hatékonyan tudja végezni ezt a feladatot. Egy mentor legfeljebb 5-6 családdal/egyénnel képes egyszerre foglalkozni.
Célcsoport	Helyi önkormányzatok, KLIK, non profit szervezetek, állami és önkormányzati intézmények

Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Helyi önkormányzatok

Egészségfejlesztés

A projektcsomag célja	Egészségfejlesztés. Tudatosabb egészségügyi és életvezetési magatartás előmozdítása: Preventív szemlélet elsajátítása. A droghasználati problémák megelőzése drog-prevencióval, tudatosan késleltetett gyermekvállalási hajlandóság gyakorlatának ösztönzése.
A projektcsomag rövid tartalma	Bács-Kiskun megyében az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutás javítása. A megelőzés preferálása, a szűrővizsgálatok elérhetővé tétele. Betegség megelőző szűrővizsgálatok: nőgyógyászat, urológia, tüdőszűrés, stb. Egészségfejlesztő programok kiterjesztése. Droghasználattal, kábítószer függőséggel kapcsolatos tevékenységek: drogprevenációs foglalkozások, szűrővizsgálatok, tucsere-program.
Célcsoport	Állami és önkormányzati intézmények, civil szervezetek, védőnői hálózat, egészségügyi szervezetek intézmények
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

Nevelőszülői program

A projektcsomag célja	A nevelőszülői tevékenység, mint lehetséges életpálya megismertetése. Cigány nevelőszülők számának növelése. A gyermekszegénység mérséklése.
A projektcsomag rövid tartalma	Nevelőszülő képzések indítása. Nevelőszülők foglalkoztatása. A cigány nevelőszülőknél elhelyezett gyermekek lakhatásának megoldása.
Célcsoport	Nevelőszülők, állami gondoskodásban lévő gyermekek
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

Képzés, oktatás	
A projektsomag célja	Az oktatás, képzés megítélésének, értékének növelése. Az iskolai lemorzsolódás csökkentése, az eredményes iskolai részvétel elősegítése, az iskolai előmenetel támogatása. A szakmával rendelkező cigány népesség számának növelése
A projektsomag rövid tartalma	Felzárkóztató képzés az általános iskola 5-8 osztályának elvégzésére: Sok esetben nem csak a 7-8 osztály hiánya jelent problémát, hanem ennél nagyobb szintű felzárkózásra van szükség. Középiskolai tanulmányok sikeres elvégzésének támogatása: ☐ Versenyképes, jövőképet adó, motiváló szakmák elsajátításának biztosítása ☐ Kollégiumi férőhelyek, ellátás biztosítása a cigány származású tanulóknak ☐ Mester program ☐ Ösztöndíj program ☐ Tehetséggondozás Fontos, hogy a roma tanulók minél tovább az iskolarendszerben maradva, megszerezzék a szükséges végzettséget, szakmai ismeretet. Az utógondozás, a nyílt munkaerőpiacon való helytállást hivatott biztosítani. Szülői támogatás erősítése: A család és az iskola kapcsolata a szülők bevonásával javítható, amiben lényeges segítséget adna, ha az iskola figyelembe venné, tekintettel lenne az etnikulturális különbségekre. A szülői részvétel, aktív jelenlét növelése céljából a szülői értekezlet iskolán kívüli megtartása szükséges. Tanulók érzékenyítése a kisebbségi nemzetiségű diáktársak iránt, a befogadás elősegítése: A középiskolás diákok játékos formában Szociopoly foglalkozás keretében kaphatnak betekintést a hátrányos helyzetű társaik élethelyzetébe. Ebben a játékban bárki kipróbál-hatja, mire is elég a segélyből, családi pótlékból, GYES-ből, alkalmi munkából szerezhető jövedelem. A foglalkozás az osztályfőnöki órákon valósítható meg a középiskolákban. Nemzetiségi vonatkozású tanterv, etnikai képzés: A tanulók előítéletének leépítése céljából az általános iskolában és a középfokú oktatás során az iskolatípusnak megfelelő tananyag kidolgozása, mely a hazánkban elismert 13 nemzetiség (etnikum) kultúrájával foglalkozik, kiemelve, hogy milyen sok kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, amely a magyarság egésze elismerését, felemelkedését szolgálta.

	A roma nyelv (lovári) és történelem megjelenése a kötelező illetve kiegészítő tananyagban. A roma kultúra (zene, tánc, művészet stb.) bemutatása projektnapok, tanítást kísérő projektek formájában. Családbarát Roma Kollégiumok létrehozása: Ez a forma helyet biztosít a tanköteles tanulónak, és időnként a családtagjaiknak az önfejlesztésre, önképzésre. Olyan komplex lehetőség biztosítása, amely mind a diákok, mind a szülők számára vonzó lehet. A Kollégium felkészült pedagógusai nemcsak tanulás-módszertani ismeretekkel ruházzák fel a részt vevőket, de olyan mindennapi praktikus képességekkel is, amelyek szükségesek lehetnek a sikeres társadalmi integrációhoz. A Kollégiumba lépés fokozatos, beszoktatás jelleggel történik. Alkalmanként, igény szerint az ott alvásra is biztosítana lehetőséget.
Célcsoport	Különféle fenntartású oktatási, nevelési intézmények
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben; állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	KLIK; Helyi önkormányzatok; oktatási intézmények fenntartói

Felnőtt képzés	
A projektcsomag célja	Versenyképes szakmával rendelkező cigány származású potenciális munkavállalók számának növelése. Hiányszakmákra épülő akkreditált képzéseken való részvétel.
A projektcsomag rövid tartalma	Szakmaszerző képzések megvalósítása a felnőttoktatás kereteiben. Az alábbi versenyképesnek tartott szakmaszerző képzés elérhetővé tételére van igény: pl.: kőműves, bolti eladó, szobafestő-mázoló, villanszerelő, esztergályos, szakács, egyéb építőipari szakmák. Kiegészítő készségfejlesztő képzésként a vállalkozói ismeretek oktatására mutatkozik szükség. Képzésszervezési szempontok: A célcsoport ösztönzése és motiválása érdekében az ő igényeihez, lehetőségeihez kell igazodni a képzés körülményeinek. Lehetőség szerint helybe kell vinni a képzést, és ellátást, illetve keresetpótló juttatást kell biztosítani a résztvevők számára. A célcsoport jobban megbecsüli a képzést, a megszerzhető tudást, az ön-értékelése fejlődik, ha a szakképzés gyakorlati oktatása során saját vonatkozású, érdekeltségű tevékenységben próbálhatja a szakmagyakorlást. Pl.: saját házának felújításán kamatoztathatja a megszerzett tudását.
Célcsoport	Hátrányos helyzetű népesség
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.

Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben; állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	KLIK; oktatási intézmények fenntartói

Pedagógus felkészítése, érzékenyítése	
A projektcsomag célja	Pedagógus érzékenyítés, felkészítés. A hátrányos helyzetű tanulókat képességeiknek és lehetőségeiknek megfelelően értékeljük.
A projektcsomag rövid tartalma	A pedagógusoknak kulcsszerepe van a diákok lemorzsolódásának megakadályozásában, a tanulmányi előmenetelükben, sikerességükben, a diszkriminációs helyzetek kezelésében, a szülők szemléletváltásában, és a szülő-iskola kapcsolatában. Ezért különösen indokolt az ő érzékenyítésük és felkészítésük a hátrányos helyzetű, illetve a cigány nemzetiségű diákokkal, és családtagjaikkal való foglalkozásra. Egy gyermek látható és nem látható hátrányokkal (táplálkozás, bejárás, lakóhely, stb.) küzd. Milyen válaszlehetőségei lehetnek erre egy pedagógusnak? Pedagógus jelöltek felkészítése és érzékenyítése: A pedagógus képzés tematikájába beépítésre kerül a Múltánnyos oktatás kurzus. Emellett a pedagógus jelöltek a „Rendszerhiba” társasjáték keretein belül kaphatnak betekintést az oktatási rendszer hátrányos helyzetű tanulókat érintő sajátosságaiba. A pedagógusok és pedagógus jelöltek megismertetése a cigány nemzetiségűek viselkedésbeli jellemzőivel, szokásaival tájékoztató előadás keretében. Ezek ismeretében oldható a cigány diákok, hozzátartozói feszültsége, együttműködővé válnak. A pedagógusok számára játékos formában Szociopoly foglalkozás keretében lehet betekintést engedni a diákjai családja életébe. Ebben a játékban bárki kipróbálhatja, mire is elég a segítyből, családi pótlékból, GYES-ből, alkalmi munkából szerezhető jövedelem. Fenti játékos foglalkozás a középiskolai diákok számára is hasznos az el-fogadás érdekében. Ezért középiskolánként egy pedagógus felkészítése valósul meg játékvezető tréningen. A foglalkozás az osztályfőnöki órákon valósítható meg a középiskolákban. A személyiségre orientált inkluzív, befogadó iskolai oktatás feltételeinek megteremtése. Feladata, hogy megteremtse minden tanuló egymással való sokoldalú interakciós, kommunikációs és kooperatív nevelési-oktatási lehetőségét. Biztosítsa a tudáselsajátítás, a jártasságok, készségek, képességek, kompetenciák, gondolkodási erők, megszerzésének, fejlesztésének aktív, konstruktív ösztönzési folyamatát.
Célcsoport	KLIK, különféle fenntartású oktatási, nevelési intézmények; pedagógus képző felsőfokú oktatási intézmények

Tervezett ütemezés	2015 – 2019.
Végrehajtás módja	Állami finanszírozás keretében
Végrehajtásért felelős szervezet	KLIK; oktatási intézmények fenntartói

Munkahelyi mentor program

A projektcsomag célja	Tartósan munkanélküli aktív korúak munkaerő-piaci esélyeinek javítása. Gyakorlati foglalkoztathatóság növelése. A foglalkoztatottak munkahelyen tartása, megfelelő munkakörnyezet, munkafeltételek kialakítása.
A projektcsomag rövid tartalma	Munkahelyi mentor, illetve munkaerő-koordinátor foglalkoztatása a munkáltató szervezet által. Feladatai: Olyan munkahelyek, munkakörök kialakításában való segédkezés, ami a cigány nemzetiség kultúrájával összeegyeztethető. A munkáltatóhoz munkaerő toborzása, a munkavállalók kiválasztásában, a munkába állásuk folyamatában, valamint a munkavégzésre alkalmas munkahelyi megjelenésben való közreműködés. A műszakra szállításuk koordinálása.
Célcsoport	Hátrányos helyzetű népesség; munkáltató
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben; állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	Munkáltató, Foglalkoztatási Főosztály

Munkahelyteremtés

A projektcsomag célja	Cigány vállalkozások működésének elősegítése, fejlesztése
------------------------------	---

A projektsomag rövid tartalma	Vállalkozás indítás támogatása; munkahelyteremtés: A cigány munkáltatók erősek a brigádszervezésben. Nagy számban képesek maguk köré gyűjteni a betanított- és szakmunkásként foglalkoztatható fizikai munkát vállaló álláskeresőket. Az ilyen vállalkozások jellemzően az építőiparban, mezőgazdaságban, erdőgazdaságban, kézműiparban (varroda, kosárfonás), javító-, karbantartó feladatokban, hulladékfeldolgozásban, csatornázási-, kábelfektetési feladatokban, térburkolásban, földmunkákban tevékenykednek. Az ilyen vállalkozásokra a piacon mindig van kereslet. A vállalkozói képességekkel, készségekkel rendelkező cigány származású emberek támogatása vállalkozásuk fejlesztésében, munkahelyek teremtésében: telephelyvásárlás, -fejlesztés, eszköz, gép, haszongépjármű vásárlás, ezekhez kedvező hitel konstrukció biztosítása, foglalkoztatáshoz bér-támogatás. A fejlesztési támogatások igénybevételeként feltétele két lezárt üzleti év. Számukra vállalkozói ismeretek oktatása, pénzügyi, számviteli, adózási tanácsadás, szolgáltatás nyújtása.
Célcsoport	Hátrányos helyzetű népesség; KKV
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben; állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	KKV, egyéni vállalkozó

<i>Szegregátumok infrastruktúra fejlesztése, szociális bérlakás program</i>	
A projektsomag célja	A szegregált, szegregációval veszélyeztetett területek infrastruktúra fejlesztése. A hátrányos helyzetű népesség szociális bérlakásban történő lakhatásának megoldása.

A projektcsomag rövid tartalma	A szegregált, szegregációval veszélyeztetett területek infrastruktúra fejlesztése: ☐ Vezetékes víz kiépítése ☐ Közvilágítás bővítése (Bel- és külterületen egyaránt) ☐ Bel és külterület útépítés (Makadám út) ☐ Csapadék és belvíz elvezetés ☐ Csatornahálózat bővítése ☐ Közbiztonságot szolgáló kamerarendszer felszerelése Szociális bérlakás program: A programban való részvétel legfeljebb öt évig lehetséges évenkénti felül-vizsgálat mellett. A programban való részvétel feltétele, hogy a családban legyen legalább egy munkajövedelemmel rendelkező főállású munkavállaló, a gyermekek iskoláztatása, igazolatlan hiányzás nélküli iskolalátogatás, a szociális munkással való együttműködés. Ezzel kívánják ösztönözni a lakókat az öntevékeny felzárkózásra. Az együttműködés kiterjed a megfelelő ingatlanhasználatra, a fejlesztésből elért eredmények megővására való felkészítésre is. Ennek célja a felújított állapot fenntarthatósága. Lakások kialakítása, felújítása, komfortfokozatának növelése a hátrányos helyzetű célcsoport igényeinek, szükségleteinek figyelembe vételével történik. Az illegális szeméttlerakók célcsoport által történő felszámolásához konténereket biztosítanak.
Célcsoport	Helyi önkormányzatok
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben; állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, Helyi önkormányzat

Lakások komfortfokozatának javítása	
A projektcsomag célja	Emberhez méltó lakhatási körülmények kialakítása. Lakások komfortfokozatának javítása
A projektcsomag rövid tartalma	A pályázati források csak a szociális bérlakások felújítását leszik lehetővé. A magántulajdonban lévő lakások állapotának javítására is igény mutatkozik. Higiéniai és közegészségügyi szempontból szükséges biztosítani a lakások vezetékes vízzel való ellátását, vizesblokk, fürdőszoba

	kialakítását. A vezetékes víz és a vizesblokk megléte ma már minimális elvárás. A hátrányos helyzetűek számára erre kétféle konstrukcióban nyílik lehetőség: Kamatmentes hitel max. 500.000.- Ft mértékig lakásonként, amelyek visszafizetése 5 év alatt esedékes. Vissza nem térítendő támogatás a szükséges anyagokra. A megvalósítást az ingatlan lakója végzi. Ehhez szükséges a tulajdonviszonyok rendezése. A programban való részvétel feltétele, hogy a családban legyen legalább egy munkajövedelemmel rendelkező főállású munkavállaló, a gyermekek iskoláztatása, igazolatlan hiányzás nélküli iskolalátogatás, a szociális munkással való együttműködés. Ezzel kívánják ösztönözni a lakókat az öntevékeny felzárkózásra. Az együttműködés kiterjed a megfelelő ingatlan-használatra, a fejlesztésből elért eredmények megővására való felkészítés-re, az adósságkezelésre, a megfelelő kivitelezésre.
Célcsoport	Hátrányos helyzetű lakónépesség
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Pályázati rendszerben; hitelkonstrukció
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, Helyi önkormányzat

A projektsomag célja	Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum működtetése
A projektsomag rövid tartalma	A Bács-Kiskun Megyei Felzárkózási Fórum célja a megye hátrányos helyzetű lakosságának felzárkóztatása az oktatás, képzés, szociális ellátás, egészségügy, foglalkoztatás, lakhatás területén. Ennek érdekében közösen lépnek fel a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzattal a megyei szintű koordinációs és konzultációs rendszer kialakítása érdekében azért, hogy a felzárkóztatás-politikai együttműködések ne csak országos és helyi, hanem a közigazgatás következő szintjén, a megyei szinten is kialakuljanak, rendszeressé váljanak, és esélyteremtő módon hassanak vissza a Bács-Kiskun megyei lakosok életére, növelve a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A Fórum tagjai a további részcélokat állapították meg: új együttműködések generálása a megyei szinten jelentkező, az esélyegyenlőséget és felzárkóztatást érintő speciális problémák megoldására, szolgáltatáshiányok kiküszöbölésére;

	megyei szinten a hátrányos helyzetű célcsoportokat érintő beavatkozások összehangolása. A Fórum koordinációs és szemléletformálási tevékenységet lát el, mellyel hosszú távon járul hozzá a megyei cselekvési tervek megvalósíthatóságához. A Fórum fejlesztési irányokat javasol, ajánlásokat fogalmaz meg a települési szinten jelentkező hiányok megoldására. A Fórum tematikus munkacsoportjai a mélyszegénységben élőkkel, a gyermekekkel, a nőkkel, az idősekkel, a fogyatékkal élőkkel, a tanyán élőkkel és a nemzetiségekkel foglalkoznak. A Nemzetiségi Munkacsoporton belül került megalakításra a Nemzetiségi Munkaközösség, amely kifejezetten a megyében élő cigány lakosság problémáival foglalkozik. A Fórum hosszú távú feladata a Programban tett projektsomag szintű javaslatok megvalósításának koordinálása.
Célcsoport	Hátrányos helyzetű lakónépesség; Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Tervezett ütemezés	2019 – 2027.
Végrehajtás módja	Állami finanszírozással
Végrehajtásért felelős szervezet	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat

7. sz. melléklet: A járási esélyteremtő programtervekben (JEP) meghatározott intézkedések (kivonatok az eredeti dokumentumokból)

Bácsalmási Járás

Komplex Intézkedési Terv

Fejezet cím	Megfogalmazott probléma	Megoldási javaslatok
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	jelenleg nem áll rendelkezésre részletes, minden területre kiterjedő felmérés a mélyszegénységben élőkről	• információbázis létrehozása a mélyszegénységben élők számáról, demográfiai, szociális jellemzőikről, szükségletek, igények, problémás területek pontos felmérése
	kulturális sokszínűség megszűnésének veszélye	• nagyobb hangsúlyt kell fektetni hagyományok ápolására • meg kell fontolni a nemzetiségi nyelvoktatást a térségben • nemzetiségi nyelvvel sikereket elért személyek bemutatása a társadalom számára
	magas munkanélküliség, alacsony foglalkoztatási esélyek az alacsony státuszúak körében, melynek hátterében az alacsony iskolai végzettség, a szakképzettség hiánya áll	• szociális kompetencia fejlesztő tréningek tartása • elsődleges munkaerő-piacon való elhelyezkedés elősegítése érdekében szakmunkás végzettségek megszerzésének támogatása - hiány szakmákban és térséfg specifikusan • jogosítvány szerzés támogatása
	tartós munkanélküliek száma emelkedik	• pszichológus, addiktológus bevonása, a személyek képessége tétele a munkára
	közfoglalkoztatottak megbecsülésének hiánya, szinte közvetett hátrányos megkülönböztetése	• a társadalom tájékoztatása a munkájuk eredményéről, jogszabály módosítás az anyagi megbecsülés elérhetősége érdekében
	25 év alatti munkanélküliek sorsa	• TÁMOP, EFOP, GINOP programok

	eladósodás, közüzemi díjhátralékok megjelenése és felhalmozása	• feltöltő kártyás módszerről tájékoztatás, Máltai Szeretetszolgálat általi támogatásokról tájékoztatás
	tanyás körzetek nem egyenlő esélyű hozzáférése a szolgáltatásokhoz	• tanyagondnoki szolgálat fejlesztése
	lakóházak romos állapota, bontása	• a bontások jogkövetkezményeinek jogszabályban rögzítése
	egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés, nem teljes ügyeleti lefedettség szakember hiány miatt	• orvosok anyagi megbecsülésének növelése
	legfontosabb és kiemelt problémát a felszerelt mentőautó hiánya jelenti	10 Millió forintos támogatás megszerzése erre a célra vagy egy felszerelt mentőautó átadása a Mentőszolgálat részéről
	gyógyszertári ügyelet hiánya	• a sürgős és otthon tartani szükséges gyógyszerek listájáról tájékoztatás a lakosság számára
	fogorvosi praxisok hiánya	• a hátrányos településen nagyobb támogatás megítélése a praktizáló fogorvosok számára
	bácsalmási labor nem végez TSH szűrést a vérvételek alkalmával	• egy meghatározott napon a járás lakosságának ilyen típusú szűrését el kellene látni és nem szívességi alapon kérni ezt a Bajai Kórháztól
Gyermekek esélyegyenlősége	Nincs megbízható nyilvántartás a hátrányos helyzetű gyermekek tekintetében. Hiányoznak még adatgyűjtések, átfogó felmérések a gyermekszegénységgel, gyermekes családok helyzetével kapcsolatban, különös tekintettel, a fogyatékkal élő gyermeket nevelő családokra vonatkozóan.	• KLIKK-el hatékonyabb együttműködés • információbázis létrehozása gyermekszegénységben élők számáról, demográfiai, szociális jellemzőikről, szükségletek, igények, problémás területek pontos felmérése
	A gyermekszám rohamos csökkenése	• letelepedési támogatás nyújtása

	növekszik a magatartási, beilleszkedési zavarokkal küzdő gyermekek száma, valamint magas a hátrányos helyzetű gyermekek száma is	• gyermekjóléti szolgálat, családsegítő szolgálat kapacitásának növelése • pszichológus, gyógypedagógus szakember alkalmazása
	Kedvezményes étkeztetéssel kapcsolatban felmerült szülői érdektelenség	• jelképes összeg megállapítása az étkezésekért
	Állampolgársággal nem rendelkező gyermekek sorsa	• KAB-os ügyintézés, szülők tájékoztatása a lehetőségekről
	Védőoltással nem rendelkező gyermekek egészségügyi kockázata	• jegyzői segítség igénybevétele
	Védőnők pályaelhagyása	• Kormányzati szintű intézkedésre javaslattevél
	A gyermek létszám csökkenése következtében bezárt óvodák	• idősothonok kialakítása, pályázati források felhasználásával
	Szociokulturális hiányokkal küzdő gyermekek hátránya	• Biztos Kezdet Gyerekházak, Baba-Mama klubok létrehozása
	Iskola egészségügyi ellátás nem kellően hatékony	• kötelező szűrések bevezetésére javaslattevél az illetékes Minisztérium felé
	Gyermekevédelem szétaprózódása az iskolákon belül	• szociális munkások alkalmazása az oktatási intézményekben, pályázati források segítségével
	Gyermekek rehabilitációs ellátásának hiánya, fogyatékos gyermekek szállítása nem megoldott	• Járási szintű közösen fenntartott, akadálymentesített gépjármű üzemeltetése, beszerzése
	Az iskolákban a nappali foglalkoztatásokhoz szükséges eszközök hiányoznak	• pályázati forrásokból, civil szervezetek részvétele és szociális munkások alkalmazása, eszközvásárlás
	Az iskolák közötti eredmények eltérését a kompetenciamérések eltérő feltételek melletti teljesítése is okozza	• egységes gyakorlat kialakítása szükséges az intézmények között, valamint tapasztalatcsere, jó gyakorlatok megosztása

Nők esélyegyenlősége	A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	• Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása
	Nincs krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatás	• Önkormányzati szociális bérletének számának emelése
	Kiskorú gyermekek nevelése és munkába állás nehézkes összeegyeztetése	• Háztáji gazdálkodás elősegítése, életviteli tanácsadással • Képzési lehetőségek keresése
	A családi, magánéletbeli feladatok és felelőségek sok esetben egyoldalúan a nőket terhelik.	• A foglalkoztatott, az inaktív és a munkanélküli népesség főbb demográfiai adatainak áttekintése, teljes körű vagy reprezentatív vizsgálat elvégzése körükben a munkavállalást akadályozó, vagy nehezítő tényezőkről. • Rövid távú változás érdekében felvilágosítás, propaganda, kampányok, foglalkoztatási programok nem csak a nők, hanem a férfiak részére is
Idősek esélyegyenlősége	Magas az egyedül élő idősek aránya.	• Az idősek aktivitását célzó programok szervezése, civil szféra bevonása
	Gyakran válnak az idős emberek áldozattá.	• Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló intézkedések bővítése
	Helyben nem megoldott az idősek bentlakásos elhelyezése a településen, a várakozók száma és a várakozási idő bentlakásos intézményi elhelyezésre igen magas.	• Bentlakásos idősek otthonának létesítése, pályázati forrás függvényében, pályázati lehetőségek figyelemmel kísérése
	Egyre több idős ember kerül olyan helyzetbe, hogy a házi gondozók segítségére szorulnak	• a házi segítség nyújtás kapacitásának növelése, valamint tárgyi feltételeinek fejlesztése
Fogyatékkal élők esélyegyenlősége	társadalmi empátia hiánya	• szemléletformálás, érzékenyítő tréningek oktatási-, gyermek intézményekben,

		munkahelyeken és közösségi programokon egyaránt
	információ hiány az igénybe vehető kedvezményekről	• információs füzetek készítése és eljuttatása a fogyatékossgal érintett személyekhez
	a közlekedési támogatás feltételeinek változása következtében nem részesülnek valós anyagi támogatásban a mozgáskorlátozott személyek	• a közlekedési támogatás feltételeinek felülvizsgálatára javaslattétel az illetések Minisztérium felé
	jelenleg nem áll rendelkezésre pontos felmérés a fogyatékkal élőkről, ezért nem lehet pontos elemzést készíteni a fogyatékkal élők helyzetéről, szükségleteiről	• információbázis létrehozása az alábbi tartalommal: • fogyatékkal élő száma, demográfiai jellemzők • a fogyatékossg foka, típusa • szükségletek, igények, problémás területek megfogalmazása
	fogyatékkal élők elhelyezkedési esélyei nem megfelelőek	• munkahelyek megkeresése és azok figyelmének felhívása a fogyatékkal élők foglalkoztatásának lehetőségére
	közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei az akadálymentes környezet miatt nem biztosított teljes mértékben, a támogató szolgálat nem működik hatékonyan	• fizikai környezetben található akadályok megszüntetése • közintézmények és lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program pályázati lehetőségek függvényében • támogató szolgálat tevékenységének kibővítése
	Közintézmények akadálymentesítése csak részben megoldott	• pályázati források keresése

Mélyszegénységben élők	
	rövid és hosszú távú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	Ha a mélyszegénységgel, mint társadalmi jelenséggel kívánunk foglalkozni, több szakmai nehézséggel, kihívással is szembesülnünk kell. Az első ezek közül a konszenzusos, sztenderdként elfogadott mélyszegénység definíció hiánya. A jövedelmi megközelítésű meghatározások, illetve a deprivációs megközelítések mellé a saját definíciós javaslatunk a következő: mélyszegénységben élő embernek azt tekintjük, akinek elemi létfenntartási szükségletei átmenetileg vagy tartósan veszélyeztetettek. Ugyancsak komoly kihívást jelent az is, hogy a mélyszegénységben élő emberek rejtőzködnek, nehezen feltérképezhetők. Mivel jelentős részük kiesett mind a munkaerő-piacról, mind pedig a szociális ellátórendszerből, nem könnyű a kapcsolatfelvétel sem velük. Ehhez járul még az alacsony képzettségi szintjük is, aminek eredményeképpen egy komplex halmozottan hátrányos helyzet alakul ki, amelynek részét képezik a jövedelem, a lakhatási lehetőségek, a munkahely és a képzettség hiányából fakadó hátrányok egyaránt. Természetesen ennek a léhelyzetnek velejárója az egészségügyi, mentális és pszichés állapot leromlása, a depresszió, egyfajta beletörődés, a tanult tehetetlenség kialakulása is. Mindez a társadalomból való teljes kirekesztődéshez vezet, amihez társul a többségi társadalom negatív attitűdje, előítéletessége is. A mélyszegénység ráadásul többnyire konzerválódik, illetve öröklődik is. Mivel a mélyszegénységben élő emberek körében nem ritka a sokgyermekes család, a halmozottan hátrányos helyzet sok gyermeket is érint. A gyermekek számának növekedésével pedig egyenes arányban növekszik a mélyszegénység kockázata is. További kockázati tényező a súlyos eladósodottság, ami a jövedelem, a bevételi források szűkösségének, illetve a pénzügyi kultúra rendkívül alacsony szintjének a következménye.
Célok - általánosan:	– A mélyszegénységben élők számának jelentős csökkentése érdekében a következő általános célok kitűzését javasoljuk:

	– Szakmai fórum létrehozása és rendszeres működtetése a mélyszegénységben élő emberekkel foglalkozó szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak részvételével. A fórum célja a hálózatosodásban rejlő szinergiák kiaknázása, a probléma komplex kezeléséhez szükséges sokrétű szakmai tudás és tapasztalatok megosztása, illetve az információáramlás és a szakmai kommunikáció elősegítése. – A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése, felderítése. – A mélyszegénységben élő emberek szükségleteinek felmérése, a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása.
Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)	– Egységes, konszenzuson alapuló fogalom meghatározás és használata. – Szakmai fórum létrehozása, tudás- és információ-megosztás a célcsoportra vonatkozóan, networking. – A probléma kezelésében résztvevő szereplők (önkormányzatok, szervezetek, szolgálatok, egyházak) szakmai, szervezeti szerepének, kompetenciájának meghatározása. – Rendszeres szakmai együttműködés elindítása.
Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	– A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése, szükségleteinek felmérése (kvázi szociális térkép), a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása. – A mélyszegénységben élő emberek tájékoztatása a rendelkezésükre álló lehetőségekről.
Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)	– A szükségletek, az erőforrások és a prioritások ismeretében cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	– 1 db járási szintű szociális térkép – 1 db járási szintű cselekvési terv
Megvalósítási kockázatok:	– A célcsoport látens volta, a komplex halmozottan hátrányos helyzet miatti alacsony együttműködési készség, a társadalmi elutasítás, a „hal és a háló dilemmája”. – A hátrányos helyzetű szervezetek együttműködésének hiányos volta, szakmai rivalizálás, kölcsönös kommunikációs csatornák hiánya. – Finanziális és humán erőforrás, valamint egyes szolgáltatások hiánya.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	– Szociális térkép; a célcsoport által ismert személyek, civil szervezetek, egyházak bevonása és együttműködése; társadalmi érzékenyítés. (Diszkriminációt, társadalmi előítéletességet csökkentő programok tervezése.) – Pontos diagnosztika és szakmai intervenciók.

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Mélyszegénységben élők		
Szakmai fórum létrehozása, tudás- és információ megosztás a célcsoportra vonatkozóan, networking.	A mélyszegénységben élő emberek feltérképezése (szociális térkép), szükségleteinek felmérése, a szükségletek kielégítéséhez rendelkezésre álló erőforrások bevonása, prioritások felállítása.	A szükségletek, az erőforrások és a prioritások ismeretében cselekvési terv kidolgozása és végrehajtása.
A probléma kezelésében résztvevő szereplők szakmai, szervezeti szerepének, kompetenciájának meghatározása.	A mélyszegénységben élő emberek tájékoztatása a rendelkezésükre álló lehetőségekről.	
Rendszeres szakmai együttműködés elindítása.		
HATÁRIDŐ: mindhárom rövidtávú feladat esetében 2016. március 31. KÖZREMŰKÖDŐK: a Járási Esélyegyenlőségi Program által érintett önkormányzatok, a településeken működő szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak.	HATÁRIDŐ: mindkét középtávú feladat esetében 2016. augusztus 31. KÖZREMŰKÖDŐK: a Járási Esélyegyenlőségi Program által érintett önkormányzatok, a településeken működő szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak.	HATÁRIDŐ: 2020. augusztus 31. KÖZREMŰKÖDŐK: a Járási Esélyegyenlőségi Program által érintett önkormányzatok, a településeken működő szakmai és civil szervezetek, intézmények, egyházak.

Gyermekek (0-18 év)	
	rövid és hosszú távú feladatok

Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	A KSH „A jövedelmen kívüli tényezőkben megnyilvánuló gyermekszegénység és kirekesztődés” című internetes kiadványában feltárta az életmód, életvitel területén megmutatkozó nélkülözést, ezen belül is a gyermekek nevelésének feltételeiben jelentkező nehézségeket, így: – az elégtelen és egészségtelen táplálkozást, a rossz lakásviszonyokat és a kielégítetlen alapszükségleteket – a gyermekeket nevelő család jövedelemszegénysége, ami nem ritkán jár együtt a szülők negatív munkaerő-piaci potenciáljával. – a háztartás jövedelemszegénysége nagyobb eséllyel társul a javak halmozott nélkülözéséhez. Szülők életvezetési problémái, szocializációs hiányosság és kulturális különbségek – eltérő hagyományok: korai párkapcsolatok, tanulmányok abbahagyása A roma származású gyermekek gyakran már gyermekkorban párkapcsolatot létesítenek, kimaradnak az oktatásból, gyermekként maguk is gyerekekről gondoskodnak
Célok - általánosan:	Gyermekszegénység csökkentése: – a gyermekek megfelelő intézményi ellátásának biztosítása – az ellátásokhoz való hozzájutás segítése – napi egyszeri meleg étel biztosítása a hét minden napján – a sajátos nevelési igényű gyerekek, de különösen a fogyatékos gyerekek napközbeni intézményi ellátásának kiterjesztése – a rendszeres oktatás alól felmentett vagy túlkoros gyerekek képzésének, a szabadidő hasznos eltöltésének megszervezése
Célok rövidtávon	A gyermekszegénységgel érintett gyerekek számának pontos felmérése, körülményeik megismerése, a probléma kezeléséhez
(2016. március 31-ig)	igénybe vehető helyi lehetőségek felmérése (üres intézményi férőhelyek száma, a férőhelybővítés lehetőségének felmérése), a feladatba bevonható szervezetek és személyek meghatározása Intézményeken keresztül adatgyűjtés

Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	Annak vizsgálata, hogy a megvalósítás igényel –e jogszabály-módosítást és melyek ezek a jogszabályok. Jogszabály-módosítási javaslatok kidolgozása. az engedélyhez kötött tevékenységek (férőhelybővítés stb.) vonatkozásában az engedélyezés kezdeményezése, az engedélyek beszerzése Gyermekek intézménybe való juttatása helyi szinten felmerülő igények szerint Szülők képzése, támogató tájékoztatás nyújtása az életvitel megváltoztatására vonatkozóan védőnők és gyermekvédelmi szakemberek bevonásával
Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)	A hét minden napján a gyerekek napi egyszeri meleg étellel történő ellátásának biztosítása, általános jelleggel A szegregált településrészek felszámolása, az egészséges lakhatás feltételeihez való hozzájutás segítése A foglalkoztathatóság növelése: speciális képzések, életvezetési tanácsadás útján A tanyán élő gyerekek nevelésének aktív és folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekjóléti szolgálatok megerősítése Speciális oktatás a túlkoros vagy a rendszeres iskolába járás alól felmentett gyerekek számára Közösségi házak létrehozása és működtetése
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	– Programban részt vevők száma – Étkeztetésben részesülő kiskorúak száma – Intézményi férőhely-kihasználtság – Veszélyeztetettként nyilvántartott kiskorúak számának csökkentése
Megvalósítási kockázatok:	A programokban éppen az érintettek nem vesznek részt. Pályázati lehetőségek hiánya
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Együttműködés a roma közösségekkel, önkormányzatokkal. Közreműködésükkel a roma közösség tagjainak a bevonása a programokba

A JEP-ben foglalt akcióterv végrehajtásához szükséges erőforrások: (anyagi, emberi, szervezési, stb.)	Pályázati források útján az Önkormányzat által megvalósítható (kapcsolt pályázatok)
--	---

6.3.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Gyermekek 0-18 éves korig		
A gyermekszegénységgel érintett gyerekek számának pontos felmérése, körülményeik megismerése, a feladatba bevonható szervezetek és személyek meghatározása Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Annak vizsgálata, hogy a megvalósítás igényel-e jogszabály-módosítást és melyek ezek a jogszabályok. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A hét minden napján a gyerekek napi egyszeri meleg étellel történő ellátásának biztosítása, általános jelleggel Határidő: 2018. szeptember 1. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
A probléma kezeléséhez igénybe vehető helyi lehetőségek felmérése (üres intézményi férőhelyek száma, a férőhelybővítés lehetőségének felmérése) Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Jogszabály-módosítási javaslatok kidolgozása. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A szegregált településrészek felszámolása, az egészséges lakhatás feltételeihez való hozzájárulás segítése Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Intézményeken keresztül adatgyűjtés	Az engedélyhez kötött tevékenységek	A foglalkoztathatóság növelése: speciális képzések,
Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	(férőhelybővítés stb.) vonatkozásában az engedélyezés kezdeményezése, az engedélyek beszerzése Határidő: 2016. december	életvezetési tanácsadás útján Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok

	31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	
	Gyermekek intézménybe való juttatása helyi szinten felmerülő igények szerint Határidő: 2016. szeptember 1.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A tanyán élő gyerekek nevelésének aktív és folyamatos figyelemmel kísérése, a gyermekjóléti szolgálatok megerősítése Határidő: 2018. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
	Szülők képzése, támogató tájékoztatás nyújtása az életvitel megváltoztatására vonatkozóan védőnők és gyermekvédelmi szakemberek bevonásával Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Speciális oktatás a túlkoros vagy a rendszeres iskolába járás alól felmentett gyerekek számára Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
		Közösségi házak létrehozása és működtetése Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok

Nők	
	rövid és hosszú távú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	Az álláskereső nők alacsony iskolai végzettsége Gyermekek nők munkába-állási, munkahely-megtartási problémája (- A munkaerő piacon történő elhelyezkedés nehéz, megfelelő

	végzettség nélkül az elhelyezkedés nehéz vagy lehetetlen -A munkáltatók nem vagy nehezen tolerálják a betegség, egyébek miatti távolléteket)
Célok - általánosan:	Hatékony cselekvési programok kidolgozása az Alaptörvényben foglaltak megvalósítására. Felzárkóztató és továbbképző programok szervezése, Bölcsődei/ családi napközi ellátás biztosítása kis településeken is.
Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)	Továbbképzésekről, gyermek-elhelyezési lehetőségekről tájékoztatás nyújtása az érintettek részére.
Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	Felmérés készítése az óvodai, bölcsődei ellátás plusz igényeiről. Megoldási lehetőségek feltérképezése (óvodák bővítése, bölcsődei ellátás megszervezése/ kiszervezése) Igényfelmérés a munkaerő-piaci igényekhez igazítás.
Célok hosszútávon (2016. szeptember 1-2020. augusztus 31-ig)	Szükségletek, igény szerinti férőhely fenntartás. Képzéseken való részvétel ösztönzése Munkaügyi Központtal együtt.
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	A továbbképzéseken részt vevő majd munkát vállalók számának növekedése. Az óvodai, bölcsődei férőhelyek kihasználtsága alapvetően mutatni fogja az eredményességet.
Megvalósítási kockázatok:	A továbbképzéseken a részt vevők nem fejezik be a tanulmányokat. Az óvodai, bölcsődei beruházások elmaradnak forrás hiányában.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Pályázati lehetőségek optimalizálása

6.4.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
--	---	---

Nők		
Továbbképzésekről, gyermek-elhelyezési lehetőségekről tájékoztatás nyújtása az érintettek részére Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Felmérés készítése az óvodai, bölcsődei plusz igényekről. Munkaerő piaci igényfelmérés a szükséges képzésekről Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Szükségletek szerinti férőhely fenntartás, bővítés (óvoda, bölcsőde) Központi képzésekhez való hozzáférési lehetőségek biztosítása Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Külterületi földutak állagmegóvása, karbantartása, fejlesztése Tájékoztatás pályázati lehetőségekről Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Infrastrukturális fejlesztési lehetőségek, tervek készítése a közszolgáltatókkal egyeztetés Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Beruházási folyamatok összeegyeztetése, optimalizálása. Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Motiváció kialakítása, Szemléletformálás, előadások gyermekeknek, érintett felnőtteknek Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Az alapellátások (családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás) feladatkörének kiszélesítés, lehetőségek biztosítása a problémák feltárására Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Önálló életvitel kialakításának segítség Közösségi szolgáltató házak létrehozása Határidő: 2017. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Pénzbeli, természetbeni ellátások igénybeviteléről tájékoztatás Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Provizorikus ellátások kiépítése Jelzőrendszer komplex fejlesztése Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Nem véglegesen előforduló problémák enyhítése Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Programok, intézmények továbbfejlesztése, kiépítése Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fejlesztési lehetőségek megtervezése Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	A valós igények felmérését követően az anyaothonok / gyermekintézmények építése, fejlesztése Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok

Részmunkaidős foglalkoztatások bevezetésének szorgalmazása Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Nagy foglalkoztatóknál (min.30 fő foglalkoztatott) a rugalmas munkaidő-beosztás támogatása. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Munkahelyek megtartásának segítése Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
--	---	---

A fogyatékkal élők	
	rövid és hosszú távú feladatok
Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	Sok a fogyatékkal élő, számuk egyre növekszik. Csökken a családok teherbíró képessége. A gazdasági válsággal kevesebb figyelem fordul feléjük.
Célok - általánosan:	Társadalmi elfogadás elősegítése. Életminőség javítása, diszkrimináció csökkentése. Foglalkoztatási lehetőségek kialakítása, az intézményi ellátás korszerűsítése. Normalizációs-integrációs lehetőségek biztosítása A fogyatékosokat képviselő szervezetek munkájának koordinálása
Célok rövidtávon (2016. márc. 31-ig)	Az 1998. évi XXVI. (Eszélyegyenlőségi) tv. előírásainak időarányos megvalósítása Igények felmérése, feltárása. Helyi fogyatékosokat képviselő civil szervezetek megkeresése, célok megbeszélése kerekasztal formájában, egyeztető fórumok szervezése. Közvélemény szemléletének formálása, érdeklődésének felkeltése, sérültek iránti empátia felkeltése, tolerancia kialakítása. Médiákon keresztül riportok, híryanagyok, melyek a sérült emberek értékeire felhívja a figyelmet. Projektvezető, projekt menedzsmen, koordinátor kijelölése.
Célok középtávon (2016. aug. 31-ig)	Előadások, közös szemléletváltó programok, célcsoport: ifjúság. Kézműves foglalkozások, sportnapok, közös tánc. Települési együttműködések kialakítása a nappali ellátás (fogyatékos napközi), a védett foglalkoztatás lehetőségének megteremtése érdekében
Célok	Mozgáskorlátozottak részére kialakított busz, mely a programokra

hosszútávon (2016. szept. 1- 2020. aug. 31-ig)	történő eljutást, valamint szolgáltatásokhoz való hozzáférést teszi lehetővé a különböző fogyatékkal élők számára. Pl.: orvoshoz, szakorvoshoz, uszodába szállítás, kísérés. Közös programok szervezése, igények felmérése, kielégítése folyamatosan. A Kormány által meghatározott 30 éves program elemeinek végrehajtása
Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága:	Résztvevők, igénybevevők regisztrálása folyamatosan.
Megvalósítási kockázatok:	Nem találunk meg minden rászoruló, vagy elzárkózik a segítségadástól.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Hirdetések, tájékoztatók széles körben terjesztése.

6.5.3.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc. 31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec. 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
---	--	---

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Adat és állapotfelmérés (építve az önkormányzatok szociális szolgáltatásszervezési koncepciójára és a HEP-ekre is): – fogyatékkal élők létszáma, – összetételére (mozgás, látás, hallás stb. sérülés) Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatási igényeinek felmérése Határidő: 2016. június 30.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatásának megszervezése az igények függvényében Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
A fogyatékkal élő személyeket ellátó intézmények szabályszerű működésének áttekintése (Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, valamint a fenntartó által végzett	Annak vizsgálata, hogy a fogyatékos személyeket gondozó, nevelő szülők, családok mentális, jogi, anyagi támogatási igényeinek megszervezése milyen	Autista ellátás fejlesztése: Felnőtt autisták nappali ellátását szolgáló intézmény fenntartását végző szervezettel történő hosszú
ellenőrzések tapasztalatainak megismerése) Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	jogszabály-módosításokat igényel Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	távú megállapodás megkötése, vagy ilyen típusú intézmény létrehozása, az autizmus specifikus ellátás biztosítása az említett célcsoport számára. Határidő: 2020. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Fogyatékkal élő személyek, csoportok képzési igényeinek felmérése érdekvédelmi szervezeteik és szakértők bevonásával. (kölsönös tanulás) Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló	Intézményi férőhelyfejlesztés, keresztszetszet bővítés, ellátási szükséglet szerinti gondozási formák bevezetésének állapot felmérése Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	

települési önkormányzatok		
Fokozottabb média szereplések biztosítása, a társ. szemléletformálás, érzékenyítés érdekében. Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Tanyán kistelepülésen élők ellátásának hatékonyabbá tétele. (Kistelepülések esetében kunszállási példa, bevezetése, nagyobb településen szolgáltatások integrációjának vizsgálata, ill. kunszállási példa alkalmazhatóságának vizsgálata) Eszközei: GPS pontok kialakítása, elérhetőség megszervezése, helyi ismeretekkel rendelkező segítőkkel történő együttműködés javítása. Jelzőrendszeres segítség, fejlesztése. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	

Döntéshozók bevonása a fogyatékosokat ellátó intézmények programjaiba. Határidő: 2015. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Fogyatékkal élő személyek, csoportok képzésének megszervezése a felmért igények alapján érdekvédelmi szervezeteik és szakértők bevonásával. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	
---	--	--

	Oktatási rendszerből kikerülő fiatal fogyatékos személyek védő munkahelyi foglalkoztatásának biztosítása.(különböző foglalkoztatási formákban). Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	
	Önkéntesek, támogatók bevonása a fogyatékos személyek érdekében végzett munkába. pl. helyi vállalkozások közül a rendelkezésre álló adatok szerint senki nem alkalmaz fogyatékkal élőszeremlyt: foglalkoztatás támogatása. Fogyatékos emberek alkalmazása közintézményekben is. Határidő: 2016. december 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	

Idősek	
	rövid és hosszú távú feladatok

Feltárt probléma kiindulási-helyzet (ami a JEP elkészítését indokolja):	Idősek társadalmon belüli tekintélye, értéke alapjaiban változott meg. Az idősek aránya növekszik, egyre több az egyedül élő idős ember. A generációk közötti szakadék egyre jelentősebb. Jellemző az elszigetelődés, elmagányosodás. Az idősek könnyebben válnak áldozattá, veszélyeztetettebbek és kiszolgáltatottabbak. Az idősek körében jellemzően gyakrabban fordulnak elő egészségügyi problémák, jellemző a polimorbiditás. Munkaerő-piaci problémák vannak, szinte semmilyen munkalehetőség nincs számukra. Többgenerációs családok megszűntek. Szociális és egészségügyi ellátási nehézségek, kevés az intézményi férőhely. Szociális ellátás szolgáltatásai fizetősek, csak a fizikális szükségletek megfizetésére van pénze az idősnek, a lelki gondozásra legalább olyan nagy szükség lenne. Külterületen élőkhez nem jut el a segítség, gépjármű hiánya, az itt élők helyzetének igényének felmérése.
Célok - általánosan:	Az idősek biztonságának, ellátásának, elégedettségének megteremtése, társadalmi hasznosságuk érzésének erősítése, az idősek teljes körű integrációja a társadalomba.
Célok rövidtávon (2016. március 31-ig)	– Közös programok szervezése pl. Mama mesél programok, diákoknak tanulásban segítség nyújtása, felzárkóztatásuk elősegítése, kórházi önkéntes munka, betegek lelki gondozása. – Minél több idős bevonása a helyi nyugdíjas klub tevékenységébe. – Bűnmegelőzési programok szervezése, szórólapok, plakátok közzététele, figyelemfelhívás céljából – Célzott szűrővizsgálatok szervezése – Médiában az idősek bemutatása, több pozitív szerepkör, életút interjúk, méltatás – Programokról, rendezvényekről képes híryanag megjelentetése a médiákban – Régi mesterségek, népszokások idősek általi felelevenítése, bemutatása iskolákban, nagy mesél, KRESSZ oktatás – Idősek aktív részvétele a társadalom életében, érdeklődésük felkeltése az aktuális politikai események, technikai, kulturális változások iránt.
Célok középtávon (2016. augusztus 31-ig)	– Képzések szervezése az idősek számára a közbiztonságról, bűnmegelőzésről, számítógép mobil telefon, televízió használatára tanítás – Önkéntes segítők bevonása, idősek látogatása, előzetesen képzésük megszervezése – Lakóközösségek összefogásának erősítése – Jelzőrendszer kiterjesztése, ingyenessé tételének törvényi javaslat előkészítése – Őket érintő törvényi változtatások előtt véleményük kikérése, szükségleteik felmérése, ne passzív részesei legyenek a változásoknak, hanem jogaikat, érdekeiket, véleményüket érvényesítsék, érvényesíthessék. Érdekképviselőjük megerősítése.

	– Idősek feltérképezése, helyzetük, igényük felmérése, szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlő esélyének megteremtése, folyamatos tájékoztatás. – Gépjárműpark fejlesztése, külterületen élő idősek ellátása érdekében.
Célok hosszútávon (2016 szeptember 1.- 2020. augusztus 31-ig)	– kvalifikált szakemberek bevonása az ellátórendszerbe – szakápolási ellátások elérhetővé tétele a házi gondozók közreműködésével, szakemberek képzése. – Házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségének alanyi jogon, térítés nélküli igénybevételeének lehetősége, fokozott védelem megszervezése – Geriátriai kórházakra, orvosi rendelőkre lenne szükség, ellátásuk nagyobb figyelmet, szakszerűséget igényel. Hospis házak létrehozása, méltó halál, haldoklás biztosítása. – Óvó-védő hálózatok létrehozása a gyermek védőnői szolgálatokhoz hasonlóan.
Eredményeségi mutatók és annak dokumentáltsága:	Különböző szolgáltatásokat igénybe vevők számának felmérése Rendezvények alkalmi, és a résztvevők nyilvántartása. Elégedettségük felmérése.
Megvalósítási kockázatok:	Minden időshöz nem jut el a szolgáltatásokról, rendezvényekről az információ.
Megvalósítási kockázatok csökkentésének eszközei, erőforrásai:	Érintett csoport folyamatos tájékoztatása jogairól, képviselőikről, szolgáltatásokról. Időseket ellátó családok részére önszorgató csoportok létrehozása, ahol a hasonló helyzetben lévőkől kaphatnak segítséget, tanácsot. Társadalom minden rétegének felvilágosítása, tájékoztatása, képzése, az idős korral járó testi-lelki egészségi elváltozásokról, az élet, a kor előrehaladásának természetes velejárójának, következményének kell tekinteni az elváltozásokat. A munkában civil és önkormányzati intézmények egyaránt részt vennének.
A JEP-ben foglalt akcióterv végrehajtásához szükséges erőforrások: (anyagi, emberi, szervezési, stb.)	Pályázati lehetőségek A feladatellátásban érintett szervezetek együttműködése

6.7.2 Akcióterv

rövidtávú feladatok (2016.márc.31-ig) (Határidő/közreműködők)	középtávú feladatok (2016.dec 31-ig) (Határidő/közreműködők)	hosszú távú feladatok (2020.dec.31-ig) (Határidő/közreműködők)
Idősek		
Szakmai Fórumok szervezése, rendszeres együttműködés intézményekkel, civil szervezetekkel, egyházakkal. Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek	Idősek feltérképezése, igényeik, tudásuk felmérése. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Időseket érintő törvényi változások elfogadása, alkalmazása, családpolitikai támogatások bevezetése. Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Idősek helyzetének komplex kezelése, tudás, tapasztalat megosztása, információ áramlás elősegítése, kommunikáció elősegítése. Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek	Tájékoztatás jogaikról, lehetőségeikről. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Szociális alapszolgáltatások alanyi jogon, térítés nélküli igénybevétele. (házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás) Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Önkéntes segítők érdeklődésének felkeltése. Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek	Társadalom erőforrásainak mozgósítása, idősek segítése és megbecsülésük érdekében. Önkéntes segítők képzése, bevonásuk látogatásba, lelki gondozásra, hozzátartozó hiányának enyhítésére. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Központi költségvetésből alacsony nyugdíjak emelése. Határidő: 2018. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok

Különböző közös programok szervezése oktatási intézményekkel, Nagy Mesél, Életút beszámolók, közös KRESZ oktatás stb. a két generáció egymás kölcsönös elfogadása érdekében Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek	Új családpolitikai irányzatok, kidolgozása. Többgenerációs családok egyesítését ösztönző támogatások kidolgozása, pl. szoc. pol. támogatás nyújtása lakásvásárláshoz ahol idős él a családban (a gyermekekhez hasonlóan) Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	Idősek folyamatos közszereplése, oktatási intézményekkel rendszeres együttműködés, közös programok rendezvények szervezése. Határidő: 2018. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
Idősek aktivitásának, érdeklődésének felkeltése folyamatosan. Életút interjúk, érintettek megkérdezése helyzetükről, és jobbá tételéről.	Idősekben rejlő értékek, tudás folyamatos bemutatása, nagyobb nyilvánosság előtti közszereplés, oktatási intézményekkel közös programok, régi	Idősek Óvó- Védő hálózatának kidolgozása, létrehozása, a gyermek védőnői szolgálathoz hasonlóan. Folyamatos szakmaközi
Határidő: 2016. március 31.; illetve folyamatosan Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok és az általuk bevont intézmények, más szervek	mesterségek, hagyományok felelevenítése, Nagy Mesél program, közös KRESZ oktatás, Sport napok, közös ünnepek, stb. Időseket érintő törvényi változások előkészítése helyzetük, ellátásuk jobbá tétele érdekében, előzetesen társadalmi kommunikáció. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	együttműködés. Határidő: 2020. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok
	Nyugdíj emelés reformjának előkészítése, a létminimum alatt élő idősök megsegítése érdekében.	

	Idősek egészségügyi ellátásának reformja, Geriátriai kórházak, Hospis Házak tervének kidolgozása. Határidő: 2016. december 31. Közreműködő: a JEP végrehajtását vállaló települési önkormányzatok	
--	--	--

Kiskőrösi Járás

1	Intézkedés címe:	Romák és mélyszegénységben élők oktatása, képzése
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Iskolai végzettség hiánya, illetve alacsony iskolai végzettség, emiatt kevés a munkalehetőség
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszú távú időegységekre bontásban	Rövidtávú: Alacsony iskolai végzettségűek számának meghatározása, oktatási igény felmérése. Középtávú: Jelentkezés a képzésekre a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályán keresztül. Hosszú távú: Képzések sikeres elvégzése, sikeres integráció a munkaerőpiacra.
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	–Felmérés –Munkaerőigény felmérése, piacképes szakma oktatása –Képzés meghirdetése –Sikeres vizsga –Álláskeresés
5	Résztvevők és felelős	Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Foglalkoztatási Főosztály
6	Partnerek	Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal, Foglalkoztatási Főosztály Cigány Kisebbségi Önkormányzat Roma Évtizedért Szervezet
7	Határidő(k) pontokba szedve	2016. január 2016. május 2016. szeptember
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Statisztika alacsony iskolai végzettségűek száma Jelentkezési lapok Bizonyítvány Munkaszerződés, kinevezés
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	Nem jelentkeznek a képzésre, nincs igény a felzárkóztatási programra. Munkaadók nem alkalmazzák a roma származásúakat, a munkaadók és a munkavállalók felkészítése.
10	Szükséges erőforrások	Anyagi erőforrás. Pályázati forrás, pályázatból finanszírozott képzések. Humán erőforrás.

1	Intézkedés címe:	A romák és mélyszegénységben élők lakhatási problémái
2	Feltárt probléma (kiinduló értékkel)	Kevés a szociális bérlakás állomány, ezért a lakások számának bővítése, illetve a meglévők felújítása.
3	Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszú távú időegységekre bontásban	Rövidtávú: Lakások műszaki állapotának felmérése, lakásigény felmérése, annak vizsgálata, hogy még mennyi lakásra lenne szükség Középtávú: Felújítás, vásárlás Hosszú távú: Lakások folyamatos karbantartása, lakásállomány további bővítése
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– Műszaki állapot felmérés – Igényfelmérés – Építési vállalkozóval megállapodás kötése – Felújítás megkezdése – Lakás vásárlása – Későbbiekben folyamatos karbantartás
5	Résztvevők és felelős	Kiskőrösi Polgármesteri Hivatal Beruházási referens Kiskőrösi Polgármesteri Hivatal Lakásgazdálkodási referens
6	Partnerek	Építési vállalkozó
7	Határidő(k) pontokba szedve	2016. március 2016. május 2016. szeptember
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Szociális bérlakás igénylő adatlap Műszaki adatlap Megállapodás, szerződés Építési napló Adásvételi szerződése Karbantartási napló
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	Forráshiány Pályázati lehetőségek keresése
10	Szükséges erőforrások	Anyagi forrás Pályázati forrás Humán erőforrás

1	Intézkedés címe:	D.A.D.A. (dohányzás, alkohol, drog, AIDS) program kiterjesztése a járás egész területére
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A D.A.D.A program jelenleg csak a kiskőrösi iskolákban kerül megvalósításra
3	Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Rövidtávú: tájékozódás a program tartalmáról, a megvalósulási lehetőségekről Középtávú: a járásban lévő iskolák megkeresése, tájékoztatása Hosszútávú: a program kiterjesztése a következő tanévben
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– A kiskőrösi Rendőrkapitányság szakemberének felkeresése – Tájékozódás, véleménykérés a szakember részéről – A helyi önkormányzatok és iskolák megkeresése – Tájékoztató, bemutató előadás megszervezése – A 2016-17-es tanévben a program kezdése – Folyamatos biztosítása az elkövetkező tanévekben
5	Résztvevők és felelős	önkormányzatok, rendőrség, iskolák
6	Partnerek	Civil szervezetek
7	Határidő(k) pontokba szedve	Rövidtávú: 2015. év vége Középtávú: 2015-16-os tanév folyamán Hosszútávú: a 2016-17-es tanévben a program kiterjesztése
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Statisztikai adatok gyűjtése, eredményességi és elégedettségi mutatók bekérése a járás településeiről, az adatok elemzése, következtetések levonása a folyamatosság biztosítása érdekében
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázatok: idő- és képesítéshiány a szakemberek részéről (rendőrség), iskolák nem megfelelő tájékozottsága a témával kapcsolatban Csökkentésük: szakember képzés, iskolák széleskörű és átfogó tájékoztatása
10	Szükséges erőforrások	Önkormányzatok, iskolák és a rendőrségi szakemberek

1	Intézkedés címe:	Bölcsődék építése, férőhelyek bővítése a megnövekedett idények kielégítése érdekében
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A törvény csak a 10000 fő lakosságszám feletti településeken írja elő önkormányzati kötelező alapellátási feladatként a bölcsődék működtetését
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Rövidtávú: igényfelmérés a járás minden településén Középtávú: pályázati lehetőségek figyelése Hosszútávú: lehetőség szerint minél több bölcsőde építése
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	A mai gazdasági helyzet megköveteli a kisgyermekes anyukák minél korábbi munkába állását. Ezért megnövekedett az igény a bölcsődék igénybevitelére. Alternatív megoldásként a szülőknek bizonyos településeken lehetőségük nyílik a családi napközik igénybevitelére. – igényfelmérés a szülők részéről – a meglévő bölcsődei férőhelyek feltöltése, lehetőség szerint úgy, hogy a környező településekről is vegyenek fel gyermekeket, ha vannak üres férőhelyek – a törvényalkotók érzékenyítése a problémával kapcsolatban – törvényi szabályozás változtatása, anyagi források mellérendelése – pályázati és egyéb anyagi források megkeresése a terv megvalósítása érdekében - a lehetőségek megléte esetén bölcsőde építése
5	Résztvevők és felelős	Önkormányzatok
6	Partnerek	Civil szervezetek, vállalkozók
7	Határidő(k) pontokba szedve	1. igényfelmérés 2015. november-december 2. pályázati források figyelése 2015. novembertől folyamatosan – Egyéb anyagi forrás felkutatása 2015. novembertől – Lehetőség szerint új bölcsődék építése
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávú), valamint fenntarthatósága	Statisztikák, elégedettségi kérdőívek, pályázati anyagok. A fenntarthatóság érdekében az anyagi források elérése.
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	Forráshiány, melynek csökkentése érdekében a pályázati lehetőségek figyelése, egyéb anyagi források felkutatása.
10	Szükséges erőforrások	Humán és anyagi erőforrások

1	Intézkedés címe:	nők foglalkoztatása
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A munkanélküliek között a nők aránya jóval magasabb, mint a férfiak aránya.
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszú távú időegységekre bontásban	rövid távú cél: munkáltatókkal történő megbeszélés szervezése, melynek során feltárássra kerülnek a női dolgozókkal kapcsolatban felmerülő problémák közep-távú cél: a feltárt problémák kezelése, megoldások keresése, egyeztetés a munkaadókkal hosszú távú cél: munkáltatók részéről a rugalmas munkaidő beosztás, távmunka, részmunkaidő biztosítása
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– a munkáltatók részéről fennálló probléma megfogalmazása – foglalkoztatók információval történő ellátása, érzékenyítése, pozitív példák felsorakoztatása – a foglalkoztató részéről a rugalmas munkaidő, távmunka biztosítása
5	Résztvevők és felelős	munkaadók, járási hivatal foglalkoztatási osztályának vezetője, civil szervezetek, önkormányzatok
6	Partnerek	foglalkoztatók, civil szervezetek, járási hivatal foglalkoztatási osztálya
7	Határidő(k) pontokba szedve	– 2015. december 31. – 2016. januártól folyamatosan – folyamatos
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	– problémafelmérés dokumentálása, – munkáltatók részéről történő problémákra, kérdésekre a megoldás, kezelés megfogalmazása – folyamatos információ csere – női munkaerő nyilvántartása
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	a munkáltatók elutasítják a rugalmas munkaidő beosztást, a távmunka lehetőségét, munkaadó részéről érdektelenség
10	Szükséges erőforrások	

1	Intézkedés címe:	nők foglalkoztatása
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A nők foglalkoztatási aránya alacsonyabb, mint a férfiaké, amely nagymértékben köszönhető a hagyományos családi szerepeknek. A gyermekgondozást követően nehezebb a nők visszaintegrálása a munkába
3	Célok - Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszú távú időegységekre bontásban	rövid távú cél: helyzetelemzés készítése - igény felmérése középtávú cél: munkaerő-piaci igények felmérése, ennek megfelelő képzések, átképzések indítása hosszú távú cél: piacképes foglalkoztatás megvalósulása
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	annak felmérése, hogy a járás településein mennyi nőt érint a gyermekgondozást követően a munkába visszatérő nők száma - munkaerő-piaci felmérés a munkaerő igény iránt - a járás településein lévő foglalkoztatók felmérése
5	Résztvevők és felelős	járási hivatal foglalkoztatási osztályának vezetője, foglalkoztatók
6	Partnerek	járási hivatal foglalkoztatási osztálya, foglalkoztatók
7	Határidő(k) pontokba szedve	– 2015. december 31. folyamatos, – folyamatosan – folyamatosan
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávú), valamint fenntarthatósága	– a felmérések dokumentálása – járás területén a foglalkoztatókról adatbázis – átképzést, felnőttképzést biztosító centrumokkal együttműködés, megállapodás – pályázatok figyelése – képzési helyszínek biztosítása, elérhető távolságban
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	nők részéről érdektelenség a képzés, átképzés iránt, képzési helyszín hiánya motiválás a nők rugalmas foglalkoztatásának lehetőségével
10	Szükséges erőforrások	oktatási szakemberek, munka melletti tanuláshoz a szabadidő biztosítása, pénzügyi források, pályázatok, képzési hely biztosítása

1	Intézkedés címe:	Híd programok idős-és fiatal generációk között
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Gyakori probléma az időseknél az, hogy a nyugdíjba vonulás után hirtelen értéktelennek érzik magukat, a megnövekedett szabadidővel nem tudnak mit kezdeni.
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Rövidtávú: adott településen feltérképezni a lehetőségeket Középtávú: megkeresni az érintetteket, vázolni a lehetőségeket Hosszútávú: a programok megvalósítása, rendszeressé tétele
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– A településen élő kosárfonáshoz értő idős ember felkeresése – A gyermek-és ifjúsági csoportok megkeresése – A program megvalósításához hely keresése – Időpontok kiválasztása – A részt vevők tájékoztatása a helyről és az időről – A rendezvény lebonyolítása – Visszajelzések begyűjtése, értékelése – A program folyamatosságának biztosítása
5	Résztvevők és felelős	Önkormányzat, Idősek klubja, Idősek Otthona, Iskolák
6	Partnerek	Civil szervezetek, vállalkozók
7	Határidő(k) pontokba szedve	– 2015. november – 2015. november – 2015. november – 2015. november – 2015. november – 2016. december – 2017. január – 2017-től folyamatos
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	statisztikák, személyes visszajelzések, kérdőívek a további program lehetőségek felkutatására, további anyagi források felderítése
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	Kockázatok: Értéktelenség, időpontok egyeztetésének nehézségei, helyhiány Csökkentésük: Szórolapok, helyi TV-ben hirdetés, érintettek személyes megkeresése és az érdeklődésük felkeltése a program bemutatásával
10	Szükséges erőforrások	Humán erőforrások, anyagi erőforrások felkutatása

1	Intézkedés címe:	Időslátogatók alkalmazása a járás településein
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	Az idős emberek nagy része a nyugdíjas korban sokszor nem tud mit kezdeni a megnövekedett szabadidővel. A betegségek miatt gyakran szorulnak segítségre, amit a családtagok nem tudna!, megadni elfoglaltságuk miatt.
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszútávú időegységekre bontásban	Rövidtávú: tájékozódás, igényfelmérés Középtávú: a közfoglalkoztatottak közül kiválasztani azokat a személyeket, akik alkalmasak lennének a feladatra Hosszútávú: megvalósítás, hosszútávon való alkalmazás
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– igényfelmérés – empatikus személyek kiválasztása – érintett idősök tájékoztatása a megvalósításról – civil szervezetek bevonása – anyagi források felkutatása – program megvalósítása
5	Résztvevők és felelős	önkormányzatok, közfoglalkoztatottak, idős emberek
6	Partnerek	civil szervezetek, vállalkozók
7	Határidő(k) pontokba szedve	– Igényfelmérés 2015. november-december – közmunkaprogramban részt vevők kiválasztása november-december – Program elindítása 2016. első negyedév – Program fenntartása: folyamatos
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	Statisztikai adatok, elégedettségi kérdőívek, pályázatok figyelése, anyagi források feltárása, illetve felhasználása a fenntarthatóság érdekében.
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	Érdektelenség, forráshiány, a közmunkások között nem lehet megfelelő személyeket találni
10	Szükséges erőforrások	humán és anyagi erőforrások

1	Intézkedés címe:	fogyatékkal élők közlekedésének akadálymentesítése
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A fogyatékkal élők a társadalom legelszigeteltebb rétege. Mobilitásuk biztosításához speciális eszközökre van szükség, illetve a közterületek épületek akadálymentesítésére.
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszú távú időegységekre bontásban	rövid távú cél: a járás településein felmérni a közterületek, középületek akadálymentesítettségét középtávú cél: a közterületek, középületek akadálymentesítésének megtervezése hosszú távú cél: teljes akadálymentesítettség
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– tételesen számba venni a járás településein a középületeket és közterületeket, tételesen megjelölni azokat, amelyek akadálymentesítésre szorulnak – település szintre és középület szintre lebontva az akadálymentesítési tervek elkészítése – költségvetés elkészítése – tervezővel, építési vállalkozóval megállapodás megkötése
5	Résztvevők és felelős	pályázati munkatárs
6	Partnerek	tervezők, építési vállalkozó
7	Határidő(k) pontokba szedve	1) 2015. december 31. 2) 2016. április 30. 3) 2020. december 31. illetve folyamatosan
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	– igényfelmérési adatlap – tervdokumentáció – megállapodás, szerződés
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	anyagi erőforrás hiány pályázatok
10	Szükséges erőforrások	anyagi erőforrások, tervező és építési szakemberek

1	Intézkedés címe:	fogyatékkal élők társadalmi elfogadása
2	Feltárt probléma (kiinduló értékekkel)	A fogyatékkal élők a társadalom leginkább elszigetelten élő csoportjai. A fogyatékkal élők nagyobb társadalmi részvétele
3	Célok- Általános megfogalmazás és rövid-, közép- és hosszú távú időegységekre bontásban	rövid távú cél: nevelési, oktatási intézmények megkeresése, az alaphelyzet ismertetése középtávú cél: annak felmérése, hogy a nevelési, oktatási intézményekben, valamint egyéb a járás területén megrendezésre kerülő kulturális programokon milyen lehetőségek vannak a fogyatékkal élők részére, hogy bemutatkozhatnak hosszú távú cél: fogyatékkal élők fellépése, alkotásaik bemutatása, értékesítése
4	Tevékenységek (a beavatkozás tartalma) pontokba szedve	– nevelési, oktatási intézményekben megrendezésre kerülő programok összegyűjtése, intézmény vezetőivel megbeszélni, hogy a fogyatékkal élők lehetőséget kapjanak a bemutatkozásra, szereplésre – a témakörök ismertetése a fogyatékkal élőknek – fogyatékkal élők képességeiknek megfelelő felkészítése az adott rendezvényre, esetlegesen alkotásaik bemutatása, értékesítése
5	Résztvevők és felelős	nevelési, oktatási intézmények vezetői, kulturális rendezvények szervezői, fogyatékkal élők mentálhigiénés szakemberei
6	Partnerek	civil szervezetek, programszervezők, intézményvezetők
7	Határidő(k) pontokba szedve	– 2015. november 30. – 2015. decembertől folyamatos – folyamatosan
8	Eredményességi mutatók és annak dokumentáltsága, forrása (rövid, közép és hosszútávon), valamint fenntarthatósága	– mentálhigiénés szakemberek meghívása, együttműködési megállapodás – nevelési, oktatási intézmények programjainak dokumentálása, szervezése – kulturális programok dokumentálása, szervezése – programok eredményességéről visszacsatolás (kérdőív, interjú)
9	Kockázatok és csökkentésük eszközei	kezdeti elfordulás, érdektelenség mentálhigiénés szakemberek tájékoztatása, interaktív programok
10	Szükséges erőforrások	fogyatékkal élők szállítását biztosító gépjárművek, alkotások alapanyagainak finanszírozása, programok finanszírozása

Kiskunhalasi Járás

4.1 Mélyszegénységben élők helyzete, esélyegyenlősége

Az Európai Unióban a szegénység mérésére használt egységes indikátorrendszer alapjait a tagországok állam- és kormányfői a 2001-ben Brüsszel külvárosában, Laekenben tartott tanácsülésen fogadták el. E laekeni indikátorrendszer alapján határozta meg az Európai Bizottság az Európa 2020 stratégia szegénység csökkentési célját is. Az uniós cél, hogy 20 millió fővel csökkenjen a szegénységben és kirekesztettségben élők száma. Az ehhez kapcsolódó magyar vállalás szerint Magyarország 2020-ra mintegy félmillió fővel kívánja csökkenteni a szegénységben élők számát.

OK	PROBLÉMA	CÉL	LEHETSÉGES AKCIÓ A CÉL ELÉRÉSÉRE
Infrastruktúra hiánya Munkahelyhiány Önkormányzati források hiánya Földrajzi elhelyezkedés Befektetési vonzerő hiánya Alacsony jövedelmi képesség Fiatalok távol maradnak a szocializációs program lehetőségektől (sokszor pénzhány miatt)	1. Szocializáció hiánya	A célcsoport szocializációjának erősítése – már gyermekkortól	✓ Védőnői program – édesanyák anyai kompetenciáinak fejlesztésére
	2. Rossz lakhatási körülmények	Életkörülmények javítása A kommunikáció fejlesztése a célcsoportokkal szociális juttatások, képzések, foglalkoztatás tekintetében	✓ Szociális juttatásokkal kapcsolatos információk összegyűjtése, célcsoport támogatása ✓ Családsegítő program ✓ Civil szervezetekkel együttműködve lakhatási körülmények javítása – segítségnyújtás akár házilag elvégezhető, kevés alanyanyagot igénylő tevékenységekben. Pl. udvar kitakarítása, záruk megjavítása
	3. Társadalmi tolerancia hiánya	Minél magasabb iskolai végzettség elérése a lakosság minél nagyobb arányánál Teljesítményarányos elismerés megteremtése	✓ A célcsoportból származó példa értékű járási vezetők bemutatkozása, konzultációs lehetőség velük – ők hogyan csinálták
	4. Egészségügy helyzete, szűrővizsgálatok kiterjesztése, hozzáférhetővé tétele	Betegségek megelőzése	✓ Államilag finanszírozott egészségügyi ellátás igénybe vételének támogatása, lehetőségek kommunikálása
	5. Gyermekvállalás „fiatal korban”	A célcsoport szocializációjának erősítése – már gyermekkortól	✓ Együttműködés a Szociális Szolgáltató Központtal
	6. Munkahelyhiány	A kommunikáció fejlesztése a célcsoportokkal szociális juttatások, képzések, foglalkoztatás tekintetében	✓ A célcsoport végzettségének megfelelő álláslehetőségek összegyűjtése, kommunikálása a célcsoport tagjai felé ✓ Vihar utáni erdő tisztítási munkába bevonni a célcsoport tagjait, munkájukért cserébe tűzifát biztosítani a számukra
	7. Képzetlenség	Minél magasabb iskolai végzettség elérése a lakosság minél nagyobb arányánál	✓ A célcsoport tagjaira egyesével odafigyelni járáson belül – szociális segítők bevonásával ✓ Gyakorlatban alkalmazható képzések indítása – pl. növénytermesztés, állattartás a gyakorlatban

4.2 Gyermek helyzet, esélyegyenlősége

Az Európai Unió részéről a gyermekek jogai, az általános emberi jogok részeként védelmet élveznek, egyrészt a Gyermek Jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kihirdetett ENSZ Egyezményt aláíró és ratifikáló uniós tagállamok kötelezettsége miatt, másrészt a Lisszaboni Szerződés ratifikálását követően hatályossá váló Alapjogi Karta 24. cikkében foglaltak alapján.

A gyermeket megilleti a szociális biztonsághoz; a társadalombiztosítási juttatásokhoz; a szeretetteljes, gondoskodó környezethez; az egészséges táplálkozáshoz; a közoktatáshoz; az egészségügyi ellátás igénybevételéhez való jog. A gyermekeket meg kell védelmezni az erőszaktól, támadástól, durvaságtól, elhagyástól, elhanyagolástól, rossz bánásmódtól és kizsákmányolástól, a gyermekkereskedelemtől veszélyétől, az illegális külföldi örökbefogadástól, kábítószer-fogyasztástól. A gyermekek nem válhatnak a háború áldozatává, joguk van játszani, és joguk van vallásukat gyakorolni.

OK	PROBLÉMA	CÉL	LEHETSÉGES AKCIÓ A CÉL ELÉRÉSÉRE
Családi támogatás hiánya Kitörési lehetőség hiánya (gazdasági okok) Szocializáció Szegregált környezet Szegénység, sokgyerekes szegénységben élő családok Munkanélküli, alacsony végzettségű szülők	8. Hiányos családi szocializáció, gyerekek nem tudják problémáikat megfogalmazni, szoronganak, nem tudnak beilleszkedni	✓ Az érintett gyerekek szocializációja	✓ Óvodában külön figyelmet kapnak a hátrányos helyzetű gyermekek.
	9. Szocializációs felzárkóztató programok hiánya	✓ Gyerekek minél rész tudjanak venni az oktatásban	✓ Szocializációs felzárkóztató program kidolgozása
	10. Nem biztosított a kulturális javakhoz való hozzáférés	✓ Az érintett gyerekek szocializációja, kultúrával való megismertetése	✓ Nyári gyerekétkészítési program keretében kulturális programok megrendezése ✓ Civil szervezetek támogatása
	11. Családi háttér	✓ Társadalmi mobilitás javítása	✓ Életút megmutatása a gyerekeknek ✓ Gyermek, fiatalok komplex szocializációs-pályázati rendszere
	12. Feltételek hiánya	✓ Gyerekek létszükségleteinek biztosítása, amely a gyerekek egészséges fejlődéséhez	✓ Védőnői szolgálat segítségével a szülők felkészítése arra, hogyan kell foglalkozni a gyerekekkel – fejlesztő játékok, meseolvasás,

	13. Rossz lakhatási körülmények	szükséges ✓ Gyerekeknek elérhető körülmények biztosítása	közös játék ✓ Bentlakásos kollégium biztosítása a gyermekszegénységben élők számára általános iskolás, középiskolás korban
	14. Szülők alacsony anyagi színvonala, jövedelme	✓ Szülők minél magasabb iskolai végzettség elérése	✓ Az érintett szülők felnőtt oktatás keretében általános iskolai, szakmunkás képzés befejezése

4.3 Nők helyzete, esélyegyenlősége

Az Európai Parlament 2015. január 28-án kelt jelentése szerint lassan halad a nők foglalkoztatásának javítása, amihez minőségi munkahelyekre van szükség. A válság katasztrofális következményekkel járt a nők foglalkoztatásának minőségére nézve. Problémát jelent továbbá a nemek közötti bérszakadék.

OK	PROBLÉMA	CÉL	LEHETSÉGES AKCIÓ A CÉL ELÉRÉSÉRE
Gazdaság változása	15. Munkáltatók, munkavállalók kiválasztása esetén előnyben részesítik a férfiakat	Rugalmas és alternatív munkalehetőségek megteremtése	✓ szabályozás kialakítása
	16. GYES-ről, munkába való visszatérés nehézségei	GYED-ről, GYES-ről munkába visszatérés támogatása	✓ Rugalmas és alternatív munkalehetőségek megteremtése
Értékváltás, identitás krízis	17. Karrierlehetőség korlátozott	Munkahelyteremtés	✓ Magasabb képzettség elérésének támogatása
Több generációs családmodell megváltozása		Saját vállalkozás elindításának ösztönzése, vállalkozások támogatása	
Kompromisszum hiánya	18. Női munkanélküliségi ráta magasabb	Női munkanélküliség csökkentése	✓ EU-s pályázati lehetőségekről információhoz való hozzáférés biztosítása
Gazdasági váltás		Saját vállalkozás elindításának ösztönzése, vállalkozások támogatása	✓ Mentor program szervezése
Társadalom	19. Nők számára alacsonyabb bér ajánlása ugyanazért a feladatért, mint a férfiak számára	Az egyenlő bérszínvonal elérésének támogatása	✓ Központi szabályozás kialakítása
Felelősségvállalás hiánya	20. Családon belüli erőszak	Az érintett nők helyzetének javítása	✓ Segélyvonallal kapcsolatos információk disszeminációja
	21. Egyedülálló anyák	Megélhetés biztosításának	✓ Képzési lehetőségekről információk eljuttatása a
		támogatása	célcsoport számára ✓ Gyerekek számára bölcsődei, óvodai ellátás biztosítása

4.4 Idősek helyzete, esélyegyenlősége

Az Európai Unió tagországai bár bizonyos hangsúlykülönbségekkel, de felismerték az idősödő társadalom jelentette kihívásokat, és aktívan keresik az idősek minőségi életét elősegítő programokat és az idősekre vonatkozó szociálpolitikai, jóléti rendszerek pénzügyi fenntarthatóságát. Demográfiai előrejelzések szerint valamennyi idős korú csoport aránya növekedni fog, de a legidősebbek, azon belül pedig a nők részaránya emelkedik legintenzívebben. A folyamat jellemzői: növekszik az átlagéletkor, csökken az élve születések száma, magasabb a középkorúak halandósága, nők hosszabb élettartama („feminization of ageing”).

OK	PROBLÉMA	CÉL	LEHETSÉGES AKCIÓ A CÉL ELÉRÉSÉRE
Infrastruktúra hiányosságai	22. Időseket ellátó rendszerek felkészületlenek a megváltozott ellátási szükségletekre (pl. idősotthonokban az ápolási szükségletek növekedése)	Egyedülálló, idős emberek segítése	✓ Idős otthonok fejlesztése – férőhelyek számának növelése, szolgáltatás minőségének növelése
	23. Jelzőrendszer kapacitás szűkössége	Egyedülálló, idős emberek segítése	✓ Jelzőrendszer kapacitás fejlesztése
	24. Külső területen élő idős, egyedülálló emberek figyelése, segítése csak részben megoldott	Egyedülálló, idős emberek segítése	✓ Tanyagondnoki szolgálat erősítése, önkéntes munka
Társadalmi helyzet	25. Idős korosztály társadalmi hasznosságának kiaknázatlansága	Aktív nyugdíjasok hasznosnak érezzék magukat	✓ Idős emberek civil szervezetek munkájába történő bevonása ✓ Nyugdíjasok bevonása közéleti, kulturális tevékenységbe ✓ Idősek önszerveződő csoportjainak segítése

4.5 Fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

A Magyar Közlöny 2013. május 24-i számában megjelent a végleges, elfogadott 2013. évi LXII. törvény szerint, melyet az Országgyűlés a 2013. május 13-i ülésnapján fogadott el, fogyatékkal élő személy „az a személy, aki tartósan vagy véglegesen olyan érzékszervi, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban, a pszichoszociális károsodással – illetve ezek bármilyen halmozódásával – él, amely a környezeti, társadalmi és egyéb jelentős akadályokkal kölcsönhatásban, a hatékony és másokkal egyenlő társadalmi részvételt korlátozza, vagy gátolja. 2. § A Fot. 7/A. § (1) bekezdése alapján „A fogyatékos személy számára – figyelembe véve a különböző fogyatékosági csoportok eltérő speciális szükségleteit – biztosítani kell a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést.”

OK	PROBLÉMA	CÉL	LEHETSÉGES AKCIÓ A CÉL ELÉRÉSÉRE
A fogyatékkal élők iskolai végzettség általában alacsonyabb	26. Elszigeteltség, kirekesztettség, hátrányos társadalmi megítélés	✓ Elfogadás erősítése ✓ Fogyatékkal élők integrációja a társadalomba	✓ Olyan programok, játékok, amelyben mind épek, mind fogyatékkal élők részt vehetnek – mind gyermekek, mind felnőttek részére ✓ Gyermeknap rendezvényen olyan programok, játékok, amik lehetővé teszik az épek számára, hogy megismerjék, milyen nehézségei, speciális igényei vannak egy fogyatékkal élőknek ✓ A városi önkormányzat támogatást ad a fogyatékkal élők rendezvényeinek – mind anyagi, mind természetbeni támogatás ✓ A középiskolások önkéntes közösségi szolgálati kötelező óráinak egy részét fogyatékkal élők támogatására fordítani – ezáltal a fiatalok megismerik, milyen nehézségei, speciális igényei vannak egy fogyatékkal élőknek ✓ Megoldani a fogyatékkal élők és épek közös iskoláztatását
	A társadalomnak nincs személyes tapasztalata a fogyatékkal élőkkel kapcsolatban		
	Cégek visszaéltek a fogyatékkal élők foglalkoztatásából származó előnyökkel		
Munkaügyi Központban nincs megfelelő program a fogyatékkal élők segítségére	27. Fogyatékkal élők hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon	✓ Fogyatékkal élők munkavállalási lehetőségeinek javítása	✓ Közösségi tevékenységekbe bevonni a fogyatékkal élőket, ✓ Képzéseket szervezni a fogyatékkal élők számára
	28. Nem ismert a fogyatékkal élők száma, fogyatékuk	✓ Megismerni a célpiacot	✓ Egyesületekkel felvenni a kapcsolatot – annak érdekében, hogy minél több információt

munkahelyteremtésben	milyen mértékben		szerezzen az Önkormányzat a fogyatékkal élőkről
Nincs pozitív diszkrimináció a fogyatékkal élők foglalkoztatási számára		✓	Meghatározni, milyen már meglévő munkahelyen lehetne segíteni a fogyatékkal élők elhelyezkedését, illetve milyen új munkahelyek teremtésére lenne szükség.
Kizárólag fogyatékos munkaerőt alkalmazó cégek versenyképessége alacsony		✓	Alternatív munkalehetőségek kialakítása
		✓	Civil szervezeteken keresztül munkahelyek teremtése
	29. Önszolgáltató csoportok hiánya	✓	Együttműködés civil szervezetekkel
	✓	Önszolgáltató csoportok létrehozása	
	✓	Fogyatékosok közösségi életbe történő bevonása	
	30. Fogyatékkal élők számára a szolgáltatások elérhetősége korlátozott	✓	Fogyatékkal élők számára a szolgáltatások azonos lehetőségének biztosítása
		✓	Intézmények akadálymentesítése (Pirtón: posta, óvoda)
		✓	Közlekedési eszközök, megállóak akadálymentesítése
	31. A fogyatékkal élők hátrányos helyzetben vannak a munkaerő piacon	✓	Fogyatékkal élők munkaerő piaci helyzetének javítása
		✓	Alternatív munkavállalási lehetőségek kidolgozása a célcsoport ismeretének függvényében
		✓	Alternatív munkavállalási lehetőségek teremtése

4.6 Külsőterületeken élők helyzete, esélyegyenlősége

Bács-Kiskun megye különös jelentőséggel bíró bűnmegelőzésről szóló stratégiáját a Kormány a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról (2013–2023) szóló 1744/2013. (X. 17.) számú Korm. határozatával fogadta el, Bács-Kiskun megye tekintetében különös jelentőséggel bíró stratégiáját. „Klasszikus értelemben vett kiterjedt tanyavilágról igazán csak Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megye területén beszélhetünk. A biztonság és a köznyugalom fenntartása ezeken a területeken már századokkal ezelőtt is speciális módszereket igényelt. A lakott tanyák többségében idős, illetve egyedülálló, hátrányos helyzetű személyek, családok élnek. A külsőterületen, különösen a tanyavilágban élő népesség érzékenyebben reagál a bűnügyi helyzet változásaira, sőt más társadalmi rétegektől eltérően, sajátos helyzetükből fakadóan jobban igényli az állam szolgáltató gondoskodását.”

OK	PROBLÉMA	CÉL	LEHETSÉGES AKCIÓ A CÉL ELÉRÉSÉRE
Elszigeteltség	32. Külsőterületen élők számára a szolgáltatások korlátozottan elérhetőek	✓ Külsőterületen élők számára a szolgáltatások elérésének javítása	✓ Külsőterületi központok kialakítása. pl.: bolt, posta
	33. Egyedül élő idős emberek nagyon nehéz életkörülmények között élnek	✓ Tanyagondnoki szolgálat elérhetőségének javítása	✓ Több tanyagondnok alkalmazása járási szinten ✓ Tanyagondnok által biztosított szolgáltatások körének szélesítése. pl.: vényomásmérő ✓ Pályázatokon keresztül eszközök szerzése
Földrajzi elhelyezkedés			✓ Forrás keresése az utak fejlesztésére
Gazdasági környezet	34. Utak járhatóságának problémája	✓ Utak fejlesztése	✓ Tapasztalatok összegyűjtése, fejlesztési lehetőségek kidolgozása
Külsőterületen élők fő csoportjai: idősök, szociálisan hátrányos helyzetben élők, nagy családok	35. Közlekedés nem megoldott – iskolába jutás, orvoshoz jutás	✓ Közlekedési lehetőségek fejlesztése	✓ Speciális szükségletek feltérképezése, képzés
	36. Nem kielégítő közbiztonság	✓ Mezei őrszolgálat továbbfejlesztése	✓ Tapasztalatok összegyűjtése, fejlesztési lehetőségek kidolgozása
	37. Közművek hiánya	✓ Közművek fejlesztése	✓ Pályázati lehetőségek, források összegyűjtése

Kiskunmajsai Járás

Komplex intézkedési Terv

Fejezet cím	Megfogalmazott probléma	Megoldási javaslatok
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A roma népesség hátrányos helyzete több, egymással szorosan összefüggő társadalmi, gazdasági probléma eredője.	Több problématerületre az oktatás, foglalkoztatás, szociális és egészségügyi területre egyszerre koncentráló, átfogó problémakezelési megoldások, komplex programok. A komplexitást a párhuzamosan futó programok összekapcsolásával, a megvalósítók együttműködésével, az egyes program elemek kapcsolódásával, egymásra épülésével lehet elérni. Ennek a koordinálási feladatait javasoljuk a járási esélyegyenlőségi fórum feladatkörébe építeni.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A hátrányos helyzetű személyek körében magasabb a cukorbeteg, illetve a szív- és érrendszeri megbetegedések száma.	Járási szinten működő életmód és életvezetési tanácsadási program, háztartástanképzéssel és mentori támogatással hiteles személy bevonásával, megfelelő mintanyújtással.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	Egészségügyi kockázatot jelent a roma családoknál gyakoribb személyi és környezeti higiénia hiánya.	

Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	Nincs adat és kellő információ a mélyszegénységben élőkről.	Egy járási szintű, szociális, oktatási intézmények és a közigazgatásban érintett szakemberek által közösen létrehozott nyilvántartás és rendszeres szakmai fórumok tartása, az érintett települési önkormányzatok támogatásával, társulási megállapodás alapján.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A Kiskunmajsai Járásban magasabb az általános iskolai végzettségű, vagy általános iskolai végzettséget el nem érő álláskeresők száma.	Lehetőséget kell biztosítani az általános iskola elvégzésére, befejezésére felnőtt korban is.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	Járási a tartós munkanélküliség szinten magasabb.	Munkaerő piaci kompetenciákat fejlesztő tréningeket és képzéseket szükséges indítani járási szinten.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A „feketemunka” folyamatosan emelkedik, valamint újabb problémát jelent a „bevándorlók” munkavállalása a járásban.	Önkormányzati alapítású vállalkozások indításának támogatása.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	Civil részvétel hiánya.	Az elsődleges munkaerőpiacon létrehozott támogatott álláshelyek növelése.

Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A közfoglalkoztatottak között nagyobb arányban jellemző a motiválatlanság, értéktelenség érzésének kialakulása.	Munkáltatók számára érzékenyítő tréningek, szervezetfejlesztés tartása javasolt, a célcsoport ösztönzése és vele való partneri együttműködés érdekében.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A közfoglalkoztatásban a munkavállalók munkavégzésének helyhez, sőt helyrajzi számhoz kötése, nem ésszerű a járáson belüli eszközök felhasználása, nem kellően hatékony, eredményes és értékteremtő az elvégzett munka.	Közös erővel szükséges megszervezni a járáson belül a közfoglalkoztatást, a Belügyminisztérium által a közfoglalkoztatási pályázatokban a járáson belüli átjárhatóság engedélyével, nyilvántartást és munkacsoportokat szükséges létrehozni, a nyilvántartásban meghatározni, hogy ki mihez ért, a kivitelezés lehetséges szociális szövetkezeten belül.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	A „feketemunka” folyamatosan emelkedik, valamint újabb problémát jelent a „bevándorlók” munkavállalása a járásban.	Önkormányzati alapítású vállalkozások indításának támogatása.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	Jövőbeni közfoglalkoztatási tervekben szereplő hat hónapos önerő pedig túl nagy terhet jelent.	Jogszabály tervezet módosítása javasolt.
Mélyszegénységben élők és romák helyzete, esélyegyenlősége	Munkahelyekre történő ingázás.	Közös tulajdonban lévő busz pályázati forrás bevonásával, az üzemeltetés járási szintű feladatellátással.

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége	élők és helyzete,	Fiatalok munkahelyhez jutásának hiánya.	Pályakezdőket alkalmazó munkáltatók támogatása, GINOP 5.1.1
Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége	élők és helyzete,	Közvetett hátrányos megkülönböztetés.	Pozitív diszkrimináció alkalmazásával, „Mentorház” létrehozásával és működtetésével. EFOP 3.4...

Gyermekek esélyegyenlősége	Megemelkedett azon védelembe vett gyermekek száma, amelyeknél a szeretet hiány érzése kialakul a család anyagi gondjaiból eredő szétesés, a gondozás hiányának következtében. Ezeknek a családoknak segítségre van szüksége, amelyhez a szakemberek nem rendelkeznek kellő erővel és energiával, munkájuk miatt sok esetben sérül a saját családjuk is, a szakmai túlterheltség, a kiegészítés és a szakember hiány miatt.	A szakembereknek szükségük van a szakmai önállóságra, rekreációra, a rendszeres szakmai fórumok megtartására, azért, hogy ezek a szakemberek a kora gyermekkorban szükséges nagyobb figyelmet tudjanak fordítani a velük és szüleikkel való együttes foglalkozásokra gyermekeinek egészséges fejlődését támogató, a fejlődési lemaradásokat kompenzáló, szülői kompetenciákat fejlesztő és erősítő prevenciós szolgáltatások biztosítása elengedhetetlenül szükséges.
Gyermekek esélyegyenlősége	Nincsenek megfelelő nyári programok, nincs lehetőség gyermekfelügyeletre.	Családi napközi vagy hasonló típusú intézményének létrehozása, az időszakos gyermekfelügyelet céljából. Nyári táboroztatási lehetőséget szervezhetnének az önkormányzatok, rotációs jelleggel, illetve civil szervezetek bevonásával.

Gyermekek esélyegyenlősége	16 év feletti gyermekek sok esetben csellengnek az utcákon, körükben megemelkedett a szabálysértések száma.	Diákmunka.
Gyermekek esélyegyenlősége	Nincsenek megbízható adatok a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekről.	Jogszály módosítással az adatszolgáltatás érdekében.
Gyermekek esélyegyenlősége	A hátrányos helyzetű gyermekek gyakran tanulási nehézségekkel küszködnek.	Tanoda Program EFOP 3.4.1
Gyermekek esélyegyenlősége	Szakemberek száma kevés.	Gyógypedagógus képzés támogatása.
Gyermekek esélyegyenlősége	Nem a nyílt munkaerőpiac igényeinek megfelelő képzések vannak.	Pályaorientációra nagyobb hangsúlyt kell fektetni. EFOP- Gyerekesély program
Gyermekek esélyegyenlősége	A pszichés és mentális problémák elkerülése.	Különböző tréningek szervezése javasolt a fenntartók, munkáltatók és munkavállalók részére egyaránt.
Gyermekek esélyegyenlősége	Szülői jogok sok esetben az oktatás ellen szólnak.	„Mentorház” létrehozása vagy Biztos Kezdet Gyerekház létrehozása a Kiskunmajsai Járásban.
Nők esélyegyenlősége	A tartós munkanélküliség ideje alatt nem frissülnek a szakmai ismereteik.	A helyi szükségleteket kielégítő képzések, illetve az ezekről való tájékoztatás, valamint a munkaerő-piaci hatékonyságot növelő tréningek szervezése.
Nők esélyegyenlősége	A több műszakos munka, illetve a kisgyermekes munkavállalók munkából időszakonkénti kiesésének minimalizálása.	Az idősebb generáció bevonása (nyugdíjas pedagógusok stb.) a gyermekek felügyeletére

Nők esélyegyenlősége	Nők munkába állását segítő szolgálatok hiánya.	Új bölcsőde létesítése, a meglévő férőhelyek bővítése pályázati források bevonásával.
Nők esélyegyenlősége	A családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó – egyéb okokkal együtt gyakran vezet a magányérzet kialakulásához, amely további problémákat generálhat, gyakorta családi konfliktusokhoz is vezet.	A szakemberek részéről a terhesség időszaka alatt és a szülés utáni időszakban is hathatós segítség igénybevételének lehetősége, amelyhez szükségesnek tartják a védőnők érzékenyítését, alkalmassági feltételek meghatározását.

Nők esélyegyenlősége	Családon belüli erőszak.	Szemléletformálásra, érzékenyítésre helyeződik a hangsúly, amelyben a szociális szakemberek és a civil szféra bevonása egyaránt szükséges.
Nők esélyegyenlősége	Krízishelyzetben nincsenek igénybe vehető szolgáltatások.	„Mentorház” kialakítása, ahol képviseltetve lennének településenként a célcsoporttal közvetlen kapcsolatban álló segítő szakemberek.
Idősek esélyegyenlősége	Időskorúak bentlakásos intézményeiben ellátott személyek száma és az erre vonatkozó igény is évről évre emelkedik járási szinten.	Bentlakásos intézmények férőhelyeinek bővítése, vagy új intézmény létrehozása javasolt, pályázati forrás igénybevételével.
Idősek esélyegyenlősége	Alacsony jövedelemmel rendelkező idős emberek megélhetési problémákkal küszködnek.	Szociális többlet javainak szociális alapon történő szövetkezet kiosztására.

Idősek esélyegyenlősége	Kommunikáció, információáramlás hiányából eredően gyakran jellemzi elszigetelődés, elmagányosodás az idős személyeket.	Szolgáltatásokhoz való hozzáférésben szükséges megfelelő információ nyújtásával, tájékoztatással, ami személyes bizalomra épülő kapcsolatra épül.
----------------------------	--	---

Idősek esélyegyenlősége	Az ügyintézés centralizálása miatt elnehezült, akadályozottá vált a problémák kezelése.	„Gondoskodó Ház”- szolgáltató központ.
Idősek esélyegyenlősége	A saját otthonban történő gondozást, ápolást biztosítaná.	
Idősek esélyegyenlősége	Krízishelyzetekre nincs megoldás, amikor nem bentlakás a cél	
Idősek esélyegyenlősége	Pszichés eredetű betegségek kialakulásának prevenciója.	
Idősek esélyegyenlősége	A programok kínálata során nem ismerik az idősek konkrét igényeit.	Szükségletfelmérésre az idősek körében.
Idősek esélyegyenlősége	Aránytalanul nagy terhet jelent az ingatlanok rendben tartása, karbantartása.	Összegyűjteni a jó szakembereket és létrehozni egy szolgáltató hálózatot- szociális szövetkezet.
Idősek esélyegyenlősége	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás Kiskunmajsza külterületén (Bodoglár, Kígyós) élő idős emberek számára nem minden esetben nyújt megfelelő szolgáltatást.	A szolgáltatás minőségének javítása, a szolgáltatóval való együttműködés vagy kapcsolatfelvétel által.

Fogyatékosok esélyegyenlősége	Nem megoldott a térségben a fogyatékkal élők foglalkoztatása.	Rehabilitációs munkahelyek teremtése.
Fogyatékosok esélyegyenlősége	A prevenció, egészségügyi szolgáltatásokat kevésbé veszik igénybe.	Helyi közösségek érzékenyítése, szemléletformálás a fogyatékoság elfogadtatásáért és a célcsoport informálása jelentene megoldást járási szintű kivitelezésben.
Fogyatékosok esélyegyenlősége	A kulturális és sport programokhoz való hozzáférés nem 100 %-os.	Járási szintű együttműködés szükséges az információ áramoltatása és megosztása révén.
Fogyatékosok esélyegyenlősége	Akadálymentesítés nem megfelelő járási szinten, a kereskedelmi üzletekben sem.	Pályázati források, civil és vállalkozói szféra bevonása (anyagi ráfordítás, önkéntes munka).

Kunszentmiklósi Járás

Érintett célcsoport					Problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	Sorszám	Intézkedések tartalma	A megvalósítás forrásai
Fogyatékkal élők	Nők	Idősek	Gyermekek	Romák és/vagy mélyszegénységben élők				
	×			×	Képzetlenség	1.	Az általános iskolai végzettség megszerzésére irányuló képzések szervezése	TOP-5.1.1-15 TOP-5.1.2-15 TOP-5.2.1-15 (EFOP-3.1.4) (EFOP-1.3.2) EFOP-1.1.2
						2.	Anyák visszavezetése a munkaerőpiacra, képzések szervezése	TOP-5.1.1-15 TOP-5.1.2-15 TOP-5.2.1-15 (EFOP-3.1.4) (EFOP-1.3.2) EFOP-1.1.2

x	x		x		Alulképzettség	3.	Karriernapok, szakmabemutatók szervezése az Iparkamarával közösen, Megyei Iparkamara által ipari tanuló program bevezetése és támogatása	Iparkamarák által az iskola, a kamara és a képző hely között kötött szerződések és az az alapján kapott normatív képzőhely és tanuló támogatások.
x		x	x	x	Munkahelyek hiánya és a foglalkoztatás hiánya	4.	A szociális gazdaság kiépítése non-profit és a for-profit munkahelyteremtés, közfoglalkoztatás bővítése, a szociális foglalkoztatás kiépítése	TOP-5.1.1-15, TOP-5.1.2-15 TOP-5.2.1-15 (EFOP-3.1.4) (EFOP-1.3.2) EFOP-1.1.2 TOP-1.1.3-15 TOP-1.1.1-15 TOP -2.1.1-15 TOP-1.1.3-15
						5.	A közmunkaprogramból való kitörés elősegítése	TOP-5.1.1-15 TOP-5.1.2-15 TOP-5.2.1-15 (EFOP-3.1.4) (EFOP-1.3.2) EFOP-1.1.2

					6.	Napközis és gyerektáborok szervezése a kisgyermekes nők munkába való visszatérésének az elősegítésére	TOP-1.4.1-15 EFOP-1.4.2
					7.	A nők elhelyezkedésének az elősegítése, közfoglalkoztatásának bővítése	TOP-5.1.2-15 TOP-5.1.2-15
					8.	Idősek számára a foglalkoztatás bővítése, átképzés	TOP-5.1.2-15 TOP-5.1.2-15
x	x				9.	Családminták és egyéb társadalmi értékrendek megismertetése, népszerűsítése	TOP-5.2.1-15 EFOP-1.3.1

x	x				Szakemberhiány	10.	Szociális és mentálhigiénés szakemberek képzése és a járásban tartása. Pszichológus, iskolapszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, korai fejlesztési szakember, logopédus, gyermekorvos és SNI-s gyermekek nevelésével foglalkozó szakemberek számának növelése a járásban	TOP-4.1.1-15 TOP 4.2.1-15 EFOP-3.6.1
x		x	x		Elégtelen egészségi állapot,	11.	Egészségi állapot javítása a járásban, szűrővizsgálatok helybehozása szervezése	(EFOP-1.8.1)
					egészségügyi szolgáltatások elérése, hiánya	12.	Egészséges életmódra való nevelés, szemléletformálás	EFOP-1.2.2, EFOP-3.1.3
						13.		
							Szociális lakásprogram az egészségtelen életterek megszüntetésére	TOP 4.3.1-15
						14.	Gyógyszertári ügyeleti rendszer és megfelelő gyógyszerertári lefedettség biztosítása	
x	x	x	x		Szegregátumok jelenléte	15.	Komplex telep program a szegregátumok felszámolására.	TOP 4.3.1-15 TOP-2-1.2.1-15
x	x	x	x	x	A szociális lakhatás hiánya	16.	Szociális bérlakás-állomány fejlesztése, felújítása. A meglévő lakásokban a gáz és áramszolgáltatás kártyás fizetési lehetőségének megteremtése a közüzemi tartozások felhalmozódásának megakadályozására	TOP 4.3.1-15

×	×	×	×		Infrastruktúra hiánya	17.	Szennyvízelvezetési, felső csapadék- és talajvíz elvezetési rendszerek kiépítése (elsősorban a szegregátumokban), külterületeken a szemétszállítási közszolgáltatások igénybevételeinek elősegítése	TOP-2.1.3-15 TOP-2-1.2.1-15
						18.	Közösségi busz beszerzése a szűrővizsgálatokra való eljutás (terhesgondozás, ultrahang, emlőszűrés, tüdőszűrés, gyerekortopédia, sajátos nevelésű igényű gyerekek kontrollja) idősek és HHH családok utazási lehetőségeinek megkönnyítése, gyerekek napközibe való eljuttatása, táboroztatása, utaztatása miatt	Források pontos felkutatása folyamatban!
						19.	Bölcsődei férőhelyek hiánya kapacitásbővítés, és a korai	TOP-1.4.1-15
						20.	fejlesztés számára infrastruktúrabővítés az óvodákban és bölcsődékben, termek, felszerelések fejlesztése	
						21.	Sajátos nevelési igényű gyerekek kontrolljának helybe hozása (szakértői bizottság) számára infrastruktúra kialakítása, eszközök beszerzése	TOP-1.4.1-15
							Közösségi tér kialakítása, ami alkalmas gyermekmegőrzésre, gyerek táborok szervezésére, klubok megrendezésére, információs szolgálat folyamatos működtetésére	TOP-5.2.1-15 TOP-1.4.1-15
×	×	×	×	×	Információhiány az ellátások vonatkozásában	22.	Információs szolgálat felállítása: tájékoztatás, képzés, munkavállalás, önkéntes munka,	TOP 4.2.1-15
						23.	segélyezés, adományok, gyermekek étkezése, táboroztatása, hivatalos ügyek, társadalombiztosítás stb. témában korrekt, aktuális, egyénre illeszkedő formában a	

							lakosság részére	
							Közösségi önsegítő klubok létrehozása, a közösség meghatározó szereplőinek bevonása	TOP-5.2.1-15 EFOP-1.1.2 (EFOP-1.3.2)
×	×				Integráció hiánya	24.	Társadalmi integráció erősítése különböző programok és tevékenységek által a társadalmi ellentétek felszámolására (sport és kulturális tevékenységekbe való bevonás)	TOP-5.2.1-15 EFOP-1.4.1 EFOP - 1.4.2
×	×				Iskolaidőn kívül nevelés-oktatás, felügyelet hiánya	25.	A TANODA program létrehozása, ösztöndíjak és az iskola elhagyást megelőző kiemelt programokhoz való csatlakozás.	EFOP-3.1.5 EFOP-3.3.1 EFOP-3.4.1. (EFOP-3.1.4) EFOP-3.1.2 EFOP-3.1.3 EFOP-3.1.4
×	×				A drogokkal való kapcsolatba kerülés veszélye	26.	Drogprevencióval kapcsolatos előadások szervezése, prevenciós programok működtetése	EFOP-1.2.2, EFOP-3.1.3 EFOP-1.4.1
×	×				Tehetséggondozás hiánya	27.	Tehetséggondozási szakemberek képzése, tehetséggondozási és sportprogramok szervezése	EFOP-3.3.1 EFOP-3.4.1 EFOP-1.2.2

×	×				Pályaorientáció hiánya	28.	A pályaválasztási tanácsadás erősítése, hatékonyságának növelése	Iparkamarák által az iskola a kamara és a képző hely között kötött szerződések és az az alapján kapott normatív képzőhely és tanuló támogatások.
---	---	--	--	--	------------------------	-----	--	--

×	×				A szegregáció jelenléte	29.	Intézkedések a szegregáció megszüntetésére	EFOP-1.3.2
×	×		×		Várandós, kisgyermekes anyák létbizonytalansága Nincsenek krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. családok átmeneti otthona, anyaoththon)	30.	Krízisközpont, anyaoththon, családok átmeneti otthona létrehozása közös társadalmi szerepvállalással, családok védelme	EFOP-1.2.1
				×	Akadálymentesítés hiánya	31.	Akadálymentesítés	Az összes infrastruktúrális projektben figyelembe kell venni az akadálymentesítést mint kötelező feladatot.
				×	Foglalkoztatási lehetőségek hiánya	32.	Megváltozott munkaképességűek foglalkoztatása	(EFOP-1.1.1)

Tisza-kécskei Járás

JEP-be javasolt intézkedés	Lakite- lek	Szent- király	Tisza- alpár	Tisza- kécske	Tiszaug	Öss z.	Megvalósítható-ság mértéke
Gyermekek (0-14 éves korig)							
Hagyományos mesterségek megismerése (fafaragás, kosárfonás, nemezelés, bőr megművelése, kovácsolás) és generációk közötti kapcsolat erősítése		E X				1	megvalósítható
Egyházi szervezésű tábor (1 hetes, minimalizált részvételi díjjal, jelen esetben 2.000 Ft)			E X		X	2	megvalósítható
Pályázat figyelés			E	X		2	megvalósítható
Iskolásoknak napközis tábor létrehozása (50 órás közösségi munkás diákok bevonásával)			E		X	2	részben, feltételekkel megvalósítható: a különböző településeken élő iskolások közös

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

							napközi táborának megszervezése nagy szervezettséget, több forrást igényel, mint helyi szinten (pl. utaztatás)
Ifjúság (15-25 éves korig)							
Önismereti tanfolyam, tréning szervezéséhez szükséges erőforrások felkutatása	X	E				2	megvalósítható
Álláskeresés segítése (önéletrajz készítéshez segítségnyújtás)	X		E X		X	3	megvalósítható
Egészségügyi szűrővizsgálatok bevezetése	X		E			2	megvalósítható
Pályaismeret bővítés: szakma bemutatások propagálással, helyi szakmák bemutatása	X			E		2	megvalósítható
Pályamegerősítés, pályakorrekció, érdeklődés- képesség felmérése	X		X	E		3	megvalósítható
Drogprevenációs előadások szervezése		E X				1	megvalósítható
Prevenációs programok pályázatok segítségével, Fiataloknak kiírt pályázatok (művészeti, pl. rajz, kisfilm)			X	E		2	megvalósítható
Az érettségizők az 50 órás önkéntes munkatevékenységet helyben töltsék el – ennek elősegítése, szorgalmazása		X			E	2	járás szinten nem értelmezhető
Bérlakás program felülvizsgálata, további lehetőségek megvizsgálása, esetleges bővítés a fiatalság megtartása érdekében		X			E	2	részben, feltételekkel megvalósítható: a program teljes egészében járási szinten nem megvalósítható, azonban információcsere, segítségnyújtás segítheti a program megvalósulását (pl.

							pályázatnál)
Bizonyos tárgyi feltételek biztosítása (pl. ping-pong asztal, sakk) heti rendszerességgel (pl. péntek délután 14-20 óráig)			E X			1	járási szinten való megvalósítás esélye alacsony (az ilyen jellegű programok a célcsoportnál valószínűleg helyi szinten népszerűbbek)
Háztartásvezetés gyakorlatának segítése – Életmódtábor			E X			1	megvalósítható
Szakember biztosítása (pl. pszichológus)			E X			1	megvalósítható
Tankötelezettségből kieső fiatalok felzárkóztatási esélyeinek feltárása (16 év feletti nyolc osztállyal nem rendelkezők)			X	E X		2	megvalósítható
Mélyszegénységben élők							
Előítélet mentességre való nevelés, közösségbe való együttműködés	X	X	E			3	megvalósítható
Munkahelyteremtés		X	E			2	részben, feltételekkel megvalósítható: a vállalkozások letelepítéséhez anyagi és egyéb erőforrások biztosítása szükséges, pl. iparterület kialakítása
Munkahelyteremtés				E X		1	részben, feltételekkel megvalósítható: a vállalkozások letelepítéséhez anyagi és egyéb erőforrások biztosítása szükséges, pl. iparterület kialakítása
Csökkent munkaképességűek		X	X	E X		3	részben, feltételekkel

foglalkoztatásának elősegítése							megvalósítható: megfelelő munkáltató felkutatása
Álláskeresési technikák elsajátításának elősegítése (önéletrajz, motivációs levél stb.)		X			E	3	megvalósítható
Kimutatások készítése az álláskeresők arányáról közfoglalkoztatási munkaszerződések, jelenléti ívek együttműködési nyilatkozat bizonyítványok/tanúsítványok			X		E	2	megvalósítható
Állattartás, növénytermesztés, gépek, eszközök, vetőmag a „szociális földprogram” keretében			X	E		2	megvalósítható (elsősorban szervezés területére terjedhet ki)
Földterület – önkormányzati tulajdonú földek ingyenes biztosítása			X	E		2	részben, feltételekkel megvalósítható: az önkormányzat lehetőségei korlátozhatják az intézkedés megvalósítását
Munkahelyteremtés, szociális szövetkezetek létesülésének elősegítése			X	E X	X	3	megvalósítható
Megélhetést biztosító jövedelem, magasabb bérek, tulajdonhoz juttatás, pl. föld	E		X			2	járási szinten nem értelmezhető
50 feletti korosztály munkavállalási esélyének támogatása				E X		1	részben, feltételekkel megvalósítható
Eü ellátó rendszerre nem jogosultak ellátásának megszervezése				E X		1	járási szinten nem értelmezhető
Társadalmi szolidaritás elősegítése				E X		1	megvalósítható
Lakhatási problémákkal küzdők segítése – szociális bérlakások kialakításával				E X		1	részben, feltételekkel megvalósítható: a program teljes egészében járási

							szinten nem megvalósítható, azonban információcsere, segítségnyújtás segítheti a program megvalósulását (pl. pályázatnál)
Szívésségi csereprogram				E X		1	megvalósítható
Egészséges életmód			E	X		2	megvalósítható
„Egyszerűsített szociális térkép” elkészítése helyi erők bevonásával				E	X	2	megvalósítható (elsősorban információcsere lehet a közös együttműködés területe)
Szociális jelzőrendszer működtetésének megerősítése				E	X	2	járási szinten nem értelmezhető (az azonos területen dolgozók tapasztalatcseréje azonban segítheti a feladat megvalósulását)
Fogyatékkal élők							
Fogyatékkal élők integrációját elősegítő program (többségi társadalom érzékenyítése)	X		X	E	X	4	megvalósítható
Közműszámlákhoz eseti támogatás szerzése		E X				1	megvalósítható (elsősorban információcsere lehet az együttműködés területe)
Foglalkoztatás elősegítése a fogyatékosoknak megfelelően		X	E			2	részen, feltételekkel megvalósítható: megfelelő munkáltató felkutatása
Teljes akadálymentesítés megvalósítása épületeknél, közlekedésnél		X			E	2	megvalósítható (elsősorban közös pályázatfigyelés)
Munkaadók megkeresése, felvilágosítása, rehabilitációs			X	E		2	megvalósítható

munkahelyek kialakítása							
Egészségének megfelelő munkalehetőség			X			2	részben, feltételekkel megvalósítható: megfelelő munkáltató felkutatása
Szabadtéri kondipark fogatékával élőknek is	E		X		X	3	járási szinten nem értelmezhető
Felmérés készítése a fogyatékosok körében				EX		1	megvalósítható
Felmérést készíteni, mekkora populációt érintenek a különböző fogyatékoságok			E	X		2	megvalósítható
Iskolába eljutás megoldása			E		X	2	megvalósítható
Nők							
Kisgyermekes szülők között a kölcsönös gyermekfelügyelet biztosításának elősegítése	X				E	2	megvalósítható
„Otthon Segítünk Alapítvány”- kapcsolatfelvétel járási szinten	E	X				2	megvalósítható
Munka világába való visszatérés elősegítése kisgyermekesek esetén		X			E	2	megvalósítható
Családösszetartást erősítő programsorozat szervezése		E	X			2	megvalósítható
Családon belüli erőszak áldozatainak információhoz juttatása, segítségnyújtás				E X		1	megvalósítható
Anyaoththonok bővítése	E			X		2	megvalósítható
Idősek							
Egészséges életmóddal kapcsolatos tájékoztató előadások, szűrések, vizsgálatok lebonyolításának elősegítése	X				E	2	megvalósítható
Szűrőprogramokon való részvétel pályázati keretek között	X				E	2	megvalósítható
Egészségügyi felvilágosító előadások, szűrőprogramokon való				E X		1	megvalósítható

részvétel pályázati keretek között							
„Hivatásos nagyszülő” program: unokahiány-és nagyszülőhiányból adódó igények összehangolása, szervezése (cserenagyszülő);- rendszer kidolgozása (szakmailag alátámasztott, támogatott rendszer);	E	X	X			3	megvalósítható
Szociális bolt felállításának megvizsgálása (kistermelők célzott árbevétele)	E		X			2	járási szinten nem értelmezhető
Alapellátások és szakellátások bővítése	E				X	2	részben, feltételekkel megvalósítható: jogszabályi előírások figyelembevételével
Cigányság							
Az életcél, jövőkép megvalósítása			E X			1	megvalósítható
Erkölcsei morál javítása, megtartása			E X			1	megvalósítható
Mindennapok hasznos eltöltése			E X			1	megvalósítható
Önellátásra való nevelés			E, X			1	megvalósítható
Külterületen élők							
Közlekedési feltételek javítása, biztosítása, járat sűrítés kezdeményezése			X	E X		2	megvalósítható
Mozgóbolt			X	E		2	részben, feltételekkel megvalósítható a jogszabályok figyelembevételével
Mezőőri szolgálat felállítása, állami normatíva igénybevétele			X	E		2	járási szinten nem értelmezhető
Külterületen élőkkel szoros információcsere (pályázati lehetőségekről tájékoztatás, vagyonvédelemmel kapcsolatos tájékoztatás)				E X		1	megvalósítható

Tanyakoordinátori, és tanyagondnoki szolgálat felállítási lehetőségének megvizsgálása				E X		1	járási szinten nem értelmezhető
Tanyakoordinátori szolgálat felállítása, működtetése				E X		1	járási szinten nem értelmezhető

Jelmagyarázat:

E: Eredetileg az adott településnél fogalmazódott meg az intézkedés

X: JEP-be javasolt intézkedés